

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

4/2018. (IV. 27.) AB határozat	az egyes kárpótlással összefüggő törvények módosításáról szóló 2016. évi CII. törvény 1. §-a és 3. §-a alaptörvény-ellenességének megállapításáról és mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról	734
3145/2018. (V. 7.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	745
3146/2018. (V. 7.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	762
3147/2018. (V. 7.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	770
3148/2018. (V. 7.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	775
3149/2018. (V. 7.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	782
3150/2018. (V. 7.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	788
3151/2018. (V. 7.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	792
3152/2018. (V. 7.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	795
3153/2018. (V. 7.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	798

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 4/2018. (IV. 27.) AB HATÁROZATA

az egyes kárpótlással összefüggő törvények módosításáról szóló 2016. évi CII. törvény 1. §-a és 3. §-a alaptörvény-ellenességének megállapításáról és mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Juhász Imre, dr. Stumpf István és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a 2016. október 20. napján hatálybalépett, majd 2016. október 21. napján hatályon kívül helyezett, az egyes kárpótlással összefüggő törvények módosításáról szóló 2016. évi CII. törvény 1. §-a és 3. §-a alaptörvény-ellenes volt.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az egyes kárpótlással összefüggő törvények módosításáról szóló 2016. évi CII. törvény hatályosulásával összefüggésben mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség áll fenn, mert a törvényalkotó nem szabályozta, hogy a tulajdonviszonyok rendezése érdekében, az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásáról szóló 1991. évi XXV. törvény 15. § (2) bekezdésében a termőföld tulajdon megszerzésére megállapított vételi jog gyakorolható legyen minden olyan esetben, amikor a módosítás hatálybalépésekor a földalap kijelölése folyamatban volt.

Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2018. december 31. napjáig tegyen eleget.

3. Az Alkotmánybíróság az egyes kárpótlással összefüggő törvények módosításáról szóló 2016. évi CII. törvény 4. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az egyes kárpótlással összefüggő törvények módosításáról szóló 2016. évi CII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál. Indítványát az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. (2) bekezdésében meghatározott hatáskör és indítványozói jogosultság alapján nyújtotta be.
- [2] A Módtv. három, kárpótlással összefüggő törvény módosításáról rendelkezik úgy, hogy 2016. október 20. napjával az egyik törvény egészét, illetve a másik két törvény egyes rendelkezéseit hatályon kívül helyezte. A Módtv. 1. §-ában foglaltak szerint hatályát veszítette a tulajdonviszonyok rendezése érdekében, az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásáról szóló 1991. évi XXV. törvény (a továbbiakban: Kpt.) 7. § (1) bekezdés *a*) pontjában a „továbbá” szövegrész, a 7. § (1) bekezdés *b*) pontja, valamint a 19–28. §. A 2. § szerint hatályát veszítette a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény hatálybalépéséről és

az átmeneti szabályokról szóló 1992. évi II. törvény (a továbbiakban: Ámt.) 25. § (4) bekezdése és a 13. § (1) bekezdésének záró szövegrészeiben „[a] kárpótlásra jogosult a vételárat az őt megillető kárpótlási jeggyel is kiegyenlítheti” szöveg. A 3. § a kárpótlási jegy termőföldtulajdon megszerzésére történő felhasználásának egyes kérdéseiről szóló 1992. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Kpj.) egészének hatályon kívül helyezéséről szól. Végezetül a 4. § úgy rendelkezik, hogy a Módtv. a kihirdetését követő napon lép hatályba.

- [3] 2. Az indítványozó a 2017. április 12-én postára adott indítványával összefüggésben kifejtette, hogy az Abtv. 30. § (4) bekezdésében az alkotmányjogi panasz benyújtására előírt, 2017. április 18-án letelő száznolcvan napos határidőt betartotta. Az Alaptörvényben biztosított jogként a XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogot és a B) cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiság részét képező jobbiztonság elvét nevesítette.
- [4] Közvetlen érintettsége alátámasztásául előadta, hogy az R. Szövetkezet (a továbbiakban: Szövetkezet) kárpótlási árverésén jogosult lett volna részt venni, ám a Módtv. elfogadásával és hatálybalépésével a kárpótlási árverés elmarad, így az neki jogsérelmet okoz. Tagja egy bizonyos érdekegyeztető fórumnak (a továbbiakban: Fórum), amely az Ámt. 20. §-ában foglaltak alapján alakult meg és az indítvány benyújtásakor is törvényszerűen működött. Ennek kapcsán kifejti, hogy a Fórum a termőföldeknek a különböző tulajdonú földalapotok céljára történő elkülönítésének törvényes megvalósulását ellenőrzi, a kárpótlási hatóság földalap-kijelölő határozata ellen fellebbezést, illetve keresetet terjeszthet elő. Miután maga a Fórum a kárpótlási árverésen nyilvánvalóan nem vehet részt, nem szerezhethet földet, a Módtv. hatálybalépése nem a Fórumnak, hanem az indítványozónak, mint kárpótlásra jogosult természetes személynek okoz jogsérelmet.
- [5] Kérése indokolásául felhozta, hogy az országban a Szövetkezet az egyetlen, amelynek a földalap-kijelölése még nem zárult le jogerősen. Részleteiben is ismertetette az eljárás eddig lefolyt menetét azzal, hogy a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata a Fórum keresete alapján az indítvány benyújtásakor folyamatban volt. Kifejtette, hogy miután a Módtv. a kárpótlási árverésre vonatkozó szabályokat hatályon kívül helyezte, ha meg is állapítják jogerősen a kárpótlási földalapot, a kárpótlásra jogosultak kárpótlási jegyeikkel – árverés hiányában – nem tudnak elvett földjeikhez hozzájutni.
- [6] A Kpt. irányadó szabályai szerint a szövetkezet vagy annak jogutódja jelöli ki az árverés céljára szolgáló földterületet. Ha ezen kötelezettségének nem tesz eleget, valamennyi, a Kpt. alapján megszerzett termőföld mennyiség teljes egészében kijelöltnek tekintendő. Erre a földterületre a Kpt. 15. § (2) bekezdése vételi jogot alapít a kárpótlásra jogosultak számára. Az indítványozó szerint, amennyiben ezt a jogukat elvonják, sérül az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jog. Arra is hivatkozik még, hogy a jogállamiság elvének részét képező jobbiztonság követelménye is megkívánja az utolsó, még le nem zajlott földárverés megtartását.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlási felhívást bocsátott ki, amiben felhívta az indítványozó figyelmét a határozott kérelem törvényi követelményére, a hiányosságok megszüntetésére. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben az alábbiak szerint kiegészítette.
- [8] Pontosította, hogy a Módtv. 1. § a), b) és c) pontjait (ez az 1. § egészét jelenti), a 3. §-t és a 4. §-t támadja.
- [9] 3.1. A Kpt. esetében ez a kárpótlási jeggyel termőföld tulajdon megszerzésére, valamint a termőföld árverésre vonatkozó szabályok hatályon kívül helyezésére terjed ki. Az indítványozó az érintett jogszabályi rendelkezések felhívásán túl indítványa indokolásában külön kitér arra, hogy a Módtv. megszüntette a Kpt. 24. §-a szerinti kibocsátott ún. mezőgazdasági vállalkozási támogatási utalvány földre válthatóságát. Ezt azért tartja különösen aggályosnak, mert ezeket az utalványokat kizárólag földre lehet kárpótlási árverésen beváltani, más célra (pl. részvény, életjáradék) nem felhasználhatók. A rendelkezés hatályon kívül helyezésével szerinte az Országgyűlés visszaható hatályú jogot alkotott.
- [10] A vételi joggal kapcsolatban megerősíti, hogy van egyszer egy hatályban hagyott, törvényi rendelkezésen alapuló vételi jog, azonban nincs hatályban olyan jogszabályi rendelkezés, amely alapján a jogosultak vételi joggal élni tudnának.
- [11] 3.2. A Kpj. vonatkozásában az indítványozó azt emeli ki, hogy a törvény 6. és 8. §-a a kárpótlási árverést szabályozza, így ezeknek a rendelkezéseknek a hatályon kívül helyezése megakadályozza a jogosultakat abban, hogy törvényen alapuló vételi joggal éljenek. Hivatkozik továbbá arra, hogy a Kpj. 1. §-a alapján a kárpótlások jelentős része igénybejelentést tett az őt kárpótlási jegyért megillető termőföld megszerzése érdekében.

A Kpj. 9. §-a jogi garanciát adott arra, hogy az 1. §-ban foglalt igények kielégítésére a szövetkezeti földekből, illetve ha az az igényeket nem fedezi, állami tulajdonból történik meg az igénykielégítés. Az indítványozó szerint a felhívott törvényhelyek hatályon kívül helyezésével a jogalkotó ezeknek az igényeknek az érvényesítését lehetetlenné tette, vagyis az államot terhelő kötelezettséget eltörölte, így visszamenőleges hatályú jogot alkotott.

- [12] 3.3. A Módtv. 4. §-ával, vagyis a törvény hatálybaléptető rendelkezésével kapcsolatban hiányolja a folyamatban lévő eljárásokra történő utalást. Az indítványozó szerint a Módtv. hatályának a folyamatban lévő eljárásokra való kiterjesztése alaptörvény-ellenességet okoz az előzőekben kifejtett körülményekre tekintettel.
- [13] 3.4 Az indítvány-kiegészítés a támadott törvényhelyek pontosításán és a kérelem indokolásán túl az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmével összefüggésben még az alábbiakat tartalmazza.
- [14] Az indítványozó hivatkozik a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szabályozására, amely a vételi jogot olyan felhatalmazásnak fogja fel, amely alapján annak jogosultja egyoldalú akarat-elhatározással akkor is megveheti a dolgot, ha a tulajdonos azt nem akarja eladni. A vételi jog szerződésen vagy jogszabályon alapulhat. A vonatkozó jogszabályok időbeli korlátot a jog gyakorlására nem állítanak. A Ptk. szerint a vételi jog kötelezettje köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amely a vételi jog gyakorlását megghiúsítaná vagy korlátozná. Ez a jog csak akkor szűnik meg, ha a dolog megsemmisül, de ez föld esetében nyilvánvalóan nem állhat fenn. Az indítványozó a kifejtettekre tekintettel azt állítja, hogy a támadott rendelkezések elvonták a vételi jogot, ezáltal sérült az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított tulajdonhoz való jog.
- [15] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét az indítványozó szerint a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának megszegése okozta. További érdemi indokolási elemet nem hoz fel ahhoz képest, amelyeket az egyes hatályon kívül helyezett törvényekkel kapcsolatban a 3.1. és 3.2. pontokban foglaltak szerint kifejtett.
- [16] 3.5. Az indítvány-kiegészítés kitér továbbá arra a körülményre, hogy a földalap-kijelölésről folyó eljárástól függetlenül, a Módtv. hatálybalépésével bekövetkezett a jogsérelem, amelynek orvoslására szolgáló jogorvoslati lehetőség nincs. Az indítványozó hangsúlyozza, hogy a Módtv. a szövetkezet földalapjainak elkülönítési és hatósági földalap-kijelölési eljárás szabályait nem érintette. Amint azt már eredeti indítványában is állította, az országban utolsóként S. településen nem zárult le jogerősen a földalap-kijelölés. A másodfokú közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata van folyamatban, ítéletet az indítvány-kiegészítés benyújtásakor még nem hozott a bíróság. A Fórum azért támadta keresettel a határozatot, mert jogi álláspontja szerint egyrészt a helyi kárpótlási földalapba több termőföldet kellene kijelölni, másrészt vannak olyan, a Szövetkezet használatában álló termőföldek, amelyek egyik földalapba se lettek kijelölve. A folyamatban lévő bírósági eljárás csak arról hivatott dönteni, hogy a Szövetkezet különböző földalapjaiba mennyi földet kell elkülöníteni, s ennek kimenetelétől függetlenül a Módtv. hatálybalépésével bekövetkezett az indítványban állított jogsérelem.
- [17] Az indítványozó utal arra, miszerint a kárpótlási hatóság a Módtv. hatálybalépését követően nem hozott semmilyen jogi aktust (határozatot/végzést), amely arról rendelkezne, hogy nem fog árverést kitűzni. Ebből következően nincs olyan döntés, amely ellen jogorvoslattal lehetne vagy lehetett volna élni. Feltehető, hogy a kárpótlási hatóság jogi szabályozás hiányában egyszerűen csak nem fog intézkedni a kárpótlási földalapba kijelölt termőföldek értékesítése iránt.
- [18] 3.6. Az indítványozó végezetül azzal támasztja alá személyes és közvetlen érintettségét, hogy 1991. június 1-jén S. településen volt az állandó lakóhelye. Ez a tény megalapozza jogosultságát a Szövetkezet kárpótlási árverésén való részvételre, így ennek a Módtv. hatálybalépése miatti elmaradása közvetlenül érinti, s neki jogsérelmet okoz.
- [19] Hivatkozik továbbá a hatályon kívül helyezett Kpt. 27. § (4) bekezdésében foglaltakra, miszerint Magyarország területén bármely állami tulajdonú föld kárpótlási árverésén jogosult lett volna részt venni, így az állami tulajdonú földek kárpótlási árverési szabályainak hatályon kívül helyezése közvetlenül érinti, s neki jogsérelmet okoz.

II.

[20] Az Alkotmánybíróság az alábbi alaptörvényi és jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését.

[21] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

[22] 2. A Módtv. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„1. § Hatályát veszti a tulajdonviszonyok rendezése érdekében, az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásáról szóló 1991. évi XXV. törvény

a) 7. § (1) bekezdés a) pontjában a „ , továbbá” szövegrész,

b) 7. § (1) bekezdés b) pontja, valamint

c) 19–28. §-a.”

„3. § Hatályát veszti a kárpótlási jegy termőföldtulajdon megszerzésére történő felhasználásának egyes kérdéseiről szóló 1992. évi XLIX. törvény.”

„4. § Ez a törvény a kihirdetését követő napon lép hatályba.”

III.

[23] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során jelen esetben az Ügyrend 31. § (6) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a panasz érdemi elbírálását végző teljes ülés vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.

[24] 1. A befogadhatóság formai feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány megfelel az alkotmányjogi panasszal szemben támasztott formai követelményeknek.

[25] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül kell írásban benyújtani, ennek az indítványozó eleget tett, vagyis az alkotmányjogi panasz határidőben érkezettnek minősül. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek is eleget tesz.

[26] Az indítvány az Abtv. követelményeinek megfelelően meghatározza az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezéseket, valamint kifejezett és indokolt kérelmet fogalmaz meg az érintett jogszabályhelyek alaptörvény-ellenességének megállapítására és azok megsemmisítésére.

[27] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 26. § (2) bekezdés szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29. §-a szerinti követelményeket. A konkrét esetben az Alkotmánybíróság a formai követelményeknek megfelelő indítványi elemekkel összefüggésben az alábbi – tartalmi – következtetésekre jutott.

[28] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján személyében közvetlenül érintettnek számít, mert állított jogséremlme (a konkrét szövetkezeti, illetve általában az állami földárverések lehetőségének megszüntetése) a támadott jogszabályi rendelkezések hatálybalépése folytán rá nézve közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be. Az Alkotmánybíróság a 33/2012. (VII. 17.) AB határozatban foglalt állást, hogy: „[a]z érintettség abban az esetben is megállapítható, ha jogszabály alkalmazására, érvényesítésére szolgáló cselekmények még nem történtek, de jogszabály erejénél fogva olyan jogi helyzet keletkezett, amelyből egyértelműen következik,

- hogy a panaszolt jogsérelem közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkezik” (Indokolás [66]). A jelen esetben ez annyit jelent, hogy nem követelhető meg a jogsérelem beálltához a konkrét szövetkezeti földárverés tényszerű elmaradása, hisz a Módtv. hatálybalépésével földárverésekre egyáltalán nem kerülhet sor.
- [29] Az indítványozó kérelméhez csatolta azokat az iratokat, amelyek a személyes és aktuális érintettségét alátámasztják. Így az Alkotmánybíróság rendelkezésére bocsátotta személyi igazolvány másolatát, amely bizonyítja, hogy állandó lakóhelye 1991. június 1-jén S. településen volt, ezért a Kpt. 21. § (1) bekezdés c) pontja alapján jogot szerzett arra, hogy mint kárpótlásra jogosult az árverésen az őt megillető kárpótlási jegyekkel részt vegyen. Csatolta S. település Önkormányzati Képviselő-testületének 123/2015. (XII. 9.) számú határozatát, amelylyel igazolta, hogy a Fórum tagja. Megfelelő hatósági és bírósági okiratokkal igazolta továbbá, hogy a rávonatkozó termőföldekkel összefüggő földalap-kijelölése a Módtv. hatálybalépésekor folyamatban volt.
- [30] 2.2. Az Abtv. 26. § (2) bekezdés b) pontjában foglaltak szerint kivételes panasz előterjesztésének csak akkor van helye, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség nincsen számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy az indítványozót is magában foglaló Fórum által indított jogorvoslati eljárás nem a panaszolt jogsérelemre vonatkozik, hanem a földalap-kijelölésre. Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítványozó számára nem áll rendelkezésre hatékony jogorvoslati eszköz, mivel a földárverést maga a jogszabály, vagyis a vonatkozó törvényi szabályozás hatályon kívül helyezése szüntette meg.
- [31] 2.3. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Jelen esetben lévén szó Abtv. 26. § (2) bekezdés szerinti alkotmányjogi panaszról, nyilvánvalóan csak az alapvető alkotmányjogi kérdés merülhet fel. Ennek vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [32] Az indítványozó úgy véli, hogy az általa támadott szabályozás sérti a tulajdonhoz való jogot, valamint beavatkozik meglévő jogviszonyokba, ezáltal megvalósul a jogszabály tiltott visszaható hatálya.
- [33] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás tilalma és a felkészülési idő hiánya esetén {lásd pl. 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]} – lehet alapítani. Mivel a panaszos kifogása a fentiek szerint megjelölt egyik kivételes eset, a visszaható hatályú jogalkotás tilalma körébe tartozik, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben helye lehet a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenessége vizsgálatának.
- [34] A tulajdonhoz való jog tartalmának legalaposabb kifejtését a 64/1993. (XII. 22.) AB határozat tartalmazza, melynek 2012 utáni alkalmazhatóságát az Alkotmánybíróság számos határozata megerősítette {18/2015. (VI. 15.) AB határozat, Indokolás [26]; 25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [59]}. Eszerint a tulajdonhoz való jog mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapja részesül alapjogi védelemben. A jelen ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz befogadásakor az a kérdés merül fel, hogy a termőföldet illető vételi jog törvényi elvonása milyen módon és mennyiben érinti az alkotmányos értelemben vett tulajdonjogot. Ennek megválaszolásához szükséges röviden áttekinteni az Alkotmánybíróság ide vonatkozó gyakorlatát.
- [35] A kárpótlási ügyekben hozott alkotmánybírósági határozatok a vételi jogról azt állapították meg, hogy az nem tulajdonelvonásnak, hanem a tulajdonjog korlátozásának minősül. A 21/1990. (X. 4.) AB határozat kimondta, hogy az Alkotmány 13. § (2) bekezdése olyan garanciális szabály, amely a tulajdonnak nemcsak egyedi hatósági aktussal, hanem törvénnyel való elvonására is irányadó. A vételi jog viszont – akár szerződésen, akár törvényen alapul – nem az Alkotmány 13. § (2) bekezdése alá tartozó tulajdonelvonás, hanem a tulajdonjog megterhelése.
- [36] A 15/1993. (III. 12.) AB határozat szerint: „[a] földalap a szövetkezet (állami gazdaság) számára a gazdálkodás lehetőségét, továbbá azt biztosítja, hogy a későbbi vagyonfelosztás során a tagok és alkalmazottak megfelelő mértékű termőföldtulajdonhoz jussanak. Ez a szabály tehát garanciális jelentőségű mind a szövetkezetekkel szemben fennálló vételi jog alkotmányossága, mind a kárpótolandók jogai szempontjából.” (ABH 1993, 112, 129.)

- [37] Az Alkotmánybíróság a vételi jog alkotmányosságát kifejezetten megerősítette a 28/1991. (VI. 3.) AB határozat rendelkező része I. f) pontjában, miszerint: „[ö]nmagában nem alkotmányellenes a kárpótlási törvényen alapuló, a termelőszövetkezeteket terhelő vételi jog.” (ABH 1991, 88, 89.)
- [38] A kárpótláshoz kapcsolódó megközelítéseken túlmenően az indítvány által felvetett alkotmányjogi kérdés megítélésakor fontos figyelembe venni még azt is, hogy a vételi jog jogosultját megilleti-e alkotmányos védelem, és ha igen, akkor ez milyen feltételek esetén állapítható meg.
- [39] A fenti megállapításokra tekintettel az Alkotmánybíróság megítélése szerint a panaszos előadása kétséget ébreszt az iránt, hogy a Módtv. kifogásolt szabályozása megfelel a tulajdonjogból fakadó szabályozási követelményeknek. A jelen alkotmányjogi panasz tehát alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel azon szabályozás vonatkozásában, amely a hatályos törvényi előírás ellenére megakadályozza a vételi jog gyakorlását. Ezen kérdés vizsgálata érdemi alkotmánybíróági eljárást igényel, az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat eredménye alapján válaszolhatja meg a támadott jogszabályhelyek alaptörvény-ellenessége kapcsán felmerült kételyeket.

IV.

- [40] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [41] 1. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja szerint az alkotmánybíróági hatáskör egyik eleme az, amikor a testület alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazott jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját. Az Abtv. 26. §-a ehhez képest az alkotmányjogi panaszon alapuló egyedi utólagos normakontroll két esetét különbözteti meg: az (1) bekezdés megköveteli, hogy az alaptörvény-ellenes jogszabályt bírósági eljárásban alkalmazzák, míg – a jelen ügy szerinti – (2) bekezdés alá tartozó panasznál nem követelmény a bíróság közbejötté; az alkotmányjogi panasz akkor nyújtható be, ha a jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenesség a támadott jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül következett be.
- [42] Az Alaptörvény hatálybalépését követően az Alkotmánybíróság hatáskör-gyakorlásába szervesen beépült a közvetlen panaszok elbírálása, az Abtv.-ben biztosított jogkövetkezmények alkalmazása. Tartalmilag ez azt jelenti, hogy a hagyományos – az Abtv. 26. (1) bekezdése alá tartozó – alkotmányjogi panaszok elbírálásával egyezően a közvetlen panaszokat is egyedi normakontrollként kezeli a testület. Ennek velejárója, hogy az egyedi jogsérelmet okozó, de már nem hatályos jogszabályi rendelkezés is vizsgálható. Ezt támasztja alá a 3341/2017. (XII. 20.) AB határozatba foglalt összegzés is: „[a]z Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alaptörvény-ellenességét csak kivételesen, akkor vizsgálja, ha a jogszabályt konkrét esetben még alkalmazni kellene [Abtv. 41. § (3) bekezdés]. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy »[a]z Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz az absztrakt utólagos normakontrollt felváltó speciális eljárás-fajta, mely személyes érintettséget feltételez. A panaszra tehát a jogszabály alkalmazása vagy hatályosulása ad okot, azonban úgy, hogy konkrét [bíróági] eljárás nem folyt/folyik az ügyben. Az Alkotmánybíróság rámutat: amennyiben egy jogszabályi rendelkezés alkalmazásra került [hatályosult] és ez a panaszos szerint alapjogi sérelmet okozott, a vizsgálat – határidőben érkezett kérelem esetében – akkor is lefolytatható, ha a támadott jogszabályt [jogszabályi rendelkezést] a jogalkotó időközben módosította – esetleg hatályon kívül is helyezte –, ugyanakkor ezzel az állított alapjogi sérelmet nem szüntette meg« {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [42]; 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [227]}” (Indokolás [31]).
- [43] Az indítványnak helyt adó egyik ilyen esetben az Alkotmánybíróság pusztán azt állapította meg, hogy a támadott, de már nem hatályos rendelkezés alaptörvény-ellenes volt, a megsemmisítést és az alkalmazási tilalom kimondását mellőzte [lásd 10/2015. (V. 4.) AB határozat].
- [44] A jelen ügyben ugyanez a helyzet, nevezetesen, hogy jogsérelmet okozó, de már nem hatályos jogszabályi rendelkezést vizsgál az Alkotmánybíróság. A Módtv. alkotmányjogi értelemben vett specialitása az, hogy törvényt, illetve törvényi rendelkezéseket helyez hatályon kívül, s ezzel éppen azt akadályozza meg, hogy a korábban hatályos joganyag a továbbiakban alkalmazható legyen. Vagyis az Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt azon fordulat, hogy a jogsérelmet az „alkalmazás” révén következzen be, a jelen ügyben eleve értelmezhetetlen. Mindezekből fakadóan az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatát a másik törvényi fordulatra, azaz arra alapozta, hogy a Módtv. „hatályosulása folytán” következett-e be a jogszabály alaptörvény-ellenességét közvetlenül megalapozó jogsérelmet.

- [45] 2. Az indítvány által felvetett alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés súlya és jellege megkívánja a kárpótlás, ezen belül is a termőföldre vonatkozó szabályozás indokainak áttekintését. A Kpt. általános indokolásából ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az alábbiakat emeli ki.
- „A rendszerváltozással összefüggésben a volt tulajdonosok részéről erőteljes igény jelentkezik a magántulajdonban igazságtalanul okozott egykori sérelmek, károk orvoslására. A piacgazdaságot létrehozó, a magántulajdont elismerő és védő állam erkölcsi kötelessége, hogy az intézkedései által vagyoni sérelmet szenvedettek anyagi kárpótlásáról gondoskodjék.
- A modern piacgazdaságnak megfelelő, rendezett tulajdoni viszonyok kialakítása, és a tulajdoni állapotok bizonytalanságának felszámolása érdekében az állam a magántulajdonban korábban okozott sérelmek orvoslását nem a tulajdoni tárgyak visszajuttatásával (reprivatizációval), hanem a volt tulajdonosok részleges vagyoni kárpótlásával kívánja orvosolni. [...]
- Indokolt és szükséges volt a Törvényben a termőföldre vonatkozó sajátos szabályokat meghatározni. A termőföld, mint korlátozott mértékben rendelkezésre álló, az általánostól eltérő jövedelmezőségű és sajátos jogi jellegű tulajdoni tárgy – az utána adható kárpótlás mértékének más tulajdoni tárgyakkal azonos volta mellett – a kárszámítás módja tekintetében az általánostól eltérő megoldást igényelt. A kárpótlás körébe vont termőföldeknek a jogosultak körében árverésre való bocsátását pedig olyan megoldásként intézményesíti a Törvény, amely a kárpótlási jegy földre váltása során a kereslet-kínálat szabályozó hatását engedi érvényesülni, egyben ez a megoldás elősegíti a termőföld piaci értékének kialakulását is.”
- [46] Az idézetből nyilvánvaló, hogy a termőföldet érintő kárpótlás kulcseleme az árverés mint olyan intézményesített megoldás, amely elválaszthatatlan része a földtulajdon megszerzése folyamatának.
- [47] A Kpt. 15. § (2) bekezdésében foglalt vételi jogot a rendelkezéshez kapcsolt indokolás a földre vonatkozó kárpótlási igények gyakorlati eszközeként tekinti. Mint gyakorlati eszköz kellően konkrét ahhoz, hogy az indítványozót valós jogosultságként illesse meg a földárverés során.
- [48] A vételi jog a Ptk. indokolásának szóhasználata szerint hatalmasságnak számít, olyan erős, a törvény által védett dologi jogi jogosultságként funkcionál, amelynek alapján a vételi jog jogosultja egyoldalú akaratelhatározásával akkor is megveheti a dolgot, ha a tulajdonos azt nem akarja eladni.
- [49] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Módtv. a vételi jogról szóló rendelkezést nem helyezte hatályon kívül, így az továbbra is a kárpótlási igény gyakorlati megvalósításának eszközüül szolgál. Ugyanakkor a törvényen alapuló tulajdoni váromány a kárpótlásra vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezése révén elenyészik.
- [50] 3. Az Alkotmánybíróság a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában az alkotmányos tulajdonvédelem alapvetéseként állapította meg a következőket: „[a]z alkotmányi tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat. [...] Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkori közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is.” (ABH 1993, 373, 379, 380.)
- [51] Az, hogy milyen jogosultságok vonhatóak a tulajdonvédelem körébe, a jelen ügyre vonatkozathatóan is irányadó a következő megállapítás: „[a] tulajdon jogi fogalmát és tartalmát általában nem közvetlenül az Alaptörvény, hanem más jogi normák határozzák meg. Az Alaptörvény által védett jogok körét és tartalmát ugyanakkor az Alaptörvény alapján kell megállapítani. Ez az ellentmondás nehézséget jelent a tulajdonként védett jogosítványok meghatározásakor. Az ellentmondás úgy oldható fel, hogy az Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi: a törvényhozás a tulajdonhoz való alapvető jog alapján általában köteles tiszteletben tartani azokat a jogosultságokat, amelyek az alkotmányos értelemben vett tulajdonhoz való alapvető jog összetevői” {25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [55]}.
- [52] Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint alapjogi védelem illeti meg azt is, akinek a tulajdonszerzéshez kétségtelen jogcíme van [37/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 246.], a jogcím akkor kétségtelen, ha az egyértelmű {893/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 500.; 3387/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [53] Az Alkotmánybíróság öröklési joggal összefüggésben kimondta, hogy az olyan jogszabály, amely jogos várakozást eltöröl, önmagában is beavatkozásnak minősül az Alaptörvény XIII. cikke által védett jogokba {24/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [35]}.

- [54] Az alkotmányos tulajdonvédelem az állam számára kettős kötelezettséget jelent. Ezt a 481/B/1999. AB határozat a következőképpen határozta meg: „[a]z állam egyfelől – az alkotmányos kivételek lehetőségétől eltekintve – köteles tartózkodni a magán vagy jogi személyek tulajdonosi szférájába való behatolástól, másfelől köteles megteremteni azt a jogi környezetet, azt az intézményi garanciarendszert, amely a tulajdonhoz való jogot diszkrimináció nélkül működőképessé teszi.” (ABH 2002, 998, 1002.)
- [55] A Módtv. megalkotásakor ezen intézményi garanciarendszer fenntartásából fakadó követelményeket a törvényalkotó figyelmen kívül hagyta: úgy szüntette meg a termőföld árverésre vonatkozó szabályokat, hogy a kárpótlási igények érvényesítését szolgáló vételi jog a jogosultakat továbbra is megilleti. Az indítványozónak, mint kárpótlásra jogosultnak tehát továbbra is kétségtelen jogcíme van a tulajdonszerzéshez. A törvényalkotó a Módtv. 1. §-a és 3. §-a hatályon kívül helyező rendelkezéseivel olyan jogos várakozást törölt el, amely alap-törvény-ellenes beavatkozásnak minősül az Alaptörvény XIII. cikke által védett jogba.
- [56] Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően megállapította, hogy a 2016. október 20. napján hatálybalépett, majd 2016. október 21. napján hatályon kívül helyezett Módtv. 1. §-a és 3. §-a alaptörvény-ellenes volt.
- [57] Miután az Alkotmánybíróság a felhívott rendelkezéseknek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe való ütközését megállapította, kialakult gyakorlatának megfelelően az indítványozó által állított további alaptörvény-ellenességet (visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának megsértése) nem vizsgálta [lásd 33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [109], legutóbb: 12/2017. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [69]].
- [58] 4. Az indítványozó a fentiekén túlmenően támadta a Módtv. 4. §-ában foglalt hatálybaléptető rendelkezést. Ezzel összefüggésben azt kifogásolta, hogy a rendelkezés nem tartalmazza a folyamatban lévő eljárásokra történő utalást. Az Alkotmánybíróság ezen indítványi kérelemről érdemi vizsgálata során megállapította, hogy az tartalmilag mulasztásra irányul, amelyre nézve az alkotmányjogi panaszt előterjesztőnek nincs indítványozói jogosultsága; ilyen eljárást az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság hivatalból folytathat le. Az indítványozói jogosultság hiánya a tartalmilag egyébként helytálló indítványi kérelem tekintetében az Abtv. 64. § b) pontja alapján visszautasítást von maga után.

V.

- [59] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz jogintézménye kettős céllal rendelkezik. „Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz jogintézményének egyaránt elsődleges célja ugyanis az egyéni, szubjektív jogvédelem: a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott jogsérelem orvosolása. Ehhez kapcsolódik a jogszabály felülvizsgálatára irányuló alkotmányjogi panaszok esetén másodlagos célként a későbbiekben előforduló hasonló jogsértések megelőzése és ennek révén egyben az alkotmányos jogrend objektív védelme” [3367/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]].
- [60] A jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapította az indítványozót érintő jogsérelem miatti alaptörvény-ellenességet. Ebből következően az Alaptörvényből fakadóan orvosolni kell az alaptörvény-ellenes jogszabály által az indítványozónak okozott jogsérelmet. Az Indokolás [42]–[45] bekezdésében hivatkozott hasonló esetben (amikor az Alkotmánybíróság már nem hatályos jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét állapította meg az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz alapján) volt lehetőség a jogsérelem orvosolására a következőképpen: „[a] támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítása a jövőre nézve megnyithatja az indítványozó (és a vele azonos helyzetben lévő más személyek) előtt az igényérvényesítés lehetőségét. Mivel a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 286. § (1) bekezdése alapján a munkajogi igény három év alatt évül el, a jelen ügy kapcsán éppen az Alkotmánybíróság döntése biztosíthatja egyedülként a pótszabadsággal kapcsolatos igény eredményes érvényesítésének lehetőségét. [...] Az érintett időszakra vonatkozóan az akkor hatályban volt, az érintett pedagógusok vonatkozásában hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályi rendelkezéssel okozott jogsérelem reparálásának lehetőségét az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenességet megállapító döntése megalapozza” [10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [42]]. Ezzel szemben a jelen ügyben önmagában az alaptörvény-ellenesség megállapítása nem teszi lehetővé az indítványozót ért jogsérelem orvosolását.
- [61] Az Abtv. 46. § (1) bekezdése értelmében, ha az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére.

- [62] A jelen ügy vizsgálatakor az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a Módtv. megalkotásakor a törvényalkotó figyelmen kívül hagyta a kárpótlási igény érvényesítésére irányuló folyamatban lévő eljárások tényét vagy legalábbis lehetőségét, és az ehhez kapcsolódó átmeneti rendelkezések megalkotásának szükségességét. Az átmeneti rendelkezések hiánya a Módtv.-ben ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével. A Módtv. alaptörvény-ellenessége a folyamatban lévő jogérvényesítésre vonatkozó rendelkezések megalkotásával, a hatályban tartott vételi jog gyakorolhatóságának minden jogosultra, megkülönböztetés nélkül történő biztosításával elkerülhető lett volna.
- [63] A tulajdonviszonyokba törvényi úton történő beavatkozás során az alkotmányos követelményeket minden esetben figyelembe kell venni. Amint azt a 25/2015. (VII. 21.) AB határozat is leszögezte: „[a] jogalkotói beavatkozás felelősséggel jár, az nem okozhat a céljával nem indokolható hátrányokat” (Indokolás [67]).
- [64] Az Abtv. 46. § (2) bekezdésének c) pontja alapján a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, egyebek mellett az is, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos. A jogalkotó valamely jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés hatályon kívül helyezésekor akkor jár el kellő gondossággal, ha ezzel nem hagy hátra le nem zárt jogviszonyokat, illetve nem lehetetleníti el azon törvényben biztosított jogosultságok érvényesítését, amelyek a XIII. cikk (1) bekezdéséből következően alaptörvényi oltalom alatt állnak. A jogalkotói felelősség minden olyan esetben fokozott, amikor több évtizede tartó folyamat lezárásáról van szó. Ilyennek minősül a még meglévő és törvényi jogosultságon nyugvó kárpótlási igények érvényesítésének földárveréseken történő biztosítása olyan esetben, amikor a Módtv. hatálybalépésekor a földalap kijelölése folyamatban volt.
- [65] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség fennállását megállapította.

VI.

- [66] Az Alkotmánybíróság a jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességének, valamint a jogalkotó által mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapítására tekintettel az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján elrendelte határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2018. április 23.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró különvéleménye

- [67] A többségi határozattal nem értek egyet. A Kpt. 15. § (2) bekezdésében szereplő „vételi jog” értelmezése nem szakítható el a Kpt. más rendelkezéseitől és a kárpótlási folyamat egészétől. Ezek alapján a törvényben biztosított „vételi jog” nem biztosít a termőföld tulajdon megszerzésére tényleges és egyértelmű hatalmasságot. A Kpt. 15. §-ában a „kárpótlásra jogosultak” és a „vételi jog” fogalom, tartalma eltér a polgári jogban általában használt értelemről. Ebből a szabályból nem derül ki, hogy ki a vételi jog alanya (valamennyi kárpótlásra jogosult együtt-

tesen vagy külön–külön), mi a tárgya [a földalap(ok) egésze, vagy elkülönített része, vagy tulajdoni hányad], mi az ellenérték (saját jogú kárpótlási jegy vagy készpénz).

- [68] A lakásprivatizációs vételi joggal összehasonlítva: a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény meghatározta a jogosultat (a bérlő), a vételi jog tárgyát (a bérlőnek a bérlakása), az ellenértéket (a piaci ár fele). A kárpótlási „vételi jog” a törvény többi rendelkezéséből következően árverési, annak eredményétől függő vételi jogot jelent. Tartalma szerint ezért csak az árverésen való részvételre jogosít, másra nem. A törvény továbbá sok kárpótlásra jogosultat eleve kizárt ebből a „termőföldvételi jogból”.
- [69] A Kpt. 21. § (1) bekezdése a szövetkezet földjén árverésre való részvételre is csak azt jogosította fel, akinek az elvett termőföldje a szövetkezet tulajdonában vagy használatában van; aki a termelőföldet árverező szövetkezetnek tagja (volt); akinek 1991. június 1-jén abban a községben, városban volt az állandó lakhelye, ahol az árverező szövetkezet termőföldterülete van. A nem helyben lakó, nem szövetkezeti tag, nem földelvétele miatt kárpótlásra jogosult nem szerezhette árverésen sem termőföldtulajdont. A vételi jog gyakorlása a kárpótlásra jogosultak közül ténylegesen csak azok számára nyílt meg, akik a Kpt. 21. § (1) bekezdés feltételei szerint, a szövetkezet (kijelölt) földterületén – később kitűzendő – árverésen részvételre jogosultak voltak és a licitálást megnyerték.
- [70] Az Alkotmánybíróság a 15/1993. (III. 12.) AB határozatban már vizsgálta a Kpt. 21. §-ának rendelkezéseit is. Megállapította, hogy „a kárpótlásra jogosultság nem jelenti egyszersmind a kárpótlás összes formájára való jogosultságot. A Kpt. 21. §-a azzal, hogy az árverési vétel, mint kárpótlási igény érvényesítésének egyik formája lehetőségét csak az érintett szövetkezeti földek korábbi tulajdonosai, az adott szövetkezet kárpótlásra jogosult tagjai és a helyben lakó kárpótlásra jogosultak számára biztosítja, nem jelent tiltott diszkriminációt. A törvényhozó célja a rendelkezéssel, hogy a földet ne befektetésként, hanem megművelésre használják”. A korábbi határozat az alkotmányjogi panasz elbírálása során közvetlenül nem érvényesíthető (nem eredményez ítélt dolgot). Nincs viszont akadálya annak, hogy az Alkotmánybíróság levonja a következtetést, hogy az árverésen való részvétel jogából a korábbi Alkotmány alapján sem következett jog a termőföldtulajdon tényleges megszerzésére. Ennek további oka, hogy a kárpótlási földalapokba eleve kevesebb föld került, mint amennyire a kárpótlási jogosultaknak előzetes igénye volt. Maga az indítványozó is hivatkozik erre az indítvány-kiegészítés 5. oldalán. A kárpótlásra jogosultaknak tehát tényleges tulajdonszerzésre nem volt jogcíme a Kpt. 15. § (2) bekezdése alapján. Arra biztosított jogot számára a törvény, hogy ha van árverés, azon részt vegyen és licitáljon. Ennek következtében dologi jogát a Kpt. hatályon kívül helyezése nem vonta el, az Alaptörvény XIII. cikkének többségi határozat szerinti megsértése sem következhetett be.
- [71] A többségi határozat nem vizsgálta azt sem, hogy miért zárta le az Országgyűlés a kárpótlást több mint húsz év után a Kpt. hatályon kívül helyezésével. A XIII. cikk megsértése ugyanis dologi jogi érintettség esetén is csak akkor merülne fel, ha a hatályon kívül helyezéssel okozott esetleges jogkorlátozást még a közérdek sem indokolná. Ezzel szemben a több mint húsz éven át fennállt bizonytalan helyzet végleges lezárása a közérdek szempontjából elegendő indok lehet.

Budapest, 2018. április 23.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

- [72] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2018. április 23.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

[73] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2018. április 23.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Közzétéve a Magyar Közlöny 59. számában
Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1002/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3145/2018. (V. 7.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó és dr. Schanda Balázs* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.169/2015/4/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.169/2015/4/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt – jogi képviselő útján [Dr. Mester Csaba Ügyvédi Iroda (eljáró ügyvéd: dr. Mester Csaba), 1082 Budapest, Üllői út 46. II/17.] – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be.
- [2] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint az alperes egy nyilvános közösségi internetes portálon 2014. december 12-én és 2014. december 18-án egy-egy bejegyzést tett közzé. A felperes (a továbbiakban: indítványozó) e bejegyzések személyére vonatkoztatott tartalmával összefüggésben külön-külön keresetet nyújtott be, amelyet a bíróság egyesített eljárásban bírált el.
- [3] Az indítványozó kereseteiben kérte, hogy a bíróság állapítsa meg: az alperes megsértette az emberi méltóságát és a jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát. A jogsértés megállapításán túl kérte, hogy a bíróság tiltsa el az alperest a további jogsértéstől, és kötelezze elégtétel adására oly módon, hogy a jogerős ítélet rendelkező részét tegye közzé hivatalos internetes rajongói oldalán. Kérte továbbá, hogy a bíróság kötelezze az alperest a sérelmezett bejegyzésenként 800 000 forint sérelemdíj megfizetésére is.
- [4] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Ítéletének indokolásában mindenekelőtt hangsúlyozta, hogy az adott ügyben két közszereplő jogvitájának elbírálása volt a bíróság feladata. Ezzel összefüggésben utalt arra, hogy a véleménynyilvánítás körében a közszereplőknek tágabb, szélesebb a tűrési kötelezettsége, mint más személyeknek. Itt a határt az emberi méltóság sérelme jelenti.
- [5] Az elsőfokú bíróság az alperes bejegyzéseit – a Legfelsőbb Bíróság továbbra is irányadó PK 12. számú állásfoglalásában foglaltak szerint – a maguk egészében vizsgálta és vette alapul. Ehhez mérten elsőként azt vizsgálta, hogy megalapoz-e személyiségi jogsértést az alperesnek a 2014. december 12-én nyilvánosságra hozott bejegyzése, amelyben az indítványozóra „mindannyiunk életét megkeserítő pszichopata” kifejezéssel utalt.
- [6] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes a „pszichopata” kifejezés használatával azt sérelmezte, hogy az indítványozó vele szemben nagy számban indított büntető- és polgári peres eljárásokat. Az elsőfokú bíróság a „pszichopata” kifejezés jelentéséből („beteg lelketű ember”) kiindulva, megállapította, hogy a közlés „nem vitásan meghökkentő, nyers, figyelemfelkeltő”, ugyanakkor ezzel az alperes véleményét, értékítéletét fogalmazta meg, amely személyiségi jog megsértésének megállapítására nem ad alapot. Az elsőfokú bíróság kiemelte,

hogy a felperesnek mint közszereplőnek az átlagosnál fokozottabban kell tűrnie a személyét ért kritikákat, véleményeket, értékítéleteket.

- [7] Az elsőfokú bíróság szerint nem alapoz meg személyiségi jogsértést az indítványozó által sérelmezett – 2014. december 12-én közzétett – az a közlés sem, hogy „zavaros körülmények között jutna köztévés szerződésekhez”. Az indítványozó ugyanis – a perben sem vitatottan – kötött szerződést a „köztévével”, míg a „zavaros körülmények” kifejezés egyértelműen a véleménynyilvánítás körébe tartozik, ezért ennek használatára az alperesnek a véleménynyilvánítás szabadsága alapján lehetősége van.
- [8] Az elsőfokú bíróságnak végül azt kellett vizsgálnia, hogy megalapoz-e személyiségi jogsértést az alperesnek a 2014. december 18-án nyilvánosságra hozott bejegyzésében foglalt az a kijelentése, amely szerint az indítványozó által indított peres eljárások „egy médiapszichopata jogi terrorja”. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy az indítványozó az utóbbi időben valóban számos büntető- és polgári pert indított az alperessel szemben, amelyet az alperes érezhet jogi terrornak. A kifogásolt közléssel az erre vonatkozó véleményét fejezte ki.
- [9] Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta ítéletében, hogy az indítványozónak – mint közszereplőnek – az átlagosnál jobban kell tűrnie a kritikai megjegyzéseket. Utalva a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban, a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban, a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban foglaltakra – kiemelte azt is, hogy fokozott védelmet élveznek az olyan értékítéletek, amelyek a közérdeklődésre számot tartó eseményekkel, személyekkel kapcsolatos véleményeket ütköztetnek, még akkor is, ha túlzóak és felfokozottak. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az adott ügyben vizsgált közlések meghökkentő, nyers, figyelemfelkeltő, vitriolos stílusú szövegek, de nem lépték át azt a határt, amelyet az indítványozónak – aki az ország egyik legismertebb, legjelentősebb mediaszemélyisége – a fokozott tűrés kötelezettség keretében még el kell viselnie.
- [10] Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtett jogi érvekkel, így azzal, hogy a jogvitában két közszereplőnek a nyilvánosság előtt zajló vitája során tanúsított magatartásait, közléseit kellett mérlegelni.
- [11] A másodfokú bíróság ugyanakkor hangsúlyozta azt is: „kétségtelen”, hogy az indítványozó által a fellebbezésben hivatkozott „alkotmánybírósági határozatok a közszereplők fokozott tűrés kötelezettségét a közhatalommal bíró személyek körére szűkítik”. A másodfokú bíróság gyakorlata azonban következetes abban, hogy a közhatalom gyakorlásától függetlenül annak a személynek, aki nyilvánosság előtti szereplés igényével lép fel és ennek során tevékenységével, mondanivalójával jelentős hatást gyakorol a társadalomra, a közvélemény formálására, a tevékenységét érintő kritikát más személyekhez képest sokkal szélesebb körben kell elviselnie.
- [12] Megállapította továbbá a másodfokú bíróság, hogy a kereset tárgyává tett közléseket az elsőfokú bíróság helyesen minősítette véleménynyilvánításnak. Ennek vizsgálata során ugyanis nem lehetett figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a kifogásolt kijelentéseket az alperes a vele szemben tanúsított indítványozói magatartás szubjektív értékeléseként fogalmazta meg, arra reagálva, hogy az indítványozó sorozatosan büntetőeljárásokat kezdeményezett és polgári pereket indított.
- [13] A másodfokú bíróság szerint sem tartalmaz olyan sértő, lealázó kijelentéseket az alperes részéről tett véleménynyilvánítás, ami indokoltá tenné a jogvédelmet. A bíróság utalt arra, hogy a köznyelvben bevett szokás a „pszichopata” kifejezések hangoztatása annak minősítésére, amikor valaki nem azt csinálja, ami a másik félnek tetszik, vagy amit elvár.
- [14] 1.2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény II. cikkének, VI. cikk (1) bekezdésének és a XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állította. Hivatkozott továbbá az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és R) cikk (2) bekezdésének a sérelmére is.
- [15] Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírói döntés azért alaptörvény-ellenes, mert az eljáró bíróságok az alapul fekvő jogszabályokat nem az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakkal összhangban értelmezték, és e körben teljes mértékben figyelmen kívül hagyták az Alkotmánybíróság gyakorlatát a véleménynyilvánítás szabadságával és az emberi méltósággal – mint konkuráló alapjogokkal – összefüggésben.
- [16] 1.3. Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok tévesen minősítették az indítványozót olyan közszereplőnek, aki fokozottabb tűrés kötelezettséggel rendelkezik. Az Alkotmánybíróság ugyanis több határozatában rögzítette [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, 7/2014. (III. 7.) AB határozat, 1/2015. (I. 16.) AB határozat], hogy csupán a közhatalmat gyakorló személyekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatban tágabb az alkotmányosan védett véleménynyilvánítás köre, mint más személyeknél. Tekintettel azonban arra, hogy az indítványozó nem

minősül sem közhatalmat gyakorló személynek, sem közszereplő politikusnak, az indítványozó emberi méltóságát a véleménynyilvánításhoz való alapjoggal összefüggésben az eljáró bíróságok nem korlátozhatták volna. Ebből következően sérült az indítványozónak az Alaptörvény II. cikkében foglalt alapvető joga.

- [17] Az indítványozó álláspontja szerint az a tény, hogy az eljáró bíróságok kifejezetten a fentiekben hivatkozott alkotmánybírói határozatokban foglaltakkal szemben hozták meg a döntésüket, figyelmen kívül hagyták az Alkotmánybíróság autentikus alaptörvény-értelmezését, és ez megalapozza a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét a tisztességes eljáráshoz való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogbiztonsággal [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] összefüggésben is. Emiatt sérül továbbá az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése is.
- [18] 1.4. Az indítványozó álláspontja szerint az eljáró bíróságok tévesen minősítették az alperes közlését is. Hivatkozással az Alkotmánybíróság 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában foglaltakra, rámutatott, hogy az eljáró bíróságoknak a bizonyíthatósági teszt alkalmazásával kellett volna állást foglalni abban a kérdésben, hogy a perben vizsgált közlés véleménynyilvánítás vagy tényállítás. Álláspontja szerint azon alperesi kijelentésnek a valóságtartalma, miszerint az indítványozó pszichopata, avagy hogy zavaros körülmények között jut köztévés szerződésekhez, egyértelműen igazolható. Ebből következően az eljáró bíróságok tévesen minősítették a közlést véleménynyilvánításnak, és megsértették az indítványozónak az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogát, és a VI. cikk (1) bekezdésében foglalt jó hírnévhez való jogát.
- [19] Összefoglalóan hangsúlyozta az indítványozó, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a véleménynyilvánításhoz való alapjog gyakorlása kizárólag abban az esetben korlátozhatja az emberi méltósághoz és az abból fakadó jó hírnévhez való jogot, ha a kijelentés közügyekkel összefüggésben került megfogalmazásra, és az közhatalmat gyakorló személyekre, vagy közszereplő politikusokra vonatkozik.

II.

- [20] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„R) cikk (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteltben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [21] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz az érdemi elbírálás Abtv.-ben foglalt törvényi feltételeinek eleget tesz-e. Az Alkotmánybíróság ennek során megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésén alapuló törvényi feltételeinek csak részben felel meg. Az indítványozó ugyanis az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, R) cikk (2) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban önálló indokolást nem terjesztett elő. E rendelkezések sérelmét a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos tartalmára tekintettel, az emberi méltósághoz és a jó hírnévhez való alap-

vető jog állított sérelmével összefüggésben adta elő. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseivel az indítványozónak önálló indokolást kell előadnia, ennek hiányában az indítvány nem alkalmas érdemi elbírálásra. Az alkotmányjogi panasz ebben a részében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontján alapuló feltételnek.

- [22] Az Alkotmánybíróság utal arra is, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének az eszköze. Az indítványozó által hivatkozott egyes alaptörvényi rendelkezések [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, R) cikk (2) bekezdés] ugyanakkor az adott esetben nem minősülnek Alaptörvényben biztosított jogoknak. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben emlékeztet arra a gyakorlatára, amely szerint csak kivételes esetekben, így a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén ismeri el a jogbiztonság elvét olyan Alaptörvényben biztosított jogként, amelyre alkotmányjogi panasz alapítható {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14], 3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [29]}. Az indítványozó ugyanakkor az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét azért állította, mert álláspontja szerint az eljáró bíróságok az Alaptörvény 28. cikkét sértő módon, az Alkotmánybíróságnak a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos autentikus jogértelmezésétől eltérve hozták meg döntésüket. Ebben az összefüggésben azonban a jogbiztonság elve nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának, ezért vélt sérelmére – figyelemmel az Abtv. 27. § a) pontjában foglaltakra is – alkotmányjogi panasz nem alapítható.
- [23] 2. Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok tévesen minősítették őt olyan közszereplőnek, aki fokozottabb tűrési kötelezettséggel rendelkezik. Álláspontja szerint az Alkotmánybíróság több határozatából [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, 7/2014. (III. 7.) AB határozat, 1/2015. (I. 16.) AB határozat] az következik, hogy csupán a közhatalmat gyakorló személyekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatban tágabb az alkotmányosan védett véleménynyilvánítás köre, mint más személyeknél. Az indítványozó utalt arra is, hogy a másodfokú bíróság ítéletében kifejezetten rögzítette: „kétségtelen”, hogy az indítványozó által hivatkozott „alkotmánybírósági határozatok a közszereplők fokozott tűrési kötelezettségét a közhatalommal bíró személyek körére szűkítik”.
- [24] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel úgy ítélte meg, hogy az alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel, ezért az indítványt érdemben vizsgálta. Ennek során azt kellett érdemben vizsgálni, hogy az indítványozó személyét ért kritika a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alatt áll-e, és így azt az indítványozónak tűrnie kellett-e, vagy pedig ezen közlések kívül esnek a véleménynyilvánítás szabadságának védelmi körén.

IV.

- [25] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [26] 1. Az Alkotmánybíróság az ügy érdemi vizsgálata során elsőként áttekintette a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányosan védett körét. Ennek során az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában és határozataiban foglalt elvek és alkotmányossági érvek mellett figyelembe vette az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJB) esetjogát is {61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 290, 321.; megerősítette például: 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16], 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [25], 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [27] 1.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a véleménynyilvánítás szabadsága kiemelten védett alkotmányos érték. A demokratikus jogállamokban ugyanis alapvető követelmény, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, szabadon válhasson a közvélemény alakítójává. A társadalmi és politikai, vagyis a közéleti viták szabadsága és sokszínűsége nélkül ugyanis nincsen szabad közvélemény és nincsen demokratikus jogállam {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [39]}. Az Alkotmánybíróság már korai gyakorlatában hangsúlyozta, hogy a szabad véleménynyilvánítás a demokratikus közvélemény kialakításának és fenntartásának kiemelt garanciája, amely egyben a pluralizmuson alapuló társadalom nélkülözhetetlen forrása. Történelmi tapasztalat ugyanis, hogy „mindannyiszor, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozták, sérelmet szenvedett a társadalmi igazságosság, az emberi kreativitás, csökkent az emberben rejlő képességek kibontakozásának lehetősége. A káros következmények nem csupán az individuum, hanem a társadalom éle-

- tében is megmutatkoztak és az emberiség fejlődésének sok szenvedéssel járó zsákutcájához vezettek. Az eszmék, nézetek szabad kifejtése, a mégoly népszerűtlen vagy sajátos elképzelések szabad megnyilvánulása a fejlődni képes és valóban eleven társadalom létezésének alapfeltétele” [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 170–171].
- [28] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a véleménynyilvánítás szabadsága kettős igazolással bír [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [23]]. A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos határait ezért úgy kell meghatározni, hogy azok a véleményt nyilvánító személy alanyi joga mellett a közvélemény kialakulásának, illetve szabad alakításának az érdekét is figyelembe vegyék [3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [20]–[21]].
- [29] 1.2. Az Alkotmánybíróság több mint két évtizede következetesen követett értelmezése szerint a véleménynyilvánítás szabadsága akkor követel kiemelt védelmet „amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. [...] A demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme [ugyanis] a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát” [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 228.; lásd még: 57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 494.]
- [30] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság gyakorlatában jellemzően a politikai jellegű közéleti szólások szabad kinyilvánítását tekinti a véleménynyilvánítás szabadsága legbensőbb védelmi körének [pl. 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28]]. Ezekben az esetekben a véleménynyilvánítási szabadságból fakadó alkotmányjogi mércét különös szigorral szükséges érvényre juttatni, vagyis az ilyen jellegű szólások erősebb védelmet élveznek, és korlátozásuk csak a legszűkebb körben nyerhet igazolást [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45]].
- [31] Ennek megfelelően hangsúlyozza az EJEB is gyakorlatában, hogy a véleménynyilvánítási szabadság elsősorban a közügyekkel kapcsolatos véleménynyilvánításokat védi. Ezzel összefüggésben már régóta töretlen gyakorlata a bíróságnak, hogy az állam (közhatalom) működésére vonatkozó – politikai véleménynyilvánítások – kiemelt védelmet élveznek, mert ez a szabadság a demokratikus társadalom egyik alappillére. Hozzátette ehhez az EJEB azt is, hogy az ilyen véleménynyilvánítás mind a társadalmi haladásnak, mind az egyén kibontakozásának alapvető feltétele. [*Handyside kontra Egyesült Királyság* (5493/72), 1976. december 7., 49. bekezdés] Erre tekintettel a politikai véleménynyilvánítást korlátozó szempontokat megszorítóan kell értelmezni [*Dichand és mások kontra Ausztria* (29271/95), 2002. február 26., 37-38. bekezdés; *Cholakov kontra Bulgária* (20147/06), 2013. október 1., 29. bekezdés].
- [32] 1.3. Az Alkotmánybíróság értelmezésében ugyanakkor a közéleti kérdések köre szélesebb a politikai szólásnál, illetve a közhatalmat gyakorló személyek tevékenységének bírálatánál. Ennek megfelelően a közéleti vita nem csak az állami és önkormányzati, a közhatalmi intézményrendszer működésének egészét fogja át, hanem felöleli az üzleti élet társadalmi felelősségvállalásának és az üzleti élet világában egyre sokasodó számban jelentkező közéleti kérdéseket (pl. környezetvédelmi, energiahatékonysági, munka-, és közlekedésbiztonsági kérdések) [14/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás [26]–[27]].
- [33] A kifejtett szempontokhoz mérten értékelte közéleti kérdésnek az Alkotmánybíróság a részben állami tulajdonosi részesedéssel bíró, nyilvánosan működő részvénytársaság vezető tisztségviselőjével szemben megindított büntetőeljárást, és annak a vállalat részvényárfolyamára gyakorolt hatásával kapcsolatos elemzést [3/2015. (II. 12.) AB határozat, Indokolás [27]].
- [34] Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozataiban megjelenő szempontok az EJEB gyakorlatában is érvényesülnek. Az EJEB ugyanis több ítéletében rámutatott, hogy az EJE 10. cikke által védett véleménynyilvánítás szabadsága nem csak a politikai jellegű vitákra vonatkozik, hanem a jogvédelem kiterjed minden, a társadalmat érintő egyéb kérdések megvitatásának szabadságára is [*Thorgeirson kontra Izland* (13778/88), 1992. június 25., 61. bekezdés]. A politikai szólásszabadság különös védelmét ezért minden esetben alkalmazni kell, amikor a vitatott véleménynyilvánítás valamely társadalmi, vagy helyi közösséget érintő kérdésben, a közügyek megvitatása során hangzik el. [pl. *Bladet Tromsø kontra Norvégia* [GC] (21980/93), 1999. május 20., 58–60. bekezdés, 73. bekezdés; *Klein kontra Szlovákia* (72208/01), 2006. október 31., 47–48. bekezdés; *Cihan Öztürk kontra Törökország* (17095/03), 2009. június 9., 27–28. bekezdés; *Karsai kontra Magyarország* (5380/07), 2009. december 1., 35. bekezdés] Ezekben az ügyekben a vitában érintett személyek a közügyek vitathatósága okán válnak közszereplővé.

- [35] Az Alkotmánybíróság tehát – egyezően az EJEB gyakorlatában megjelenő szempontokkal – elismerte gyakorlatában, hogy „valamennyi közéleti párbeszéd igényt tarthat a közéleti vitákat és a közügyek vitatását megillető alapjogi védelemre” {14/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [36] 2. A véleménynyilvánítás szabadságának körébe tartozó közéleti vitákban érintett személyek alapjogainak védelme tekintetében kiemelt jelentőségű kérdés, hogy azokat mikor lehet megszorítóan értelmezni, milyen feltételekkel lehet korlátozni, és kollíziójuk esetén milyen szempontok alapján kell a prioritást meghatározni [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 170.] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság gyakorlatában egy összetett szempontrendszer dolgozott ki annak mérlegeléséhez, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága milyen szempontok szerint korlátozható, illetve hogy annak gyakorlása során az érintett személyek alapvető jogainak kollíziója során miként határozható meg az alapjogok prioritása.
- [37] Az Alkotmánybíróság ennek keretében következetesen hangsúlyozta, hogy a közéleti viták lényegi részét jelentik a közélet alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában résztvevők egymás elképzeléseit, teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják. Az Alkotmánybíróság ezért rámutatott, hogy „[a] közügyek vitatásának kiemelkedő alkotmányos jelentősége azzal jár, hogy a közéleti szereplők személyiségének védelmében a szólás- és sajtószabadság szűkebb körű korlátozása felel csak meg az Alaptörvényből levezethető követelményeknek. [...] E követelmények a büntetőjogi felelősségre vonáson túl a polgári jogi jogkövetkezmények tekintetében is irányadók” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48]}.
- [38] A véleménynyilvánítás szabadságának védelme körében ezért meghatározó jelentősége van annak a kérdésnek, hogy meddig terjed egy közéleti vitában érintett személy túrészi kötelezettsége, vagy a másik oldalról: mennyiben korlátozhatja a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülését a közéleti vitában résztvevők személyiségének a védelme. Ennek a kérdésnek az értékelése során az Alkotmánybíróság jellemzően a következő szempontoknak tulajdonít meghatározó jelentőséget: a véleményt kifejező nyilvános közlés közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e (Indokolás [39] bekezdés és köv.); a nyilvános közlés közszereplést érint-e (Indokolás [44] bekezdés és köv.); a nyilvános közlés tényállítást vagy értékítéletet foglal-e magában (Indokolás [52] bekezdés és köv.); a nyilvános közlés sérti-e az érintett személy emberi méltóságát vagy jó hírnevét (becsületét) (Indokolás [57] bekezdés és köv.).
- [39] 2.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges dönteni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezzi” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}.
- [40] Az Alkotmánybíróság a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban rámutatott arra is, hogy a nyilvános közlés megítélése során „mindenekelőtt arra kell tekintettel lenni, hogy mivel a politikai véleményszabadság fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem pedig a közszereplők állnak, a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik” (Indokolás [47]).
- [41] Erre tekintettel hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy a nyilvános közlés minősítése során jellemzően nem a véleménynyilvánítással érintettek személyéből kell kiindulni, hanem azt kell vizsgálni, hogy a közlés közügyek, közéleti kérdések vitatására vonatkozik-e. Lényegében e körülmény, vagyis a közéleti kérdések megvitatásának ténye – a konkrét vita erejéig – az a szempont, amely jellemzően meghatározza az érintettek személyi minőségét. A közszereplői minőség ezért a közéleti kérdések megvitatásával együttjáró közszereplés tényéhez kötött, amelyet mindig a konkrét helyzetben – a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban meghatározott szempontok alapján – szükséges értékelni.
- [42] Az Alkotmánybíróság ezért kiemeli, hogy a demokratikus döntéshozatali folyamatokban elengedhetetlen a nyilvános közéleti viták lefolytatása, és ennek során az eltérő álláspontok felszínre kerülése, azoknak a plurális demokrácia értékeit érvényre juttató megvitatása. Még akkor is, ha ennek során a vita felfokozott hangvételű,

és a vitában érintettek személyét éles támadás, kritika vagy bírálat éri. A közszereplésből fakadó közszereplői minőség lényegi ismérve ezért abban ragadható meg, hogy a konkrét helyzettől függően kiterjed minden olyan személyre, aki egy nyilvános közéleti vitában véleményformáló szerepben jelenik-e meg. Az Alkotmánybíróság e szempontokra tekintettel hangsúlyozta, hogy a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szózással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]}.

- [43] Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtett szempontok alapján hangsúlyozza: annak mérlegelése során, hogy egy nyilvános közlés a véleménynyilvánítási szabadság védelmi körébe tartozik-e, elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti-e. A nyilvános közlés jellegét nem a közléssel érintettek személyi minősége határozza meg, hanem éppen fordítva: a közlés tárgyához mérten kell vizsgálni az érintettek személyi minőségét. Ennek szempontrendszerét az Alkotmánybíróság az alábbiakban mutatja be részletesen.
- [44] 2.2. Abban az esetben, ha a nyilvános közlés a közügyek szabad vitatását érinti, az alkalmazandó alkotmányjogi mérce megállapításához szükséges annak további vizsgálata, hogy a közléssel érintett személy – az adott helyzetben – közszereplői minőségben érintett-e. Önmagában ugyanis az a tény, hogy egy nyilvános közlés közéleti jellegű, nem vonja automatikusan maga után azt, hogy az érintett személyek személyiségvédelme lecsökken. A közszereplői minőség megállapítása mindig egyedi mérlegelés tárgya.
- [45] Az Alkotmánybíróság már korai gyakorlatában utalt arra, hogy alapvetően a jogalkalmazói gyakorlat feladata annak meghatározása, hogy a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása mely közszereplők esetében zárja ki a büntetőjogi felelősség értékelése körében a jogellenesség megállapításának lehetőségét [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 231.]. Az Alkotmánybíróság az 57/2001. (XII. 5.) AB határozatban – utalva az EJB gyakorlatára – megkülönböztette a politikusoktól és a tisztséget betöltő személyektől a „közéletben szereplő személyek” kategóriáját (ABH 2001, 484, 493.). Annak ellenére azonban, hogy az Alkotmánybíróság már a korai gyakorlatában utalt arra, hogy a közszereplők köre szélesebb a közhatalmat gyakorló személyek és a közszereplő politikusok körénél, nem alakult ki annak egyértelmű szempontrendszer, amely a közszereplői minőség megállapításának támpontjául szolgál. Különösen indokolja azonban ennek a szempontrendszernek a jogalkalmazás számára történő egyértelművé tételét, hogy a megváltozott társadalmi viszonyok, különösen a telekommunikáció terjedése révén a közszereplői kör szélesedése figyelhető meg. Ennek tendenciának az eredményeként olyan személyeknek is lehetősége nyílik egy-egy közéleti vita aktív alakítójává válni, akik korábban – státuszuk alapján – nem tartoztak a közszereplő fogalmi körébe. Ezek a személyek az ún. kivételes közszereplők.
- [46] Ebben a körben külön kiemelést érdemel az a személyi kör, amely a médiában tevékenykedő, széles körben ismert személyeket foglalja magában (ún. médiaszereplők). Esetükben meghatározó szempontként merül fel a személyi minőségük vizsgálata során, hogy a különböző közéleti vitákban jelentős véleményformáló hatással lépnek fel, amely a nemzetközi tendenciák alapján egyre több országban alapozza meg a közszereplői minőségük elismerését.
- [47] A fentiekben kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a közszereplői minőség mindig egyedi mérlegelés kérdése. Ennek fő szempontjai a konkrét közéleti vita jellegéhez igazodnak. A közéleti vitában érintettek személyi minőségének vizsgálata során az elsődleges szempont ezért az, hogy a megszólaló valamely közéleti (társadalmi, politikai) kérdésben fejtette-e ki nézeteit. A közszereplői minőség mérlegelése során ugyanis nem hagyható figyelmen kívül, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának elsődleges funkciója a társadalmi, közösségi viták nyilvános lefolytatásának lehetősége.
- [48] A megszólalás tárgya (közéleti kérdés) ugyanakkor nem az egyedüli szempontja a nyilvános közléssel érintettek személyi minőségének megállapításához. Elengedhetetlen annak vizsgálata is, hogy az érintett önkéntes elhatározása folytán váljon a közélet alakítójává. A véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülése ugyanis kizárólag azokban az esetekben igazolható, amelyekben a résztvevők a saját döntésük alapján váltak a közügyek másoknál aktívabb alakítóivá, vállalva ezzel az érintett közösség nyilvánossága előtti értékeléseket és bírálatokat is. A közügyek vitatása körében ezért az őket érintő vagy minősítő, a személyüket támadó véleménynyilvánításokat nagyobb türelemmel kell tűrniük.
- [49] Jelentősége van továbbá annak is, hogy az érintett személynek milyen lehetőségei vannak arra, hogy a személyét, tevékenységét, nézeteit vagy hitelességét érintő megnyilvánulásokra reagálhasson. Kevésbé szorul véde-

lemre az a közéletben önként szerepet vállaló személy, aki mindenki másnál szélesebb körben és hatékonyabban tud élni a tömegkommunikációs eszközökkel a személyét ért támadásokkal szemben. Erre tekintettel hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy „azok a közszereplők, akik nyíltan vállalhatnak közéleti-politikai szerepet (szemben például egy bíró idevonatkozó lehetőségeivel), meg is tudják magukat védeni az alaptalan megnyilvánulásokkal szemben a nyilvánosság előtt. Erre minden lehetőség adott például egy választási kampány során az országgyűlési képviselőjelölteknek. A véleménynyilvánítás szabadsága tehát fokozottan érvényesül olyan értékítéletekkel kapcsolatban, amelyek a közügyekre vonatkozó vélemények ütközésében kapnak hangot, még akkor is, ha esetleg túlzóak és felfokozottak, netán képi (elvont) formában jelennek meg” {5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28]}.

- [50] A fentiekben kifejtett szempontok gondos mérlegelése elengedhetetlen annak eldöntése során, hogy egy nyilvános közéleti vitában részt vevők személyi minőségét a közéleti vita mennyiben határozza meg. Az Alkotmánybíróság ezért hangsúlyozza, hogy a közszereplői minőség megállapításának nem az a döntő szempontja, hogy az érintettnek mi a státusza, hanem az, hogy a közügyeket érintő, illetve közéletinek minősülő nyilvános vitában résztvevők önkéntes elhatározásuk folytán váltak-e a közügyek, a közélet alakítójává, rendszeres vagy időszakonként megjelenő szereplőjévé.
- [51] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A politikai jellegű vitákban megjelenők személyi minőségének vizsgálata során ugyanakkor az Alkotmánybíróság – jellemző gyakorlata alapján – a közszereplői minőség értékelése során jelentőséget tulajdonít annak a körülménynek, hogy a közléssel érintett személy közhatalmat gyakorol-e, vagy közszereplő politikusnak minősül-e {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]}. A közhatalmat gyakorló személyek és a közszereplő politikusok (ún. kiemelt közszereplők) esetében ugyanis a személyiségvédelem korlátozottsága mindenki máséhoz képest szélesebb. E személyi kör vonatkozásában ugyanis fokozottan érvényesül az a követelmény, hogy a bírálhatóság, a kritika megfogalmazásának lehetősége a közhatalom és a közhatalmat gyakorlók ellenőrzésének, ellenőrizhetőségének egyik legfőbb garanciája, amely egy plurális alapokra épülő társadalom demokratikus és nyílt működéséhez nélkülözhetetlen követelmény {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}.
- [52] 2.3. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján ezt követően abban szükséges dönten, hogy a nyilvános közlés értékítéletnek vagy tényállításnak tekinthető-e.
- [53] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a véleménynyilvánítás szabadsága kiterjed egyrészt az értékítéletet kifejező, az egyén személyes meggyőződését közlő megszólalásokra, függetlenül attól, hogy a vélemény értékes vagy értéktelen, helyes vagy helytelen, tiszteletre méltó vagy elvetendő. Másrészt a szólásszabadságnak részei a tényállást tartalmazó megnyilvánulások is, mert valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, továbbá tényközlések nélkül a véleményformálás ellehetetlenülne {3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [54] A véleményszabadság gyakorlásának határai a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különböznek, hogy az adott közlés értékítéletnek, avagy tényállításnak minősül-e. Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Így a közügyeket érintő véleménynyilvánítás szabadsága a valószínű tények tekintetében korlátlanul, míg a hamis tény állításával vagy híresztelésével szemben már csak akkor véd, ha a híresztelő nem tudott a hamisságról és a foglalkozása által megkívánt körültekintést sem mulasztotta el {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [55] Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy a „közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható. A közhatalom, illetve a közhatalmat gyakorlók ellenőrzése és a közvélemény tájékoztatása, figyelmének felhívása érdekében pedig bizonyos fokú túlzást, provokációt is magukban foglalhatnak. Éppen ez adja ugyanis a plurális és sokszínű demokratikus berendezkedésű társadalmak alapját” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [56] Ezzel egyezően hangsúlyozza az EJEB is, hogy „[a] 10. cikk nemcsak azokra az »információk«-ra vagy »eszmék«-re alkalmazandó, amelyek kedvező fogadtatásúak, vagy amelyeket ártalmatlannak, illetve közömbösnek tartanak, hanem azokra is, amelyek sértenek, megütközést keltenek vagy felkavarnak; ezek a pluralizmus, a tolerancia és a nyitottság követelményei, amelyek nélkül nem létezik »egy demokratikus társadalom«” [Oberschlick

kontra Ausztria (11662/85), 1991. május 23., 57. bekezdés]. Ugyanakkor az EJEB elismeri, hogy a sértés a véleménynyilvánítási szabadság által biztosított védelem körén kívül eshet, ha indokolatlan és rosszhiszemű hírnévrontásnak minősül, például ha a sértő nyilatkozat kizárólagos célja a sértés [*Skafka kontra Lengyelország* (43425/98), 2003. május 27., 34. bekezdés].

- [57] 2.4. Az alkotmányossági mérlegelés következő szempontja annak vizsgálata, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának védelmi körébe tartozó közlés érinti-e, és ha igen mennyiben (sérti-e) a közléssel érintett emberi méltóságát, illetve jó hírnevét (becsületét).
- [58] Az Alkotmánybíróság elsőként az 57/2001. (XII. 5.) AB határozatban vizsgálta a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását – az érintett személyek jó hírnevének, az emberi méltóságnak a védelme szempontjából – olyan vonatkozásban, hogy a korlátozás nem az állam bírálatával állt összefüggésben. Ebben a határozatban az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítási szabadság lehetséges korlátozásáról – a nemzetközi egyezményekkel és az EJEB gyakorlatában kialakult elvekkel összhangban – kimondta, hogy „a szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe van, csak kevés joggal szemben kell engednie, ha pedig ezt a szabadságjogot törvény korlátozza, a korlátozást megszorítóan kell értelmezni. A véleménynyilvánítás szabadsága a közlés lehetőségét jelenti, ami nem függ a tartalomtól, annak esetleges káros, sértő jellegétől. Alkotmányos védelmet a véleménynyilvánítás a sajátosságainak megfelelően alakuló közvéleménnyel való kölcsönhatásban, a lehető legszélesebb körű tájékoztatás és tájékozódás keretében élvez. A magyar történelmi körülményekre tekintettel fejtette ki az Alkotmánybíróság, hogy politikai kultúra és egészségesen reflektáló közvélemény csak szabad vitában, öntisztulással alakulhat ki; aki gyalázkodik, magát bélyegzi meg, bírálatnak teszi ki magát.” (ABH 2001, 484, 492.)
- [59] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően – az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel – a korábbi alkotmánybírói gyakorlathoz igazodva hangsúlyozta, hogy „a véleményszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. Vagyis a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása [...]. Ezen kívül nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsúrlésében öltönek testet” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [60] Az Alkotmánybíróság az emberi méltóság korlátozhatatlan (más megfogalmazásban: lényegi és érinthetetlen) magját sértő, az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsúrlésében testet öltő megnyilvánulásnak tekintette például azt, hogy az érintetteket állatként (majomként), megalázó módon ábrázolták egy kampányfilmben {3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás [17]}. Az Alkotmánybíróság szerint az emberi mivolt benső lényegét feltétlenül megillető védelem sérelmét jelenti az is, ha például a szenvedő rendőr képmását nyilvánosan közzé teszik {28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [44]}.
- [61] Az Alkotmánybíróság tehát egy összetett szempontrendszeren keresztül mérlegeli, hogy a nyilvános közlés sérti-e a közéleti vitában érintett személy emberi méltóságát, vagy az abból fakadó jó hírnevét (becsületét). Ehhez hasonló összetett szempontrendszert dolgozott ki az EJEB is gyakorlatában. Ennek lényege szintén abban ragadható meg, hogy a közhatalmat gyakorló személyeknek magasabb a tűrési küszöbük a véleményekkel, kritikákkal szemben, mint a magánszemélyek esetén. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a közügyek vitatásával összefüggésben felmerült minden véleményformálási lehetőségnek ugyanolyan széles tere lenne.
- [62] Az EJEB a közhatalmat gyakorló személyek körén belül is különbséget tesz, hangsúlyozva, hogy a kritika lehetősége minden közhatalmat gyakorló személy esetén tágabb ugyan, de nem feltétlenül egyezik meg a politikusokra irányadó mércével [*Thoma kontra Luxemburg* (38432/97), 2001. március 29., 47. bekezdés]. Az EJEB gyakorlatában ezért például – az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom megóvása érdekében – a bírók magasabb szintű jogvédelmet kapnak a kritikákkal szemben. Ennek oka részben az is, hogy a bíróknak – szemben a politikusokkal – nincs lehetőségük a hivatali előírások miatt érdemi védekezésre a megfogalmazott kritikákkal szemben. [*Barfod kontra Dánia* (11508/85), 1989. február 22.; *De Haas és Gijssels kontra Belgium* (19983/92), 1997. február 24.; *Schöpfer kontra Svájc* (25405/94), 1998. május 20.] Más ügyekben felmerült az igazságszolgáltatás tág értelemben vett szereplőit – az ügyészt [*Perna kontra Olaszország* [GC] (48898/99), 2003. május 6.; *Raichinov kontra Bulgária* (47579/99), 2006. április 20.; *Aleksandr Krutov kontra Oroszország* (15469/04), 2009. december 3.] egy rendőrségi egységet [*Thorgeir Thorgeirson kontra Izland* (13778/88), 1992. június 25.], illetve

a rendőrség egy tagját [Pedersen és Baadsgaard kontra Dánia [GC] (49017/99), 2004. december 17.] – ért kritikáknak a véleménynyilvánítás szabadságával való összeegyeztethetőségének kérdése is.

- [63] 3. Összefoglalva a fentiekben kifejtetteket az Alkotmánybíróság és az EJEB gyakorlata alapján tehát a véleménynyilvánítás szabadsága nem az érintett személy státuszának a függvénye, vagyis önmagában nem dönti el az alkalmazandó alkotmányossági mérce kiválasztását. Tény ugyanakkor, hogy egyes esetekben a személyi minőség meghatározó jelentőséggel bír. Az Alkotmánybíróság ezért hangsúlyozza egyes határozataiban [pl. 1/2015. (I. 6.) AB határozat], hogy a közhatalmat gyakorlók és a közszereplő politikusok esetében státuszuk alapján jellemzően megállapítható, hogy a tevékenységüket, személyiségüket ért kritikák a közügyek vitatásához tartoznak. Ugyanakkor még e személyek esetén sem hagyható figyelmen kívül annak vizsgálata, hogy a konkrét bírálat valóban a közügyek, vagy a közérdeklődésre számot tartó kérdések szabad vitatásához kapcsolódik-e, illetve hogy – amennyiben indokolt a vizsgálat – sérti-e az emberi méltóságot a nyilvános közlés.
- [64] Az eljáró bíróságoknak ezért elsősorban azt kell vizsgálniuk, hogy az eljárásban érintett személyt érintő közlés bármilyen módon kötődik-e közvitához (lásd: Indokolás [39] bekezdés és köv.). Abban az esetben pedig, ha megállapítható, hogy a vizsgált közlés közügyek vagy a közélet egyéb kérdéseinek megvitatásához kapcsolódik, és az érintettek e közéleti vitában közszereplői minőségben vesznek részt (Indokolás [44] bekezdés és köv.), függetlenül attól, hogy az érintett közhatalmat gyakorló személy, vagy más státuszú személy, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése alapján fokozott tűrési kötelezettség terheli a vele szemben megfogalmazott kritikával, bírálattal szemben. E tűrési kötelezettség részben a közlés tartalmához (tényállítást, értékítéletet) igazodik (Indokolás [52] bekezdés és köv.).
- [65] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanakkor fokozott körültekintéssel kell értékelni azt is, hogy abban az esetben is, ha a véleménynyilvánítás közügyek vitathatóságához kapcsolódik, az emberi méltóságnak az érintett személyek esetében is van „egy olyan lényegi, érinthetetlen magja, melyet az esetleges kritikát megfogalmazó személyek is kötelesek tiszteletben tartani” {3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás [17]}. (Indokolás [57] bekezdés és köv.) Ebből következően a vélemény szabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jog sérelem okozása {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]; 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [38]–[39]}.

V.

- [66] 1. Az Alkotmánybíróság már több határozatában is rámutatott, hogy az államnak az alapvető jogok védelmére vonatkozóan tevőleges védelmi kötelezettsége áll fenn [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]. Ezzel összefüggésben az Alaptörvény 28. cikkének első mondata („[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik”) a bíróságok – mint az igazságszolgáltatási funkció ellátásán keresztül állami hatalmat gyakorló közhatalmi szervek – kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassák. Ezzel a bíróságok ítélkező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevőleges védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén.
- [67] Az Alaptörvény említett rendelkezései tehát azt a kötelezettséget róják a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat. Amint az Alkotmánybíróság azt az alkotmányjogi panasz jogintézményével összefüggésében kifejtette: „[a] bírói döntések alkotmányosági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [68] Mindezek – amint ezt az Alkotmánybíróság már több esetben is hangsúlyozta – nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az al-

kalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}.

- [69] Az Alkotmánybíróság tehát egyértelművé tette azt, hogy a bíróságok kötelezettsége, hogy az alapvető jogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassák. Ezzel összefüggésben speciális helyzet a konkuráló alapjogi pozíciók esetén áll elő, vagyis amikor az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyban merül fel azáltal, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel kiemelte: a bíróságoknak ilyen esetekben közvetítő, kiegyenlítő szerepet kell betöltenie {14/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [65]; 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [30]}. Ennek mércéjeként pedig az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy „[a] védelmi kötelezettség teljesítése során mind a törvényhozónak, mind pedig a jogalkalmazóknak figyelembe kell vennie azt, hogy egyik alapjog lényeges tartalma sem korlátozható, másrészt pedig arra kell törekedniük, hogy a konkuráló alapjogi pozíciók az arányosság elvének megfelelően kíméletes kiegyenlítésre, méltányos egyensúlyba kerüljenek (*fair balance, schonender Ausgleich*). Ezek tekintetében az Alkotmánybíróság továbbra is kontrollt gyakorol” {13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [55]}.
- [70] Abban az esetben tehát, ha a bíróságoknak olyan jogvitában kell eljárniuk, amelyben az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel azáltal, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti, a fentiekben meghatározott szempontok szerint az érintett alapvető jogok védelmi körének feltárásával és az érintett alapvető jogok összemérésével („kíméletes kiegyenlítésével és méltányos egyensúlyba hozásával”) kell döntésüket meghozniuk. Ennek során a bíróságok számára lényeges szempont, hogy az érintett alapvető jogok lényeges tartalma nem üresíthető ki, és az alapvető jogoknak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből fakadó védelmi kötelezettségét biztosítani kell.
- [71] 2. Az Alkotmánybíróság a IV. pontban (Indokolás [25] bekezdés és köv.) bemutatott alkotmányos mércéből kiindulva, a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügygel összefüggésben azt vizsgálta, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése biztosítja-e a konkuráló alapjogi pozíciók méltányos egyensúlyát, azok kíméletes kiegyenlítését. Ennek során az ügy érdemében azt mérlegelte, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés összhangban áll-e az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált véleménynyilvánítás szabadságával, továbbá az indítványozó által sérülni vélt emberi méltósághoz való joggal (Alaptörvény II. cikk) és a jó hírnévhez való joggal [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés].
- [72] 2.1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványozó által kifogásolt – és a bíróságok által a személyiségi jog megsértése miatt indított perben elbírált – alperesi nyilatkozat közéleti vitában elhangzó véleménynek minősíthető-e, és így kiterjed-e rá a közügyek vitatását megillető magas szintű alkotmányos védelem.
- [73] Az alperes által tett – a perben vizsgált – nyilvános közlések egy közösségi oldalon bárki által megismerhető bejegyzésekben jelentek meg. A közlések tárgya közös, részben az indítványozó által az alperes ellen indított büntető- és polgári peres eljárások bírálata, részben pedig az indítványozó nyilvános mediaszereplésével összefüggésben megfogalmazott kritikák. Ez utóbbi körben az alperes részben a hazai sajtószabadság helyzetét elemezte, és ennek keretében fogalmaz meg kritikát. Ennek tartalma szerint egyesek „zavaros körülmények között jutnak köztévés szerződésekhez”.
- [74] Az eljáró bíróságok az indítványozó által kifogásolt nyilvános közléseknek a közéleti kötődését a következő szempontok szerint értékelték. Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a peres felek között zajló – széleskörű közérdeklődésre számot tartó – vita az indítványozó médiatevékenységét érinti. Az ezzel kapcsolatos megnyilvánulások a társadalmi és szakmai vita jellegzetességeit hordozzák magukban, mert az indítványozó média tevékenységét kritikával illető alperessel szembeni fellépések formáját, szükségességét mutatják be kritikusan.
- [75] Az Alkotmánybíróság emellett kiemeli azt is, hogy az indítványozó széles körben ismert tevékenysége, az általa készített médiatartalmak olyan közéleti kérdéseket érintenek, amelyek a társadalomban jelentős véleményformáló hatásúak. E médiatartalmak kritikája és bírálata ezért a közélet alakítására véleményformáló hatással bír.
- [76] Az eljáró bíróságok vizsgálták továbbá az alperes közlésének módját, és rámutattak, hogy döntésük kialakítása során figyelembe vették a közösségi oldalakon megjelenő bejegyzések „műfaji sajátosságait”, valamint azt,

hogy „a választékosság és esztétikusság szempontjait tekintve az internetes bejegyzésekben megjelenő általános szóhasználat a sajtóban megjelenő szóhasználatól lényegesen eltér”.

- [77] 2.2. Az elsőfokú bíróság a peres felek személyi minőségének vizsgálatakor annak a szempontnak tulajdonított döntő jelentőséget, hogy az indítványozó „az ország egyik legismertebb, legjelentősebb médiaszemélyisége, ezért közszereplőnek minősül”. Az alperes vonatkozásában is megállapította, hogy olyan kiemelkedő és ismert médiaszemélyiség, akinek társadalmi megítélése elsősorban munkásságától és életvitelétől függ.
- [78] A másodfokú bíróság – egyetértve az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtett indokokkal – szintén nem annak tulajdonított döntő jelentőséget, hogy az indítványozó közhatalmat gyakorló személy-e, vagy közszereplő politikus-e, hanem azt értékelte, hogy a médiában tevékenykedő, széles körben ismert személyként az indítványozó tevékenységét érintő kritika széles társadalmi érdeklődést, közéleti vitát vált ki.
- [79] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bíróságok az Indokolás [44]–[51] bekezdéseiben bemutatott alkotmányjogi szempontokat lényegében kifejezésre juttatták. Valóban meghatározó jelentősége annak van, hogy az indítványozó egy széles körben ismert személy, aki az általa készített és országosan jelentős nézettséggel rendelkező műsorokban fontos társadalmi kérdéseket mutat be, jelentősen befolyásolva ezáltal egy-egy területen a közéleti kérdések megvitatását. A személyi minősége vizsgálata során ezért ki kell emelni azt is, hogy az általa önként vállalt média tevékenysége, és ezáltal a közélet önként vállalt alakítása folytán kell a személyét ért kritikai megjegyzéseket az átlagosnál fokozottabban túrníe. Így válik a konkrét helyzetben egyedi közszereplővé, amely nem azonos a kiemelt közszereplői (közhatalmi jogosítvánnyal rendelkező személyek, közszereplő politikusok) minőséggel.
- [80] 2.3. Következő kérdésként az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a bíróságok az ügy alapjogi érintettségére tekintettel megalapozottan döntöttek-e arról, hogy az alperes véleménynyilvánítása tényállításnak vagy értékelésnek minősül-e.
- [81] Az indítványozó ügyében az eljáró bíróságok a perben vizsgált közléseket – amint erre a másodfokú bíróság ítéletében kifejezetten hivatkozott – az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének alkotmányos tartalmára tekintettel vizsgálták. Ez alapján alakították ki azt az egyező álláspontjukat, hogy a „pszichopata” kifejezés használata az adott ügyben sem azok tartalma, sem megfogalmazás módja miatt nem alkalmas a jogsértés megállapítására. E körben a bíróságok döntő jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy a vizsgált kifejezést az alperes nem orvosi értelemben használta. A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy a köznyelvben bevett szokás e kifejezés hangoztatása annak minősítésére, amikor valaki nem azt csinálja, ami a másik félnek tetszik, vagy amit elvár. Ebből következően a perbeli bejegyzésekből nem az tűnik ki, hogy az alperes szerint az indítványozó a megjelölt betegségben szenvedne. Az alperes a kifogásolt kijelentéseket a vele szemben tanúsított indítványozói magatartás szubjektív értékeléseként fogalmazta meg. A bíróságok álláspontja szerint a „zavaros körülmények között” közlésmód ugyancsak egyértelműen véleménynyilvánításnak minősül, amellyel az alperes szintén a vele szemben tanúsított indítványozói magatartásra reagált.
- [82] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az eljáró bíróságok az ügy alapjogi relevanciájára tekintettel, a kijelölt alkotmányos értelmezési mozgástér keretein belül – döntésüket megfelelően indokolva – alakították ki álláspontjukat.
- [83] 2.4. Végül az Alkotmánybíróság azt is megvizsgálta, hogy a bíróságok egybehangzó jogértelmezése nem terjesztette-e ki az alkotmányosan igazolható korlátokon túlra - az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság korlátozhatatlan magja sérelmére - a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körét.
- [84] Az eljáró bíróságok az alkotmányossági szempontokat felismerve és körültekintően mérlegelve jutottak arra a következtetésre az ítéletükben, hogy az indítványozónak – mint a perben vizsgált közlések vonatkozásában közszereplői minőségében érintett személynek – az átlagosnál jobban kell túrníe a kritikai megjegyzéseket. Az elsőfokú bíróság utalva a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban, a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban, a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban foglaltakra – kiemelte azt is, hogy fokozott védelmet élveznek az olyan értékítéletek, amelyek a közérdeklődésre számot tartó eseményekkel, személyekkel kapcsolatos véleményeket ütköztetnek, még akkor is, ha túlzóak és felfokozottak. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az adott ügyben vizsgált közlések meghökkentő, nyers, figyelemfelkeltő, vitriolos stílusú szövegek, de nem lépték át azt a határt, amelyet az indítványozónak – aki az ország egyik legismertebb, legjelentősebb médiaszemélyisége – a fokozott túrészi kötelezettség keretében még el kell viselnie.

- [85] 3. Az előző alpontokban elemzett szempontok kapcsán az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban rögzített elveknek megfelelően vizsgálata csak arra terjedt ki, hogy a bíróságok felismerték-e az ügy alapjogi vonatkozásait, és azokra figyelemmel, az érintett alapjog alkotmányos tartalmát érvényre juttatva értelmezték-e az alkalmazandó jogszabályokat. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés-e, vagy hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e. A bírói mérlegelés körében hozott ítéletek felülvizsgálata az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati jogkörén kívül esik {hasonlóan pl. 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [86] Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtettek alapján az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény II. cikk és VI. cikk (1) bekezdése vonatkozásában elutasította.

Budapest, 2018. április 23.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [87] A határozat rendelkező részét támogatom, az indokolás V. pontjában (Indokolás [66] bekezdés és köv.) foglaltakkal azonban – az alábbiakban kifejtettek szerint – részben nem értek egyet.
- [88] 1. Az „alapjog lényege az embereknek (szűkebb körben a jogi személyeknek) biztosított, az államhatalommal szembeni autonómia, lényegében a szabadság olyan köre, amelybe az állam nem léphet be és egyúttal garantálja, hogy más se léphessen be” {3091/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [14]}. Az alapvető jogok tehát az egyén szabadságának védelmére hivatottak az állami beavatkozással szemben, rendeltetésük az, hogy korlátok közé szorítsák a közhatalmat. Figyelemmel a 3091/2016. (V. 12.) AB határozat fent idézett megállapítására is, az alkotmányos alapjogvédelem lényege az, hogy az alapjogi jogosult a kötelezett – az állam – bármely, az alapjogok gyakorlását – normatív vagy egyedi döntések útján – korlátozó beavatkozása esetében közvetlenül az Alaptörvény által garantált jogok sérelmére hivatkozással részesülhessen jogvédelemben. E jogok tehát a kötelezettel szemben kikényszeríthetők. Az alapjogi igények érvényre juttatását szolgálja az alkotmányjogi panasz jogintézménye is, amely az Alaptörvényben biztosított jogok sérelme esetében mind a bírói döntések, mind az alkalmazott jogszabályok alkotmányossági kontrollját biztosítja (Abtv. 26–27. §). Ezek a megállapítások tehát az állam mint kötelezett és a személy mint jogosult – közvetlen és vertikális – alapjogi jogviszonyában érvényesek.
- [89] Más a megközelítés akkor, ha a személy alapjogait másik személlyel szemben kívánja érvényesíteni. Mellérendelt felek egymás közötti viszonyában ugyanis alapjogi jogosultról és alapjogi kötelezetttről – tehát alapjogi

jogviszonyról – nem beszélhetünk. Közvetlenül senki sem kötelezettje mások alapjogainak, az alapjogok ilyen helyzetben csak közvetetten érvényesülhetnek az alábbiak szerint.

- [90] Egyrészt magánjogi jogalanyok számára mások alapjogainak tiszteletben tartását – az általuk konkrét norma-kontroll tárgyává tehető – jogszabályi előírás teheti kötelezővé. A jogszabály tehát az Alaptörvény előírásait közvetíti ugyan, annak végrehajtására szolgál, de az Alaptörvény közvetlen alkalmazásáról ilyenkor nincs szó.
- [91] Másrészt az Alkotmánybíróság az alapjogok közvetett és horizontális hatályát állapította meg arra az álláspont-ra helyezkedve, hogy a jogszabályok a magánszemélyek egymás közti viszonyaiban általánosságban is az Alaptörvénnyel összhangban – az alapjogokra is tekintettel – értelmezendők: az „Alaptörvényben garantált szabadságok a magánjogi viszonyokban közvetett érvényesülést kívánnak, vagyis [...] az Alaptörvényből fakadó alapjogi követelmények végső soron a magánjog generálklauzuláin keresztül szolgálhatnak a magánfelek közötti jogviszonyok megítélés[é]nek alkotmányjogi mércéjeként” {3001/2016. (I. 15.) AB határozat, Indokolás [56]; vö. még: 8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [56]; [64]–[66], illetve 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [94]}. E felfogás alapja a bírói jogértelmezéssel szemben támasztott általános követelmény, amely szerint „[a]z Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {lásd pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33] és 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]–[18]}.
- [92] Összefoglalva tehát mindez azt jelenti, hogy a bíróságok magánjogi jogviszonyokkal is érintett jogvitákban közvetlenül nem alapíthatják döntéseiket az Alaptörvény alapvető jogokat garantáló rendelkezéseire, és az ügy alapjogi relevanciája sem adhat alapot arra, hogy a bíróság eltérjen az előtte folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogi norma egyértelmű tartalmától. Az általános hatáskörű bíróságok ítélező tevékenységének alapjogi kötöttsége azt jelenti, hogy a bíróságoknak tevőleges védelmi kötelezettségük van az alapjogvédelem terén. Az alapjogi bírászkodás lényege az, hogy a bíróságoknak „az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra” {3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az alapjogvédelem így a generálklauzulákon és a jogszabályok alaptörvény-konform értelmezésén keresztül szüremkedik be a magánjogi jogviszonyokba. Az Alkotmánybíróság az eddigiekben több esetben is szembesült a közvetett és horizontális hatályú alapjogi jogvédelem kérdésével.
- [93] Az indokolásban tett megállapítások szerint különös jelentőséghez jut a fent vázolt, közvetett alapjogi jogvédelem „a munkajogi jogviszonyokban, melyek bár alapvetően a magánjog rendszeréhez tartoznak, mégis aszimmetrikus természetűek”, tehát jellegadó sajátosságuk a felek egyenlőtlensége és a jogviszony alá-fölé rendelt jellege {14/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás [21]}. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság más, a felek pozíciója közti egyenlőtlenséget fel nem mutató jogviszonyok esetében is vizsgálta már a bírói döntésben elfogadott jogértelmezés és az Alaptörvény alapjogi értékrendjének összhangját {pl. a 3312/2017. (XI. 30.) AB határozatban egy személyiségi jogi perrel összefüggésben az Alkotmánybíróságnak „arról kellett döntenie, hogy az indítványozó magántitokhoz való jogával szemben kellő súlyú alkotmányos indok-e az alperest mint szülőt megillető kapcsolattartáshoz való jogának, valamint szülői felügyeleti és nevelési jogának [az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, illetve a XVI. cikk (1) bekezdése] védelme, amely igazolhatja a magántitok korlátozását”, Indokolás [34]}.
- [94] Konkurráló alapjogok esetében a mérlegelést illetően – ahogyan arra többségi indokolás is utal – az Alkotmánybíróság arra mutatott rá, hogy az államnak, tevőleges védelmi kötelezettsége van. Eszerint amikor az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel, mert az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti, az államnak közvetítő, kiegyenlítő szerepet kell betöltenie

{13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [50]; 14/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [65]}. Az Alkotmánybíróság a védelmi kötelezettség érvényre juttatásának mércéjeként kifejtette továbbá, hogy: „[a] védelmi kötelezettség teljesítése során mind a törvényhozónak, mind pedig a jogalkalmazóknak figyelembe kell vennie azt, hogy egyik alapjog lényeges tartalma sem korlátozható, másrészt pedig arra kell törekedniük, hogy a konkuráló alapjogi pozíciók az arányosság elvének megfelelően kíméletes kiegyenlítésre, méltányos egyensúlyba kerüljenek (*fair balance, schonender Ausgleich*). Ezek tekintetében az Alkotmánybíróság továbbra is kontrollt gyakorol” {13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [55]}. {Lásd összefoglalóan: 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [30]} Ilyen helyzetekben tehát az alapjogi pozíciókat – a jogosultak alapjogi védelmi igényeit és a hivatkozott alapjogok rendeltetését is – mérlegelve kell kijelölnie az Alkotmánybíróságnak az ügyben érintett alapjogok védelmi körét. A mérlegelés során szem előtt tartandó szempont, hogy az alapjogok érvényesüléséhez minimálisan szükséges mértékű védelmet mindkét fél számára biztosítani kell, a konkuráló alapjogok egyike sem üresíthető ki.

- [95] 2. Ahogy arra a többségi határozat indokolása több helyen is rámutat, a közéleti szólás – a társadalmi, közösségi viták nyilvános lefolytatásának a lehetősége – kiemelt védelmet élvez az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint. Ezért az Alkotmánybíróság kidolgozta azokat a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálata során figyelembe veendő szempontokat, amelyeket mérceként a bírónak is szem előtt kell tartaniuk a jogértelmezés és a döntéshozatal során. A közéleti viták szabadságának az az egyik garanciája, hogy az eltérő álláspontok a vitában anélkül kerülhessenek felszínre és megvitatásra, hogy arra a felelősségre vonás árnyéka vetülne. Ezért az Alkotmánybíróság által kidolgozott speciális teszt értelmében a közéleti vitákban kifejtett vélemény érvényesülésének – a rendeltetésére és védelmi igényére tekintettel – a mérlegelés során nagyobb nyomatékot kell kapnia a személyiségi jogi perekben is. Ugyanakkor a vélemény szabadság sem korlátok nélküli: a közéleti vita szabadságának határvonalát végső soron az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság jelöli ki {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}. Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján megvizsgálja, hogy a közéleti viták esetére kialakított speciális tesztet a bíróság megfelelően alkalmazta-e {lásd 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [29]–[40]}.
- [96] E speciális mérce azonban a közéleti viták körén kívül eső szólás esetében nem alkalmazható. Ilyen esetekben a vélemény nyilvánítás határát a jó hírnév védelmére tekintettel a bírósági joggyakorlatnak kell kidolgoznia. Ebben a körben – amint az fentebb kifejtésre került – a bírónak arra kell törekedni, hogy a konkuráló alapjogi pozíciók az arányosság elvének megfelelően kíméletes kiegyenlítésre, méltányos egyensúlyba kerüljenek. Az Alkotmánybíróság e mérlegelésbe utóbb csak akkor avatkozik bele, ha a bíróság nem biztosítja a konkuráló alapjogok érvényesüléséhez minimálisan szükséges mértékű védelmet, tehát, ha valamelyik alapjog kiüresítésének a veszélye áll fenn (például amikor a megfogalmazott vélemény az érintett személy emberi státuszának teljes, nyilvánvaló és súlyosan becsmérő tagadásaként már az emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusába ütközik). A szélső eseteket kivéve azonban a polgári jogok összemérése nem teszi szükségessé az alkotmánybírósági beavatkozást, a joggyakorlatot a polgári bíróság alakítja.
- [97] 3. Az Alkotmánybíróság az előtte folyamatban volt eljárásban közvetett, horizontális hatályú alapjogi vitát bírált el. Azt vizsgálta, hogy az alapjogi oldalról mellérendelt pozícióban lévő indítványozó felperes jó hírnévhez való joga és az alperes vélemény szabadsága a bíróság döntése révén „megfelelően kíméletes kiegyenlítésre, méltányos egyensúlyba” került-e. Az Alkotmánybíróság erre a kérdésre igenlő választ adott, amellyel a magam részéről is egyet értek.
- [98] Az ügy „újdonságát” – az általánosság szintjén – a határozatban „médiaszereplőként” megnevezett személyi kör vélemény szabadsággal szembeni „tűrés kötelezettségének” vizsgálata jelentette. Egyetértek részben azzal, hogy ez a személyi kör eltérő megítélést követel a közvéleményt formáló egyéb szereplőkhöz képest, másrészt pedig osztom a határozatban kimunkált, a speciális személyi kör sajátosságaihoz igazított megállapításokat a „tűrés kötelezettség” körében is.
- [99] Ugyanakkor véleményem szerint a konkrét ügyben arra a következtetésre kellett volna jutni, hogy a per tárgyává tett közlések („mindannyiunk életét megkeserítő pszichopata”, „zavaros körülmények között jutna köztévés szerződésekhez”, „egy médiapszichopata jogi terrorja”) nem képezik közéleti vita tárgyát. Olyan kijelentések voltak tehát, amelyek nem tartoztak a vélemény szabadság fokozott védelmi köréhez, ugyanakkor tartalmukat tekintve nem érték el az emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusát, azaz nem vonták kétségbe az indítványozó felperes emberi mivoltát. Következésképpen a kijelentések nem tették szükségessé az Alkotmánybíróság

beavatkozását. Álláspontom szerint azok a megállapítások, amelyek szerint „az indítványozó médiatevékenységét érinti”, vagy, hogy az indítványozó „széles körben ismert tevékenysége, az általa készített médiatartalmak olyan közéleti kérdéseket érintenek, amelyek a társadalomban jelentős véleményformáló hatásúak” stb. elfedik azt a kérdést, hogy a szóban forgó ügyben történt megszólalásnak valójában nem is volt közéleti relevanciája, s ezért abban a közéleti szólások esetére kialakított speciális teszt sem volt alkalmazandó.

- [100] Álláspontom szerint tehát az indokolás [72]–[76] bekezdéseiben arra a következtetésre kellett volna jutnia az Alkotmánybíróságnak, hogy nem volt szó közéleti vitáról, majd ezt követően az alkotmányjogi panaszt azon az alapon kellett volna elutasítania, hogy a bírósági döntés egyértelműen az alapjogi pozíciók kíméletes kiegyenlítésére, méltányos egyensúlyba kerülésére törekedett, és abban nem volt felismerhető egyik konkuráló alapjog kiüresítése sem. Összességében tehát a bíróság – alapjogi oldalról eltérő indokok mentén, de végső soron – helyes döntést hozott.

Budapest, 2018. április 23.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [101] A határozat rendelkező részével és az indokolás jelentős részével egyetértek. Egy fontos értelmezési kérdésben, a közügyek vitája és a közszereplés kapcsolatát illetően azonban szükségesnek tartom az alábbiak tisztázását.
- [102] A szólásszabadság hatálya a nyilvános társadalmi kommunikációban megjelenő valamennyi közlésre (pl. a kereskedelmi szólásokra is) kiterjed, különösen erős alkotmányos védelmet biztosít azonban a közügyek vitájának körébe sorolható kifejezéseknek. Az alapjogi bíráskodás fontos értelmezési problémája tehát, hogy mely megszólalások tartoznak a közvitához és melyek nem. A határozat indokolása helyesen erősíti meg azt az alapvető tételt, hogy a szólásszabadság speciálisan védett köre meghatározásának (egyszersmind a személyiségvédelem szempontjaival való összehangolásának) fókuszában nem önmagában a véleménynyilvánítással érintett személy státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló a közügyek vitájában fejtette-e ki gondolatait. Arra viszont már az e tételt tisztázó 7/2014. (III. 7.) AB határozat is rámutatott, hogy a közszereplői minőség korántsem veszíti el jelentőségét az alkotmányjogi mérlegelésben, csupán arról van szó, hogy nem tekinthetünk rá a problémát önmagában megoldó szempontként (Indokolás [47]–[48]).
- [103] Fontos kérdés tehát, hogy akkor, amikor egy véleménynyilvánítás közügyek vitájához tartozásáról – vagyis fokozott alkotmányos védelméről – döntünk, milyen szerephez jut a közszereplés szempontja. A jelen határozat indokolása néhány ponton arra utal, hogy miután megállapítottuk egy közlésről, hogy a közvita körébe sorolandó, a szólásszabadság erős védelméhez még döntést kell hoznunk arról is, hogy az érintett személy „közszereplőként”, önként vált-e érintettjévé a megszólalásnak. Az alkotmányjogi értékelésnek ez a logikája azonban nem állna összhangban sem az eddigi hazai gyakorlattal, sem pedig az EJB értelmezésével.
- [104] A közszereplői minőség ugyanis azon az alkotmányjogi mérlegelésen belüli egyik szempont, hogy a szóban forgó véleménynyilvánítás a közügyek vitájához tartozik-e. Ennek a mérlegelésnek sok szempontja van, ahogy arra a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat rámutat (Indokolás [39]). Az ott kifejtett teszt összetettsége – amely valójában az egyedi ügy valamennyi tényezőjének gondos mérlegelésére szólít fel – jól érzékelteti, hogy egy szólás közügyekhez tartozása sokkal inkább az egyedi társadalmi körülményektől függ, semmint normatív definícióktól. A korábban említett alaptétel – ti. hogy a kérdés fókuszában a közügy, nem pedig az érintettek státusza áll – alapján a közszereplői (és közhatalom-gyakorló) minőség az egyik fontos, de önmagában nem perdöntő eleme ennek a kategorizálásnak. A közéleti véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos szempontok ugyanis „egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – köztük a közügyekkel semmilyen kapcsolatban nem álló – közlést e szempontok szerint kell megítélni” (7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]).
- [105] Az értékelés logikájának jelentősége van. A határozat indokolása szerint a közszereplői minőségről azért kell a besorolást követően további döntést hozni, mivel a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülése „kizárólag azokban az esetekben igazolható, amelyekben a résztvevők a saját döntésük alapján váltak a közügyek másoknál aktívabb alakítóivá, vállalva ezzel az érintett közösség nyilvánossága előtti értékeléseket és bírálatokat

is” (Indokolás [48]). Ez azonban nincs így. Azt már a hazai gyakorlat is leszögezte, hogy a szólásszabadság fokozott védelme tágabb körben irányadó, mint a „hivatásos közszereplők” köre: „a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik, és ezáltal korlátozza az általa érintettek személyiségi jogainak védelmét. A személyiségvédelem korlátozottsága tehát nem csupán a hivatásszerűen közszereplést vállalók esetében érvényesülő szabály, hiszen a közügyek vitatása adott esetben – a konkrét társadalmi vita erejéig – annál szélesebb személyi kört érinthet” [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]]. Arra pedig már a strasbourgi gyakorlat iránymutatása világít rá, hogy a sajátos mércék alkalmazásához adott esetben semmilyen, az érintetteket legalább *ad hoc* önkéntes közszereplővé minősítő körülmény azonosítására nincs szükség: az ominózus eset egyszeri norvég fókavadászainak például eszük ágában sem volt, hogy önkéntesen „közszereplést” vállaljanak vagy közvita érintettjévé váljanak – a fókavadászat kegyetlenségeiről legitim módon folyó társadalmi vitában személyiségvédelmük mégis korlátozottabbá vált [EJEB, *Bladet Tromsø és Stensaas kontra Norvégia* (21980/93), 1999. május 20.]. Más kérdés, hogy a személyiségvédelem az érintettektől függően különböző mértékben lehet korlátozott, de ez már a közügyek vitáján belüli mércék kérdése, nem pedig a szólásszabadság fokozottan védett területének lehatárolásáról szóló mérlegelés.

- [106] Összefoglalva: a jogalkalmazóknak az előttük fekvő ügy valamennyi körülménye – köztük az érintettek közhatalom-gyakorló, illetve (hivatásos vagy eseti) közszereplő minősége – alapján arról kell döntenük, hogy az értékelendő véleménynyilvánítás a közügyek vitájához tartozik-e. Ha erre a kérdésre igenlő választ adnak, akkor a szólásszabadság alkotmányos szempontjai felerősödnek, és a véleménynyilvánítással érintettek személyiségvédelme mindenképp – azaz önkéntes közszereplésre utaló tényezők lététől függetlenül – korlátozottabbá válik. A közszereplő politikusok vagy épp a reflektorfényt untalan kereső médiaszemélyiségek esetében persze jóval nagyobb mértékben, mint a fókavadászoknál, de ez már a közügyek vitáján belüli finomhangolt tesztek, nem pedig az alapvető kategorizálás kérdése.

Budapest, 2018. április 23.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1628/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3146/2018. (V. 7.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.6301/2014/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó (Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség) jogi képviselője útján (Dr. Bodó Kristóf ügyvéd, 1027 Budapest, Kacska utca 12. I. emelet 3.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 3.B.1763/2013/2. számú végzése, a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.6301/2014/2. számú végzése, valamint a Központi Nyomozó Főügyészség 1.Nyom.1285/2012/18-II. számú határozata és a Legfőbb Ügyészség Kiemelt és Katonai Ügyek Főosztálya KF.8078/2012/11-I. számú határozata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] Az indítványozó a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 269. § b) pontjába ütköző közösség elleni izgatás büntette miatt feljelentést tett egy országgyűlési képviselővel szemben egy – 2012. december 14-én a Külügyminisztérium elé szervezett – tiltakozó rendezvényen elmondott beszéde miatt. A Központi Nyomozó Főügyészség a nyomozást 1.Nyom.1285/2012/18-II. számú határozatával megszüntette, és egyben tájékoztatta az indítványozót arról, hogy mivel nem sértett, a határozattal szemben nem élhet panasszal. A Legfőbb Ügyészség Kiemelt és Katonai Ügyek Főosztálya az indítványozó jogorvoslati kérelmét mint a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) alapján kizárt panaszt KF.8078/2012/11-I. számú határozatával elutasította, ugyancsak arra való hivatkozással, hogy a feljelentő nem minősül sértettnek. Az indítványozó ezt követően pótmagánvádlóként vádindítványt terjesztett elő, melyet a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság jogosultság, illetőleg törvényes vád hiánya miatt 3.B.1763/2013/2. számú végzésével elutasított. A Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.6301/2014/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését a tekintetben, hogy a vádindítvány benyújtására az indítványozó nem jogosult, helybenhagyta. A másodfokú bíróság indokolása az alábbi megállapításokat tartalmazza.
- [4] A Be. 53. § (1) bekezdése szerint pótmagánvádlóként a sértett léphet fel. A Be. 51. § (1) bekezdése alapján sértett az, akinek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette. A sértett – pótmagánvádlóként – büntetőjogi igényét akkor érvényesítheti, ha passzív alanya a közvádra üldözendő bűncselekménynek, vagy a tényállás eredményt tartalmaz. E körben a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma 90/2011. BK véleménye (a továbbiakban: BKv.) szerint a régi Btk. 4. § (2) bekezdése [helyesen: a régi Btk. 10. § (2) bekezdése, illetőleg a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: hatályos Btk.) 4. § (2) bekezdése] alapján a bűncselekmény fogalma önmagában is feltételez valamilyen jogsértést, illetve veszélyeztetést, és kétségtelen az is, hogy minden bűncselekménynek van valamilyen következménye akár a szűkebb, akár a tágabb környezetre. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy minden bűncselekménynek feltétlenül van eljárásjogi (természetes, illetve jogi személy, ekként pótmagánvádlóként fellépésre jogosult) sértettje. Abban az esetben, ha a törvényi tényállás sem passzív alanyt, sem eredményt nem tartalmaz, az adott bűncselekmény az állami, társadalmi vagy gazdasági rendet sérti vagy veszélyezteti, és ennek esetleges következményei konkrét természetes vagy jogi személyre nézve csupán áttételesek, a bűncselekménynek a Be. 51. § (1) bekezdése szerinti sértettje nincs. A bírósági joggyakorlat szerint az áttételes, közvetett jog- vagy érdeksérelem nem alapozza meg a pótmagánvádlói fellépést. Passzív alany, illetve eredmény hiányában kizárt a pótmagánvadász az olyan bűncselekmények esetén is, mint a hamis vád büntette, a hamis tanúzás büntette, a magánokirat-hamisítás vétsége,

a közérdekű adattal visszaélés vétsége, a hivatali visszaélés büntette (EBH 2011.2301., EBH 2010.2125., BH 2013.180., BH 2012.88., BH 2012.257.).

- [5] A vádindítványban írt, – az elkövetés időpontjára tekintettel – a régi Btk. 269. §-a szerinti közösség elleni izgatás büntettét az követi el, aki nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzet, illetve valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít. A közösség elleni izgatás védett jogi tárgya a köznyugalom, illetőleg a Magyar Állam keretei között élő népesség különböző érzelmi, meggyőződésbeli és tudati közösség alapján szerveződő csoportjai egymás iránti türelem és kölcsönös megbecsülés által jellemzett viszonya. Ezen értékeket védi az Alaptörvény is, amelynek IX. cikk (5) bekezdése szerint a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. Az ilyen közösséghez tartozó személyek – a törvényben meghatározottak szerint – jogosultak a közösséget sértő véleménynyilvánítás okán emberi méltóságuk megsértése miatt igényeiket bíróság előtt érvényesíteni.
- [6] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a jelen ügyben ugyanakkor nem azt kellett vizsgálnia, hogy az országgyűlési képviselőnek a vádindítványban írt helyen és időben megtartott beszédében foglaltak túllépik-e a véleménynyilvánítás szabadságának kereteit, illetőleg sértik-e az indítványozó vallási közösség méltóságát. Sőt még a tekintetben sem kellett állást foglalnia, hogy a vádindítványban írt elkövetési magatartás kimeríti-e a közösség elleni izgatás büntetének tényállási elemeit. A bíróságnak abban a konkrét kérdésben kellett döntenie, hogy a vád tárgyává tett közösség elleni izgatás büntetének van-e a Be. 51. § (1) bekezdése szerinti sértettje, és ekként az indítványozó jogosult-e pótmagánvádlóként vádindítvány benyújtására. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság megállapította, hogy a közösség elleni izgatás büntette a köznyugalom, a társadalmi rendet sérti, illetve veszélyezteti, és e bűncselekmény törvényi tényállása passzív alanyt vagy eredményt nem tartalmaz, ekként a vádindítványban írt bűncselekménynek nincs eljárásjogi értelemben vett és így pótmagánvádlókénti fellépésre jogosult konkrét sértettje.
- [7] Az indítványozó szerint az ügyészség és a bíróság határozataival ellentétben a régi Btk. közösség elleni izgatás és a hatályos Btk. közösség elleni uszítás törvényi tényállásának dogmatikailag van sértettje, konkrét esetben az indítványozó, és a védendő jogi tárgy nem a köznyugalom, hanem a közösségek méltósága. Az indítványozó ezen álláspontját a Be. által meghatározott sértett, valamint a régi és a hatályos Btk. szerinti bűncselekmény és társadalomra veszélyesség fogalmakból, a konkrét tényállás elemeiből, a régi és a hatályos Btk. kommentárjából, a 30/1992. (V. 26.) AB határozatból, valamint az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdéséből (véleménynyilvánítás szabadsága) vezette le. Az indítványozó idézi a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 6. § (1) bekezdését is, amely meghatározza a vallási közösség fogalmát. A jogszabály melléklete rögzíti a bevett, azaz az Országgyűlés által elismert egyházak között az indítványozót.
- [8] Az országgyűlési képviselő fellépése az indítványozó álláspontja szerint megvalósította a közösség elleni izgatás bűncselekményét, beszéde megsértette az indítványozó vallási közösség méltóságát. Ennek következtében pedig az indítványozó az elkövetett bűncselekménynek sértettje. Azáltal azonban, hogy sértetti minőségét nem ismerték el, az ügyészség megfosztotta az indítványozót a panaszjogától, a bíróság pedig a pótmagánvádlóként történő fellépés lehetőségétől. Ennek következtében a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 3.B.1763/2013/2. számú végzése, a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.6301/2014/2. számú végzése, a Központi Nyomozó Főügyészség 1.Nyom.1285/2012/18-II. számú határozata és a Legfőbb Ügyészség Kiemelt és Katonai Ügyek Főosztálya KF.8078/2012/11-I. számú határozata sértette az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogát.
- [9] Az indítványozó a főtítkárság hiánypótlásra történő felhívását követően indítványát változatlan tartalommal – továbbra is csak a jogorvoslathoz való jog sérelmét állítva – tartotta fent.

II.

[10] Az Alkotmánybíróság eljárása során a következő alaptörvényi, jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

[11] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezése:

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[12] 2. A Be. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„51. § (1) Sértett az, akinek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.”

„53. § (1) A sértett az e törvényben meghatározott esetekben pótmagánvádlóként léphet fel, ha

a) az ügyész vagy a nyomozó hatóság a feljelentést elutasította, vagy a nyomozást megszüntette,

b) az ügyész a vádemelést részben mellőzte,

c) az ügyész a vádat elejtette,

d) az ügyész a nyomozás eredményeként közvádra üldözendő bűncselekményt nem állapított meg, ezért nem emelt vádat, illetőleg a vád képviselőjét - magánvádas eljárásban elrendelt nyomozás eredményeként - nem vette át,

e) az ügyész a tárgyaláson a vádat azért ejtette el, mert megítélése szerint a bűncselekmény nem közvádra üldözendő.”

[13] 3. A régi Btk. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„269. § Aki nagy nyilvánosság előtt

a) a magyar nemzet,

b) valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

III.

[14] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően lefolytatta az indítvány befogadására irányuló eljárást. Annak eredményeként az Alkotmánybíróság tanácsa arra a megállapításra jutott, hogy az indítvány összességében megfelel az Abtv.-ben a befogadás körében az indítvánnyal szemben támasztott követelményeknek, ezért 2015. június 29-én döntést hozott a befogadásáról.

[15] Az Alkotmánybíróság a befogadási eljárásban az érdemi eljárás során megválaszolendő, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek azt tekintette, hogy összhangban áll-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog követelményeivel a Be. 51. § (1) bekezdésének és 53. § (1) bekezdésének olyan együttes értelmezése, amely a konkrét esetben nem tette lehetővé a pótmagánvádló fellépését.

[16] 2. Már a befogadási eljárásban is észlelte ugyanakkor az Alkotmánybíróság tanácsa, hogy az indítvány egyes elemei érdemi vizsgálatának nincs helye.

[17] A panasz ugyanis részben a Központi Nyomozó Főügyészség 1.Nyom.1285/2012/18-II. számú határozata és a Legfőbb Ügyészség Kiemelt és Katonai Ügyek Főosztálya KF.8078/2012/11-I. számú határozata ellen irányul. A panaszos által kifogásolt, két ügyészségi határozat kapcsán megállapítható, hogy mivel nem bírói döntések – az Abtv. 27. §-a alapján – azokkal szemben alkotmányjogi panasszal nem lehet élni.

[18] Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt a Központi Nyomozó Főügyészség 1.Nyom.1285/2012/18-II. számú határozatát és a Legfőbb Ügyészség Kiemelt és Katonai Ügyek Főosztálya KF.8078/2012/11-I. számú határozatát érintő részében – érdemben nem vizsgálta.

IV.

[19] Az indítvány nem megalapozott.

[20] 1. Az Alkotmánybíróság érdemben azt vizsgálta, hogy a Fővárosi Törvényszék végzése következtében megvalósult-e az indítványozó jogorvoslathoz való jogának a megsértése.

[21] Az indítványozó által hivatkozott alaptörvényi rendelkezés – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog – értelmezése során az Alkotmánybíróság az Alaptörvény negyedik módosítására (2013. március 25.), a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatában a korábbi alkotmánybírói határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontokra {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]}, valamint az Alaptörvény hatálybalépését követően hozott döntéseire – a jogorvoslathoz való joggal összefüggésben különösen a 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15] bekezdése megállapításaira – figyelem-

mel járt el. Mindezek alapján úgy ítélte meg, hogy az érintett alapjoggal összefüggésben a korábbi döntéseiben tett megállapításai a jelen ügyben is irányadók.

- [22] 2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog mindenkinek jogot biztosít ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely jogát vagy jogos érdekét sérti.
- [23] Az Alkotmánybíróság több évtizedes gyakorlata során számos alkalommal, többféle megközelítésben foglalkozott a jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalmával. Következetes gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége [lásd: 5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; megerősítette: 14/2015. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [29]]. A jogorvoslathoz való alapjog biztosítását jelenti, ha az eljárásban a törvény garantálja az érintett számára, hogy ügyét az alapügyben eljáró szervtől különböző szerv bírálja el (513/B/1994. AB határozat, ABH 1994, 731, 734.; megerősítette: 14/2015. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [30]). A jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékonyságához pedig az szükséges, hogy ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására [22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26]]. Minden jogorvoslat lényegi eleme a „jogorvoslás” lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát [23/1998. (VI. 9.) AB határozat ABH 1998, 182, 186., megerősítette: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15] és 14/2015. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [29]].
- [24] Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jog a tényleges és hatékony jogorvoslás lehetőségének a biztosítását követeli meg. Az alapjog sérelme ezért nem csak abban az esetben állapítható meg, ha a jogorvoslat lehetőségét teljesen kizárták [36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [61]], hanem akkor is, ha a jogszabályban egyébként biztosított jogorvoslat más okból nem tud ténylegesen és hatékonyan érvényesülni, így például ha azt a részletszabályok rendelkezései akadályozzák meg, ezáltal üresítve ki, illetve téve formálissá a jogorvoslathoz való jogot [41/1991. (VII. 3.) AB határozat, ABH 1991, 193, 194.; megerősítette: 14/2015. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [31]].
- [25] A jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony érvényesítése nem csupán a jogalkotóval szemben (a jogszabályok tartalmát illetően) fennálló követelmény, hanem az Alaptörvény 28. cikkéből következően (a jogszabályok értelmezése során) a bíróságokat is kötelezi. Az Alaptörvény 28. cikke a bírósági jogalkalmazással kapcsolatban rögzíti, hogy annak során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni. „A 28. cikk szerint a jogszabály Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezése a bíró számára nem csak jog, hanem kifejezett kötelesség: amennyiben a bíró a jogszabály szövegét az értelmezés segítségével az Alaptörvénnyel összhangban tudja alkalmazni, annyiban ennek megfelelően köteles eljárni.” [28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]].
- [26] Az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát teszi lehetővé, így módon az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgálja. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontjából és ahhoz kapcsolódóan az Abtv. 27. §-ából fakadóan a bíróságok döntései és az Alaptörvény rendelkezései közötti összhang biztosítása pedig végső soron az Alkotmánybíróság kötelessége. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványozó kifogását az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontjára és 28. cikkére is figyelemmel vizsgálta.
- [27] Jelen ügyben az indítványozó jogorvoslathoz való jogának a megsértését azon az alapon állította, hogy a vádindítványát elutasító elsőfokú végzés érdemi felülvizsgálatát a Fővárosi Törvényszék nem végezte el, így az indítványozó tényleges és hatékony jogorvoslathoz való joga nem érvényesülhetett.
- [28] Ennek megfelelően az alkotmánybírósági vizsgálat jelen esetben arra korlátozódott, hogy az indítványozó által kezdeményezett jogorvoslati eljárásban az elsőfokú döntés felülvizsgálatának az eredményeként hozott másodfokú döntés megfelelt-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti tényleges és hatékony jogorvoslathoz való jogból fakadó követelményeknek.
- [29] 3. Az indítványozó a jogorvoslathoz való jogát nem a büntetőeljárás általános szabályai szerint folyó eljárásban, hanem vádindítványon alapuló pótmagánvádas eljárásban kívánta érvényesíteni. Az Alkotmánybíróság ezért áttekintette az adott típusú eljárásnak a jogorvoslathoz való jog érvényesülése szempontjából releváns szabályait, amelyek közül az alábbiakat emeli ki.

- [30] 3.1. Pótmagánvádlóként a büntetőügy sértettje jogosult fellépni akkor, ha az ügyész döntése alapján a büntetőügyet bíróság nem bírálja el [lásd: Be. 53. § (1) bekezdés a-e) pontjai, 199. § (2) és (3) bekezdés, 229. § (1) bekezdés, 267. § (3) bekezdés, 501. § (4) bekezdés]. A pótmagánvádas eljárás a vádindítvány benyújtásával veszi kezdetét [lásd: Be. 230. § (1) bekezdés, 267. § (3) bekezdés]. A bíróságnak először a vádindítvány elfogadhatóságáról szükséges döntenie. Ha a vádindítvány nem felel meg bizonyos formai és tartalmi követelményeknek, a bíróság végzésben elutasítja [lásd: Be. 231. § (1) és (2) bekezdés]. A bíróság elutasító végzésével szemben a pótmagánvádló fellebbezéssel élhet [lásd: Be. 324. § (1) bekezdés c) pont, 347. § (1) bekezdés].
- [31] Az Alkotmánybíróság a pótmagánvád jogintézményét több összefüggésben is alávetette már alkotmányossági vizsgálatnak {pl.: 3014/2013. (I. 28.) AB végzés, 3207/2016. (X. 17.) AB végzés, 14/2015. (V. 26.) AB határozat, 11/2017. (V. 26.) AB határozat}. Kapcsolódó gyakorlatában hangsúlyozza, hogy a pótmagánvád jogintézménye a vádkorrektívumok rendszeréhez tartozik. A büntető igény érvényesítésének olyan eszköze, amely az ügyész közvádlói monopóliumának gyakorlása eredményeként bizonyos, a sértetteket hátrányosan érintő következmények kiküszöbölésére szolgálhat. {lásd például: 14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [33]}. Az Alkotmánybíróság szerint a törvényhozónak nem volt alkotmányos – akár a tisztességes eljáráshoz való jogból, akár más alapjogból levezethető – kötelezettsége a pótmagánvád intézményének bevezetésére, így „[a] törvényhozó viszonylag tág mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy a pótmagánvádra milyen esetekben ad lehetőséget, és milyen esetekben zárja ki” {legutóbb megerősítette: 14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [32] 3.2. A jogintézmény működése szempontjából alapvető jelentőségű megállapításokat tartalmaz az indítványozó által is hivatkozott BKv. II. részének 1. pontja. A BKv. rögzíti, hogy a Be. nem határozza meg kifejezetten a sértett pótmagánvádlókénti igényérvényesítésének anyagi jogi kereteit. A joganyag értelmezése szerint „[a] sértett – pótmagánvádlóként – büntetőjogi igényét általában akkor érvényesítheti, ha passzív alanya a közvádra üldözendő bűncselekménynek, vagy a tényállás eredményt tartalmaz. Általában kizárt a pótmagánvád, ha az adott bűncselekmény alapvetően az állami, társadalmi vagy gazdasági rendet sérti vagy veszélyezteti, s a természetes vagy jogi személyt érintő jogsérelem csupán áttételesen következik be.” Ezzel szemben nem kétséges a pótmagánvádlói jogosultság passzív alany vagy eredmény meghatározása esetén. Ha ugyanis a törvényi tényállás passzív alanyt tartalmaz (aki szükségképpen természetes személy), az őt ért sérelem egyben az eljárásjogi sértetti jogosultságot is megalapozza. Ugyanígy, ha a törvényi tényállás eredményt tartalmaz, szintén – akár passzív alanyiség nélkül is – fennáll a sértetti minősítés, azzal együtt a pótmagánvádlókénti fellépés lehetősége.
- [33] A BKv. utal arra is, hogy a hatályos Btk. 4. § (2) bekezdése alapján – a joganyag korábban hatályos szövege értelmében pedig a régi Btk. 10. § (2) bekezdése alapján – a bűncselekmény fogalma önmagában is feltételez valamilyen jogsértést, illetve veszélyeztetést. Kétségtelen az is, hogy minden bűncselekménynek van valamilyen következménye akár a szűkebb, akár a tágabb környezetre. Mindez azonban nem jelenti, hogy minden bűncselekménynek feltétlenül van eljárásjogi (természetes, illetve jogi személy, ekként pótmagánvádlókénti fellépésre jogosult) sértettje.
- [34] 3.3. A pótmagánvádlói jogintézmény alkalmazására kifejezetten a közösség elleni izgatás tényállás kapcsán a szabályozásban nincs iránymutatás, arra a Be. fent hivatkozott általános szabályai az irányadók. Ennek megfelelően az indítványozó a Be. 324. § (1) bekezdés c) pontja alapján jogosult volt a pótmagánvádlói vádindítvány elutasító döntés ellen fellebbezést benyújtani, tehát jogorvoslati jogát a törvény biztosította.
- [35] A fellebbezés folytán eljáró bíróság hozta meg a jogerős döntést az indítványozó vádindítványának a sorsáról. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban azt vizsgálta, hogy a másodfokú bíróság jogerős döntése összhangban áll-e a fentiekben kifejtett, a jogorvoslatihoz való jogból fakadó követelményekkel.
- [36] 4. Az Alkotmánybíróság a támadott jogerős döntés kapcsán az alábbiakat állapította meg.
- [37] 4.1. A másodfokú bíróság a kifogásolt végzésben a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság elsőfokú végzését helybenhagyta. Ennek következtében az indítványozó pótmagánvádlóként előterjesztett vádindítványának az elutasítása jogerőssé vált.
- [38] A másodfokú végzésben a bíróság megállapította, hogy az elsőfokú végzés indokolása több tekintetben is kiegészítésre és helyesbítésre szorul. Döntésének a meghozatalakor a másodfokú bíróság erre figyelemmel járt el, és az elsőfokú végzés indokolását számos vonatkozásban korrigálta.

- [39] Ennek megfelelően a másodfokú végzésben részletes indokolását adta a bíróság annak, hogy az elsőfokú bíróság által felhívott jogszabályi rendelkezések közül a Be. 231. § (2) bekezdés *b)* és *d)* pontjai miért nem alapozhatták meg a vádindítvány elutasítását. Kifejtette a másodfokú bíróság azt is, hogy az elsőfokú végzés törvénysértően hivatkozott a Be. 217. § (3) bekezdésének *d)*, *f)*, *i)* és *j)* pontjaiban írt tartalmi kellékek hiányára, mivel azok csak a vádiratra irányadók, a vádindítvány tekintetében nem. Nem alkalmazható továbbá a másodfokú döntés értelmében a vádindítvánnyal összefüggésben a Be. 219. § (1) bekezdése szerinti előírás sem, ezért nem volt kifogásolható, hogy a pótmagánvádlók a vádindítványt csak egy példányban nyújtották be.
- [40] Mindezeket követően a másodfokú bíróság rögzítette a határozatában, hogy osztja az elsőfokú bíróság álláspontját abban a tekintetben, hogy a pótmagánvádlók a vádindítvány benyújtására nem voltak jogosultak. Hozzátette ugyanakkor a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú végzés jogi indokolása erre vonatkozóan teljes mértékben hiányos, csak jogszabályi felhívást tartalmaz.
- [41] A másodfokú bíróság az elsőfokú végzés ezen hiányosságát ugyanakkor részletes indokolással pótolta. Annak keretében értékelte, hogy a Be. 53. § (1) bekezdése értelmében vett pótmagánvádlói fellépési jogosultság és a Be. 51. § (1) bekezdése szerinti sértett fogalma egymásra figyelemmel miként értelmezhetők. Vizsgálata során a másodfokú bíróság irányadónak tekintette a Bkv. megállapításait, több eseti döntés megjelölésével felhívta továbbá a kapcsolódó és egységes bírósági gyakorlatot is. Végül taglalta a közösség elleni izgatás bűncselekmény tényállását, különösen pedig a bűncselekmény védett jogi tárgyát. Vizsgálata során a másodfokú bíróság hivatkozott az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdésére, vagyis a véleménynyilvánítás szabadságával szemben a közösségek méltóságának a védelmét garantáló, és igényérvényesítésük lehetőségeit rögzítő alaptörvényi rendelkezésre.
- [42] Mindezekre figyelemmel állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a konkrét esetben mindössze abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a vád tárgyává tett közösség elleni izgatás bűntettének van-e a Be. 51. § (1) bekezdése szerinti sértettje, és ekként az indítványozó – a Be. 53. § (1) bekezdése alapján – jogosult-e pótmagánvádlóként vádindítványt benyújtani. A másodfokú bíróság szerint erre a kérdésre nemleges válasz adható. A közösség elleni izgatás bűntette a köznyugalmat, a társadalmi rendet sérti, illetve veszélyezteti és a törvényi tényállás passzív alanyt vagy eredményt nem tartalmaz, ekként a vádindítványban írt bűncselekménynek nincs eljárásjogi értelemben vett, így pótmagánvádlóként fellépésre jogosult konkrét sértettje.
- [43] 4.2. Utal rá az Alkotmánybíróság, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz akkor ad helyt, ha a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás egyértelmű következménye valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [44] Az alapjogi sérelem lehetőségét az Alkotmánybíróság a konkrét esetben az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított – a tényleges és hatékony jogorvoslás lehetőségét garantáló – jogorvoslathoz való jog vonatkozásában értékelte. Az indítványozó lényegében azt kifogásolta, hogy a vádindítványát elutasító elsőfokú végzés ellen előterjesztett fellebbezését a másodfokú bíróság nem kellő alaposítással és körültekintéssel vizsgálta, aminek következtében azt helybenhagyta. Az Alkotmánybíróság eljárása ezért annak megállapítására irányult, hogy a másodfokú bíróság határozata következtében az indítványozónak a jogszabályban biztosított jogorvoslathoz való joga ténylegesen és hatékonyan érvényesült-e.
- [45] Az első- és a másodfokú bírósági végzések alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó sértetti minőségét –, amelyre vonatkozó megállapítások az alkotmányjogi panasz lényegét képezték – a vádindítvány elutasításának az indokaként a másodfokú bíróság vizsgálta és vont le azzal összefüggésben következtetést a pótmagánvádlói minőség hiányára. Ilyen vizsgálatot az elsőfokú bíróság – a végzés tanúsága szerint – nem folytatott, az indítványozó vádindítványát nem a sértetti minőség hiányára hivatkozással, hanem más okokból utasította el.
- [46] Úgy ítélte meg ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság – az elsőfokú határozat hiányosságai ellenére, sőt annak hiányosságait pótolva – az indítványozó pótmagánvádlóként történő fellépésének a lehetőségeit teljes körűen, a sértetti minőségre is kitérve értékelte. A másodfokú bíróság ugyanis az indítványozó sértetti minőségét az irányadó jogszabályi rendelkezéseket és a joggyakorlatot is figyelembe véve, a konkrét ügy egyedi körülményeire koncentrálnak vizsgálta meg. Ennek következtében az indítványozó nem csupán formálisan gyakorolhatta a jogorvoslathoz való jogát azáltal, hogy a fellebbezését a másodfokú bírósághoz előterjesztette. A jogerős határozatot hozó bírói fórum alapos tartalmi vizsgálata megfelelően garantálta az indítványozó jogorvoslathoz való jogának az érvényesülését. Ennek következtében pedig a másodfokú bíróság végzése megfelel a tényleges és hatékony jogorvoslathoz való jogból

fakadó azon követelményeknek, amelyek az alapul fekvő bűncselekmény tényállását érintően a sértetti és a pótmagánvádlói minőség együttes vizsgálata tekintetében fennálltak.

- [47] A jelen alkotmányossági vizsgálat kontextusában az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy azok a gyűlöletkeltő magatartások, amelyek szankcionálására a közösség elleni izgatás büntetőjogi tényállása alkalmazható, a köznyugalom megzavarásán túl – adott esetben – a közösségek méltóságának a megsértésére is alkalmasak. A tényállás ilyen módon a köznyugalom védelmével együttesen a közösségek méltóságának a védelmét is szolgálja. Ezt a megközelítést támasztja alá, hogy a jogalkotó a közösség elleni uszítás tényállást a hatályos Btk.-ban a közelmúltban akként módosította, hogy a közösségek tagját a Btk. 332. § b) és c) pontjaiban kifejezetten nevesítette, illetőleg az elkövetési magatartások körét is szélesítette.
- [48] A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvre tekintettel került be a törvénybe az arra vonatkozó rendelkezés, hogy ha a sértett a büntetőeljárásban a jogait a továbbiakban nem kívánja gyakorolni, erről bármikor jogosult nyilatkozni. A nyilatkozat természetesen, ahogy azt a normaszöveg is kifejezi, nem akadályozza annak, hogy ha szükséges, a sértettet tanúként lehessen kihallgatni (tehát tanúzási kötelezettségeit teljesítenie kell), és nem mentesít az eljárási cselekményeken való megjelenési kötelezettség alól sem. A sértett a nyilatkozatot az eljárás bármely szakaszában visszavonhatja. A szöveg egyértelműen rögzíti, hogy a nyilatkozat visszavonása esetén a sértett visszamenőlegesen nem gyakorolhatja a jogait, az ugyanis az eljárás elhúzódásához vezethet. A törvény kifejezetten szól arról is, hogy ha a sértett nyilatkozik arról, hogy sértetti jogait nem kívánja gyakorolni, akkor a bejelentett polgári jogi igényét vagy az erre vonatkozó szándéknyilatkozatát visszavontnak kell tekinteni.
- [49] Utal továbbá az Alkotmánybíróság arra, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: új Be.) – amely 2018. július 1-jén lép hatályba – a hatályos szabályozáshoz képest eltérő sértett fogalmat vezet be. A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikk (1) bekezdés a) pontja értelmében „»áldozat«: i. olyan természetes személy, aki közvetlenül bűncselekmény következtében sérelmet szenvedett – ideértve a fizikai, szellemi vagy érzelmi sérülést, vagy gazdasági hátrányt; ii. a közvetlenül bűncselekmény következtében életét veszített személy családtagjai, akik e személy elhalálása folytán sérelmet szenvedtek”. Az új Be. 50. §-a alapján sértettnek minősül majd az a természetes vagy nem természetes személy, akinek vagy amelynek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette. Az új fogalom azáltal, hogy a lehetséges sértettek körében a nem természetes személyeket is nevesíti, valamint annak következtében, hogy egyértelműen utal a sérelemokozás közvetlenségére, olyan szemléletváltást is tartalmaz, amely a pótmagánvádlói minőség megítélésére kihathat.
- [50] A jogszabályi módosítások pedig alapot teremtenek arra, hogy a jogalkalmazó az adott Btk.-tényállás vonatkozásában a sértetti minőség megítélését és az ahhoz kapcsolódó joggyakorlatot felülvizsgálja.
- [51] 5. A fentiekre figyelemmel úgy ítélte meg az Alkotmánybíróság, hogy a másodfokú bíróság határozata összhangban áll a törvényhozó által megnyitott, a pótmagánvádlót megillető fellebbezési jog hatékony érvényesülésének az Alaptörvényből fakadó – és az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságok jogértelmezésének alkotmányos kereteit kijelölő – követelményeivel.
- [52] Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.6301/2014/2. számú végzése nem ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével, így az indítványt elutasította.

Budapest, 2018. április 23.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1202/2014.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3147/2018. (V. 7.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 61.Pf.634.166/2013/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Balázs György (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Fővárosi Törvényszék 61.Pf.634.166/2013/12. számú ítélete és a Pesti Központi Kerületi Bíróság 23.P.91.842/2012/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel azok véleménye szerint megsértették az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglalt fogyasztók védelméhez való jogát, a XIII. cikk (1) bekezdés 1. fordulata szerinti tulajdonhoz való jogát, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.
- [3] A Pesti Központi Kerületi Bíróság tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, miszerint „az ügyben döntés született a jogerős ügydöntő határozat végrehajtásának felfüggesztéséről”.
- [4] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a támadott határozatok meghozatalának előzménye az volt, hogy az indítványozó ellen egy villamos energiát szolgáltató gazdasági társaság (a továbbiakban: gazdasági társaság) a Budai Központi Kerületi Bíróság előtt pert indított (a továbbiakban: alapper) kötbér megfizetése iránt az indítványozó tulajdonában álló üzlethelyiség áramszolgáltatásával összefüggésben. A Budai Központi Kerületi Bíróság 21.P.XII.23.137/2011/16. számú, 2012. március 22. napján hozott ítéletével a gazdasági társaság keresetét elutasította, és perköltség megfizetésére kötelezte. Az indítványozó fellebbezést terjesztett elő, kizárólag a perköltség vonatkozásában. A Fővárosi Törvényszék 67.Pf.634.818/2012/4. sorszám alatti ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [5] 1.2. Az indítványozó az alappert követően pert indított a gazdasági társaság ellen. Az első fokon eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság 2013. március 13-án kelt 23.P.91.842/2012/15. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította és kötelezte perköltség megfizetésére is. Rámutatott, hogy az alperes perköltség igénye jogerősen elbírálásra került az alapperben, azon perköltség igények, amelyek esetlegesen az alapperben nem kerültek előterjesztésre, ismételten egy új eljárás keretében, kártérítés címén nem terjeszthetők elő, mivel a károkozó jogellenes magatartás mint a kártérítés egyik fogalmi eleme, hiányzott az alperes részéről.
- [6] Az ítélet ellen az indítványozó fellebbezett. A Fővárosi Törvényszék 61.Pf.634.166/2013/12. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság ugyanakkor megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésére álló bizonyítékoknak a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelésével a tényállást hiányosan állapította meg. Noha az elsőfokú bíróság döntésével alapjaiban, a rendelkező részben foglaltakkal is, a másodfokú bíróság egyetértett, az elsőfokú bíróság jogi következtetéseit és indokolását azonban nem osztotta, megállapítása szerint az indokolás kiegészítésre is szorult.
- [7] A másodfokú bíróság ítélete rögzítette, hogy a kereseti kérelem szerint a kártérítési igény része volt – többek között – az alapperben perköltségként igényelt, de jogerősen elutasított ügyvédi munkadíj is. Rámutatott a Fővárosi Törvényszék arra is, hogy a perre a régi Pp. Hatodik Részében szabályozott kisértékű perek szabályai voltak az irányadóak. A Régi Pp. 392. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a kisértékű perekben fellebbezésnek az elsőfokú eljárás szabályainak lényeges megsértésére, vagy az ügy érdemi elbírálásának alapjául szolgáló jogszabály téves alkalmazására hivatkozással van helye. A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság megállapította, hogy olyan lényeges eljárási szabálysértés nem történt, amely az ügy érdemi elbírálására kihatással volt,

illetőleg az ügy érdemi elbírálásának alapjául szolgáló anyagi jogszabály megsértése sem állapítható meg, ezért a másodfokú bíróság a régi Pp. 394. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta.

- [8] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt, amelyben sérelmezte a gazdasági társaság és egy másik villamos energiát szolgáltató gazdasági társaság pert megelőző intézkedéseit, az indítványozó által alaptalannak minősített kötbér-számla kiállítását, az általa kezdeményezett hatósági eljárás eredménytelenségét, továbbá a gazdasági társaságnak az előzmény per alatti, és a jelen alkotmányjogi panasz tárgyát képező eljárásban végzett eljárási cselekményeit, és különösen az eljárási cselekmények megtételével való késlekedéseit, nyilatkozatai valóságtartalma állított hiányosságait. Sérelmezte a bizonyítási teherre vonatkozó tájékoztatásokat, a határidők betartását, továbbá azt, hogy az ügyében előterjesztett bizonyítási indítványait az elsőfokú bíróság elutasította, és a másodfokú bíróság is csak részben adott helyt azoknak.
- [9] 2.1. A főtitkár hiánypótlásra hívta fel az indítványozót. A hiánypótlási felhívás tartalmazta azt is, hogy mikor minősül a kérelem határozottnak, és rögzítette, hogy az indítványnak indokolást is kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszának főtitkári hiánypótlási felhívás utáni kiegészítésében lényegében megismételte az alkotmányjogi panaszban foglaltakat.
- [11] 2.2. Az előadó alkotmánybíró hiánypótlási végzésében felhívta az indítványozót laccíme pontosítására, és hogy csatolja az ezt igazoló, rendelkezésére álló dokumentum (laccímkártya) fénymásolatát, továbbá nyilatkozzon arról, hogy az indítványában jelzett bírósági határozatokkal összefüggésben alkotmányjogi panaszában miért az Alaptörvény XXIV. cikkére hivatkozik, miközben az indítványának indokolását elsősorban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben fejt ki, továbbá jelölje meg az Alaptörvény azon cikkét, illetve annak azon bekezdését, amelyre hivatkozni kíván.
- [12] Az indítványozó határidőben előterjesztett hiánypótlásban nyilatkozott arról, hogy állandó bejelentett laccíme 2012. évtől kezdődően 2015. október hó 14. napjáig az alkotmányjogi panaszban írott volt. Laccímet igazoló hatósági igazolvány másolattal igazolta, hogy laccíme a támadott bírósági határozatokban írottakhoz képest megváltozott. Továbbá kérte, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXIV. cikkére történt téves hivatkozás helyett az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét vizsgálja a panaszában részletezett, de téves hivatkozással szereplő indokok alapján.
- [13] Az indítványozó megközelítése szerint, a támadott határozatok által sérült az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglalt fogyasztók védelméhez való joga, a XIII. cikk (1) bekezdés 1. fordulata szerinti tulajdonhoz való joga, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való joga.
- [14] Az indítványozó kérte a támadott ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [15] 2.3. Az Alkotmánybíróság beszerezte a támadott határozatok meghozatalához vezető eljárás bírósági iratanyagát.
- [16] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt.
- [17] 3.1. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a Fővárosi Törvényszék 61.Pf.634.166/2013/12. számú másodfokú ítéletével szemben a törvényi határidőn belül terjesztette elő.
- [18] Az indítványozó a bírósági eljárásban félként vett részt, így érintettsége a támadott határozattal összefüggésben megállapítható. Az indítvány az Abtv. 27. § b) pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [19] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme e feltételeknek csak részben felel meg.
- [20] Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendel-

kezéseit. Megjelöli a sérelmezett bírói döntést, továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő a bírói döntés megsemmisítésére.

- [21] Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már megállapította, hogy az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése nem minősül az Alaptörvényben biztosított jognak, a felhívott alaptörvényi szakasz címzettje nem az indítványozó, közvetlenül nem biztosít számára jogot, ezért alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül erre az alaptörvényi rendelkezésre alapítani {lásd pl. 3267/2014. (XI. 4.) AB végzés [13]}.
- [22] 4. Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt további feltételeinek való megfelelés vizsgálata során az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [23] Az Abtv. 27. §-a értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogát sérti [a) pont].
- [24] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz indítvány akkor fogadható be, ha az abban kifejtettek a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet támasztanak alá, vagy ha alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnek fel.
- [25] 4.1. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban az indítványozó alkotmányjogi érvekkel nem tudta alátámasztani, hogy a támadott ítéletek milyen módon sértik az alkotmányjogi értelemben vett tulajdonjogát. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanis az „alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével” [26/2013. (X. 4.) AB határozat, Indoklás [161]]. Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint önmagában az a tény, hogy egy polgári jogi igény érvényesítése során, a keresetet elutasító bírói döntés következtében a jogosnak vélt kártérítés és kötbér-fizetés elmarad, illetve a perköltség viselése hátrányosan érinti a vesztes fél vagyoni helyzetét, nincs kihatással az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jogra.
- [26] A támadott határozatok – a kérelemben megjelölt indokok alapján – az indítványozó tulajdonhoz való jogát nem érintik, e tekintetben az Abtv. 29. §-a szerinti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést az alkotmányjogi panasz nem vet fel.
- [27] 4.2. Az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság tanácsa 2015. március 30. napján befogadta, mivel úgy ítélte meg, hogy a panaszban foglaltak felvetik az egyedi ügyben hozott ítéletek alaptörvény-ellenességének kételyét, és ez a tisztességes eljáráshoz való jog esetleges megsértésének a vizsgálatát indokolta teszi. A panasz tárgyát képező ítéleteket a régi Pp. a kisértékű perekre vonatkozó szabályai szerint lefolytatott perben, aszimmetrikus perjogi helyzetben lévő peres felek tekintetében –, mint jelen esetben a fogyasztó, amikor a szolgáltatóval áll perben – hozták meg. További jogorvoslati lehetőség hiányában, a törvényszéki szinten lezárt perben meghozott ítéletek tekintetében az Alkotmánybíróság különös feladata az alapjogi védelem biztosítása lehetőségének alapos mérlegelése.
- [28] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét állító indítvány alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel.
- [29] A XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tekintetében az indítványozó sérelmezte a gazdasági társaság pert megelőző intézkedéseit, az előzmény per alatti, és a jelen alkotmányjogi panasz tárgyát képező eljárásban végzett eljárási cselekményeit, mulasztásait, nyilatkozatai valóságtartalmát, továbbá az előzmény perben eljáró bíróságok, és a jelen alkotmányjogi panaszban támadott határozatokat hozó bíróságok által végzett számos eljárási cselekményt.
- [30] Az Alkotmánybíróság rámutat az alábbiakra:
- [31] A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény 60. § (3) bekezdésének 2011. október 1. napjától hatályos szövege értelmében a hálózat használati szerződésből eredő igények már nem egy, hanem két év alatt évülnek el.
- [32] A bizonyítási teher vonatkozásában megállapítható, hogy a támadott ítéletek indokolása nem tükrözi, hogy vizsgálták-e a bíróságok a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) Korm. rendeletet (a továbbiakban VET Vhr.), különösen annak 6. számú melléklete 6.2. pontját. A támadott ítéletek indokolása hivatkozik az „üzletszabályzatra”, de nem említi, hogy

a kereseti kérelem szerinti időszakban két gazdasági társaság Elosztói Üzletszabályzat is volt – egymást követően – hatályban.

- [33] A gazdasági társaság 2010. április 30-i Elosztói Üzletszabályzata 7.8.1. f) pontja értelmében az gazdasági társaság részéről szerződésszegésnek minősül különösen, ha a rendszerhasználóval szembeni nyilvántartási, mérési, leolvasási, számlázási kötelezettségeit elmulasztja, amelyek között kiemeli a mérőnyilvántartási adatok változásának 30 napon túli átvezetését. Részletesen szabályozza az gazdasági társaság kötbér-fizetési kötelezettségét is.
- [34] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a perbeli tárgyi keresethalmazat egyes kereseti elemeit érintő, fenti megállapítások vizsgálata törvényességi és nem alkotmányossági kérdés.
- [35] Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban, az állandó gyakorlatának megfelelően már rámutatott, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, amely az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja szerint a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvényellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem terjed ki a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírlatára {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}. A tényállás megállapítása és az abban foglalt egyes tények jelentőségének megítélése, mérlegelése a rendes bíróságok feladata {3359/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]; 3365/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]; 3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [29]–[30]}.
- [36] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszok elbírálása tekintetében az Alkotmánybíróság gyakorlata töretlen a tekintetben, hogy a bíróságok ítéleteit csak akkor bírálja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz.
- [37] Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az indítvány nem felel meg ezeknek a követelményeknek. Az indítványozó ugyanis egyértelműen az ügyében eljáró bíróságok jogértelmezését, a bírói mérlegelést tartotta alaptörvény-ellenesnek.
- [38] Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntések alaptörvény-ellenességének alátámasztására. Ezért az indítvány e vonatkozásban sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét {3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [39] Az a tény, hogy a másodfokú bíróság az indítványozó által irányadónak tartottól eltérően értelmezte az alkalmazott jogi normát, önmagában szintén nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [40] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján, a befogadás után lefolytatott érdemi vizsgálat során úgy találta, hogy az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltak tekintetében állított alaptörvény-ellenesség nem értékelhető alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként, ahogyan az indítvány releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem vet fel. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 52. § (1b) pontjában foglaltak, illetve az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. április 23.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1512/2014.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3148/2018. (V. 7.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásokról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 18. § (4) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, továbbá általános, valamint a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt 14.K.33.714/2016. szám alatt folyamatban lévő ügyben történő alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírója (továbbiakban: indítványozó), az előtte folyamatban lévő közigazgatási peres eljárásban a 14.K.33.714/2016/9. számú végzésével indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásokról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet1) 18. § (4) bekezdés c) pontjának alaptörvény-ellenességét állapítsa meg és semmisítse meg, vagy rendelje el a jogszabályi rendelkezés általános, vagy a hivatkozott számú egyedi ügyben történő alkalmazásának tilalmát.
- [2] 1.1 Az alapügy felperese építési engedély iránti kérelmet nyújtott be Budapest Főváros II. Kerület Önkormányzat Jegyzőjéhez (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) a tulajdonában álló ingatlanon új lakóépület megépítése iránt. Az elsőfokú hatóság végzésben hiánypótlási felhívást adott ki, melynek keretében többek között kérte településképi vélemény benyújtását.
- [3] Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Polgármestere településképi véleményezési jogkörében eljárva településképi véleményben a tervezett építési tevékenységet nem javasolta engedélyezésre, mivel a helyi építészeti-műszaki tervtanács nem támogatta, engedélyezésre nem ajánlotta a tervezett építési tevékenységet. A végzés rögzítette, hogy a településképi vélemény ellen nincs helye önálló jogorvoslatnak, az a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet2) 22. § (8) bekezdése alapján az építésügyi hatósági ügyben hozott döntés keretében vitatható. Mindezeket követően az elsőfokú hatóság az építési engedély iránti kérelmet a Rendelet1 18. § (4) bekezdés c) pontjára alapítottan – hivatkozva a nemleges településképi véleményre – elutasította.
- [4] Az elsőfokú határozatot a felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú hatóság helybenhagyta. A határozatában rögzítette, hogy mivel a felperes jogorvoslati kérelme érintette a települési önkormányzat polgármesterének az elsőfokú határozatba beépült településképi véleményét, ezért a jogorvoslati eljárás során ki kellett kérnie a területi építészeti-műszaki tervtanács véleményét. A Budapesti Városépítészeti és Építészeti Tervtanácsa nem támogatta a tervezett építési tevékenységet. A másodfokú hatóság e tényre hivatkozva megállapította, hogy

az elsőfokú hatóság jogszerűen utasította el a Rendelet1 18. § (4) bekezdés c) pontja alapján az építési engedély iránti kérelmet. Hivatkozott az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 31. § (5) bekezdésére, majd a határozatában az építési engedélyt érintően egyéb hiányosságokat is megállapított (kertépítészeti terv hiánya, épületmagasság téves számítása), azonban ezzel együtt leszögezte, hogy az építési engedély elutasítását helybenhagyó döntésének indoka elsődlegesen a támogató településképi vélemény hiánya volt.

- [5] A felperes a határozat ellen keresetet nyújtott be, melyben kérte a támadott határozat elsőfokú határozatra kiterjedően történő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú hatóság új eljárásra kötelezését. Támadta többek között a településképi vélemény alapját képező helyi építészeti-műszaki tervtanácsi, valamint az alperes által beszerzett területi építészeti-műszaki tervtanácsi szakmai véleményeket, mondván azok nem felelnek meg a tervtanácsi szakmai véleménnyel szemben megfogalmazott jogszabályi elvárásoknak. Álláspontja szerint egyik szakmai vélemény sem jelöli meg, hogy a tervezett építési tevékenység mely jogszabályi rendelkezésekbe ütközik. A tervtanácsi szakmai véleményben írtakat szakmailag is vitatva állította, hogy a per tárgyát képező ingatlanhoz közel fekvő ingatlanok esetében is előfordul az általa tervezetthez hasonló beépítési mód.
- [6] Az alperes az ellenkérelmében, valamint a perben tartott tárgyaláson fenntartotta a határozatában foglaltakat és kérte a kereset elutasítását. Hivatkozott arra, hogy a közigazgatási hatóság számára a Rendelet1 18. § (4) bekezdés c) pontja nem tesz lehetővé sem mérlegelést, sem méltányosság gyakorlását, így pozitív településképi vélemény hiányában az elsőfokú hatóságnak el kellett utasítania a felperes építési engedély iránti kérelmét.
- [7] 1.2. A bíróság álláspontja szerint a Rendelet1 18. § (4) bekezdés c) pontja sérti az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését, továbbá a B) cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (7) bekezdését.
- [8] 1.3. Az indítványozó kiemelte, hogy a Rendelet1 18. § (4) bekezdés c) pontja értelmében az építésügyi hatóság az építési engedély iránti kérelmét elutasítja, ha a tervezett építési tevékenység engedélyezését a polgármester a településképi véleményében nem javasolta.
- [9] Az indítványozó előadta, hogy az Étv., majd a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Településképi tv.) értelmében a településképi védelme érdekében az önkormányzat polgármestere az építésügyi engedélyezési eljárást megelőzően véleményt adhat a jogszabályban meghatározott építésügyi hatósági engedélykérelemhez. További jogszabályok szintén véleményezésről szólnak szerinte, de azt is kiemelte, hogy a tervtanács deklaráltan tanácsadó, véleményező testület. Mindezekből az az okszerű következtetés vonható le az indítványozó szerint, hogy az Étv. korábbi és a Településképi tv. hatályos szabályozása azt a jogalkotói szándékot fejezi ki, hogy a polgármester által az építési engedélyezési eljárásban adott településképi vélemény nem köti az eljáró közigazgatási hatóságot, vagyis a hatóság nemleges településképi vélemény esetén nem köteles az építési engedély iránti kérelmet elutasítani. E szabályozással ellentétben áll a Rendelet1 18. § (4) bekezdés c) pontja, amely mint kógens szabály írja elő, hogy az építésügyi hatóságnak az építési engedély iránti kérelmet el kell utasítania, ha a polgármester a tervezett építési tevékenységet a településképi véleményében nem támogatja.
- [10] Az indítványozó álláspontja szerint a fenti rendelkezések közötti kollízió sérti az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését, mivel a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes. Az indítványozó megjegyezte azt is, hogy hasonló indokok alapján a Rendelet1 25. § (3) és 44. § (2) bekezdései is a fenti törvényi rendelkezésekbe és így módon az Alaptörvény hivatkozott cikkébe ütköznek.
- [11] 1.4. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét arra alapozza, hogy a polgármester településképi véleménye ellen önálló fellebbezésnek nincs helye, hanem az az érdemi döntés elleni fellebbezésben támadható. Ez a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 98. § (2) és (3) bekezdésén és a Rendelet2 26/A. § (8) bekezdésén [korábban: 22. § (8) bekezdésén] alapul. Az indítványozó álláspontja szerint a Ket. és a Rendelet2 rendelkezései ellentétben állnak a Rendelet1 18. § (4) bekezdés c) pontjával, mivel az építetőnek - a kérdéses rendelkezéseket kiüresítve - valójában nincs lehetősége sem a fellebbezési eljárásban, sem a közigazgatási perben érdemben vitatni a településképi véleményben foglaltakat. Azok után ugyanis, hogy a Rendelet1 18. § (4) bekezdés c) pontja támogató településképi vélemény hiányában előírja az építési engedély iránti kérelem elutasítását, a fellebbezési eljárás és a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálati iránti per annak a néhány, jelentőségüket tekintve formális kérdésnek a vizsgálatára korlátozódik, hogy az adott eljárásban a településképi vélemény beszerzése

kötelező volt-e, azt az elsőfokú hatóság beszerezte-e és a döntését az abban foglaltaknak megfelelő hozta-e meg. Ha a jogszabály a nemleges településképi vélemény alapján kötelezővé teszi a hatóság számára az elutasító döntést, ez azt eredményezi, hogy a hatóságok és a bíróság a településképi véleménytől semmilyen körülmények között sem térhetnek el, akkor sem, ha esetleg azt maguk is hibásnak tartják. Az indítványozó álláspontja szerint e szabályozás ellentétben áll az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével, mely kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A településképi vélemény vitathatóságának hiányában maga az engedélyezési eljárásban hozott érdemi döntés, illetve annak lényegi része válik vitathatatlaná, s ezzel érdemben sérül az építető Alaptörvényben biztosított jogorvoslati joga.

- [12] 1.5. Az indítványozó szerint a fentiek miatt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elve is sérül, hiszen a jogállamiság követelményével ellentétes, hogy egyazon életviszonyra vonatkozó hatályos szabályok – jogértelmezés útján fel nem oldható módon – egymásnak ellentmondanak.

II.

- [13] Az Alkotmánybíróság az alábbi alaptörvényi és jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését.

- [14] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„15. cikk (4) A Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes.”

- [15] 2. Az Étv. indítvánnyal érintett, az építési engedély iránti kérelem benyújtásának időpontjában hatályos rendelkezései:

„6/A. § (2) A települési önkormányzat polgármestere jogszabályban meghatározott esetekben és módon a) véleményt adhat a jogszabályban meghatározott építésügyi hatósági engedélykérelemhez [...]”

„30/C. § (1) A települési önkormányzat polgármestere a megkeresés beérkezésétől számított 15 napon belül az illeszkedési követelmények teljesítésével kapcsolatban – az összevont telepítési eljárással nem érintett, valamint az építészeti-műszaki tervtanácsról szóló kormányrendelet által nem szabályozott körben, az (1a) bekezdésben foglaltak kivételével – véleményt adhat a jogszabályban meghatározott építésügyi hatósági engedélykérelemhez. [...]”

(2) A polgármester az (1) bekezdés szerinti véleményének kialakításához az önkormányzat rendeletében meghatározottak szerint kikéri az önkormányzati főépítész vagy a helyi építészeti-műszaki tervtanács szakmai véleményét. Ha a polgármester az (1) bekezdésben foglalt határidőn belül nem nyilvánít véleményt, hozzászólását megadottnak kell tekinteni.

(3) Az épített környezettel kapcsolatos értékvédelem ellátása érdekében a polgármester – e törvény végrehajtására kiadott kormányrendelet keretei között, e tárgyban hozott önkormányzati rendeletben meghatározottak szerint – szakmai tanácsadó testületként helyi építészeti-műszaki tervtanácsot működtethet.

(4) A helyi építészeti-műszaki tervtanács feladata

a) az illeszkedési szabályok érvényesülésének elősegítése,

b) a települési környezet, a táj- és településkép, a beépítési vagy az építészeti jellegzetesség és látvány, a helyi jelleg védelme, valamint

c) a helyi építészeti értékek és örökség védelme.”

„36. § (1) Építésügyi hatósági engedély törvényben, kormányrendeletben meghatározottak szerint akkor adható, ha a kérelem és mellékletei, valamint a kérelmezett tevékenység megfelel a jogszabályokban meghatározott szakszerűségi követelményeknek.”

„62. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány arra, hogy [...]

17. az építésügyi és az építésfelügyeleti hatósági tevékenység, az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági engedélyezési, tudomásulvételi, kötelezési és végrehajtási eljárások, a hatósági bizonyítvány kiállításának, valamint az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági ellenőrzés részletes szakmai szabályait, a hatósági határozatok és végzések tartalmi követelményeinek részletes szabályait, az elektronikus építésügyi, építésfelügyeleti hatósági ügyintézés részletes szabályait, a szolgáltatásnyújtás részletes szabályait, a nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházások esetében a keresetlevél építésügyi hatóság általi, bírósági felülvizsgálat céljából történő továbbításának szabályait, az építésügyi hatósági eljáráshoz kötött építési tevékenységek körét, [...] rendelettel állapítsa meg.”

- [16] 3. A Rendelet1 indítvánnyal érintett, az építési engedély iránti kérelem benyújtásának időpontjában hatályos rendelkezései:

„18. § (4) Az építésügyi hatóság az építési engedély iránti kérelmet elutasítja, ha a tervezett építési tevékenység [...]

c) engedélyezését a polgármester a településképi véleményében nem javasolta.”

- [17] 4. A Rendelet1 indítvánnyal érintett, az indítvány elbírálásának időpontjában hatályos rendelkezései:

„18. § (4) Az építésügyi hatóság az építési engedély iránti kérelmet elutasítja, ha a tervezett építési tevékenység [...]

c) engedélyezését a kiemelt településképi vélemény vagy településképi véleményében a polgármester nem javasolta.

- [18] 5. A Rendelet2 indítvánnyal érintett, az építési engedély iránti kérelem benyújtásának időpontjában hatályos rendelkezései:

„21. § (1) Az építési tevékenységgel érintett telek helye szerinti település polgármestere településképi véleményezési eljárást (a továbbiakban: véleményezési eljárás) folytathat le

a) az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló kormányrendeletben meghatározott azon engedélyezési eljárásokat megelőzően,

aa) amelynél a településrendezési és építészeti-műszaki tervtanácsokról szóló kormányrendelet szerinti területi építészeti-műszaki tervtanácsnak nincs hatásköre, és

ab) amennyiben összevont telepítési eljárást, ezen belül telepítési hatásvizsgálati szakaszt nem kezdeményezett az építtető; és

b) ha az eljárás lefolytatásának részletes szabályairól az önkormányzat rendeletet alkotott, amelyben meghatározta, hogy

ba) véleményét mely esetekben alapozza önkormányzati főépítész vagy helyi építészeti-műszaki tervtanács (a továbbiakban: helyi tervtanács) szakmai álláspontjára,

bb) melyek a véleményezés részletes szempontjai, és

bc) helyi tervtanács működtetése esetén melyek a működés és az eljárás részletes szabályai.

(2) A polgármester építmény építésére, bővítésére, településképet érintő átalakítására irányuló építési, összevont vagy fennmaradási engedélyezési eljárásokhoz adhat településképi véleményt. A fővárosban az Étv. rendelkezései alapján fővárosi helyi építészeti értékvédelem alá vont építmények esetében az első fokú építésügyi hatósági eljárásokhoz a főpolgármester adhat településképi véleményt.

(3) A véleményezési eljárás során vizsgálni kell

a) a telepítés (a környezetbe illeszkedés, a beépítés vagy az építészeti jellegzetesség és látvány, a helyi jelleg védelme) településképbbe való illesztését, a helyi építészeti érték védelmének érvényre juttatását, azokra gyakorolt hatását,

- b) a településrendezési eszközöknek való megfelelést, a rálátás és kilátás követelményeinek való megfelelést,
- c) az épület homlokzatának és tetőzetének kialakítási módját,
- d) a közterület mentén az épület kialakításának módját és feltételeit,
- e) az építmény takaratlanul maradó és közterületről közvetlenül látható határfelületeinek kialakítási módját és feltételeit, valamint
- f) közterületen folytatott építési tevékenység végzése esetén a közterület burkolatának, műtárgyainak, köztárgyainak, növényzetének, továbbá a díszvilágító és hirdető-berendezések kialakítását.

[...]

(5) A polgármester vagy főpolgármester véleményében

a) engedélyezésre – feltétellel vagy anélkül – javasolja a tervezett építési tevékenységet, vagy

b) engedélyezésre nem javasolja a tervezett építési tevékenységet, ha

ba) a kérelem vagy melléklete nem felel meg az e rendeletben és az önkormányzat rendeletében meghatározottaknak, vagy

bb) a tervezett építési tevékenység nem felel meg a településképi illeszkedési követelményeknek.

[...]

(8) A településképi vélemény ellen önálló jogorvoslatnak nincs helye, az csak az építésügyi hatósági ügyben hozott döntés keretében vitatható.”

III.

- [19] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvényellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.
- [20] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy a bírói kezdeményezés megfelel az Abtv. 51. § (1) bekezdésében foglalt előírásnak, tehát jogosult nyújtotta be. Az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben előírt, a határozott kérelemmel szemben támasztott feltételeknek ugyancsak megfelel az indítvány. Tartalmazza az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pontja szerinti megjelöléseket (az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó rendelkezéseket), továbbá az általa alaptörvény-ellenesnek tartott rendelkezések megsemmisítésének indítványozását. Kifejti az eljárás megindításának indokait, megjelöli a támadott jogszabályi rendelkezéseket, amelyekhez okszerűen és indokolással ellátva kapcsolja az alaptörvényi rendelkezéseket.

IV.

- [21] Az indítvány nem megalapozott.
- [22] 1. A bírói kezdeményezés szerint a Rendelet1 támadott rendelkezése azért alaptörvény-ellenes, mert ellentétes a törvényi rendelkezésekkel, továbbá azért is, mert az építetőnek valójában nincs lehetősége a fellebbezési eljárásban és a közigazgatási perben érdemben vitatni a településképi véleményben foglaltakat.
- [23] Az Alkotmánybíróságnak ezért mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy a támadott rendelkezés ellentétes-e a törvénnyel, valamint azt, hogy a bíróság jogosult-e felülvizsgálni a településképi véleményben foglaltakat.
- [24] 1.1. Az indítványozó bíró a Rendelet1 támadott rendelkezését azért tartja ellentétesnek az Étv. rendelkezéseivel, mert az Étv. rendelkezéseiből nem következik (ahogyan az azóta hatálybalépett Településképi tv. rendelkezéseiből sem) az, hogy a polgármester által kiadott településképi véleménynek az építésügyi engedélyezési eljárásban kötelező ereje lenne. Erre szerinte a törvényi szabályok még csak nem is utalnak, sőt, magából az elnevezésekből („vélemény”, „javasolja”) is pontosan ennek ellenkezője következik.
- [25] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdése a normahierarchia részeként írja elő azt, hogy a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes. Az Alaptörvény juttatja kifejezésre a hierar-

- chikus rendet, a jogszabályok egymáshoz és az Alaptörvényhez való viszonyát {21/2017. (IX. 11.) AB határozat, Indokolás [22]}. „Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a jogállamiság [B] cikk (1) bekezdés] alkotmányos alapját jelentő jogbiztonság elvének egyik garanciája a jogforrási hierarchia érvényesülése. A jogforrási hierarchia azt jelenti, hogy az alacsonyabb szintű jogszabály tartalma nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabály rendelkezéseivel” {3132/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [42]; 3152/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [14]; 21/2017. (IX. 11.) AB határozat, Indokolás [22]}. „A jogszabályoknak a jogforrási hierarchiában elfoglalt helyét az Alaptörvény rögzíti [15. cikk (4) bekezdés, 18. cikk (3) bekezdés, 32. cikk (3) bekezdés, 41. cikk (5) bekezdés], a magasabb szintű jogszabállyal ellentétes szabályozás ezért egyúttal az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdésének a sérelmét is jelenti, amely szerint jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel” {3019/2017. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [26]; 21/2017. (IX. 11.) AB határozat, Indokolás [22]}.
- [26] A vizsgált ügy kapcsán megállapítható, hogy az Étv. csak érintőlegesen rendelkezik az építésügyi hatósági engedély megadásának feltételeiről, a 36. § (1) bekezdése azonban annyit egyértelműen tartalmaz, hogy azt törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott feltételekhez lehet kötni, a kérelmezett tevékenységnek pedig meg kell felelnie a jogszabályokban meghatározott szakszerűségi követelményeknek. Ez azt jelenti, hogy maga az Étv. teszi lehetővé a feltételek kormányrendeletben való rögzítését, amit az Étv. 62. § (1) 17. pontja a felhatalmazó rendelkezések között külön is rögzít.
- [27] A településképi véleményezési eljárás egy sajátos településrendezési jogintézmény. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 13. § 1. pontja értelmében a településrendezés önkormányzati feladat. Ezért az önkormányzat jogosult arra, hogy rendeleti úton döntsön a helyi építési és településképi szabályokról. Tekintettel azonban arra, hogy a településrendezési feladat címzettje nem maga jogosult dönteni az építésügyi hatósági engedély felől (az az építésügyi és az építésfelügyeleti hatóságok kijelöléséről és működési feltételeiről szóló 343/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés értelmében a járásszékhely települési önkormányzat jegyzőjének államigazgatási feladatai közé tartozik), ezért azt kell biztosítani, hogy szakmai álláspontja megjelenjen a döntéshozatali folyamatban. Erre szolgál a településképi vélemény. Önmagában az a körülmény, hogy ezt a jogszabályok „véleménynek” nevezik, csak arra utal, hogy nem a polgármester hozza meg az engedéllyel kapcsolatos döntést, de a döntésre jogosult hatóságot befolyásolni jogosult. Ha erre nem lenne lehetősége, akkor az a sarkalatos Mötv.-ben rögzített önkormányzati feladat kiüresítéséhez vezetne.
- [28] Nyilvánvaló azonban az is, hogy egyrészt – éppen az önkormányzati feladatok jellegéből következően – törvény keretei között településről településre eltérnek a helyi szabályok, másrészt a polgármester véleményének késlekedése vagy elmaradása sem lehet a döntés akadálya. Ez indokolja azt a fordulatot, miszerint a polgármester véleményét „adhat”.
- [29] 1.2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog mindenkinek jogot biztosít ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. A nem érdemi, nem ügydöntő határozat esetén ilyen felülvizsgálatot nem kötelező biztosítani. {5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; megerősítette: 14/2015. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [29]}. A jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni. {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}.
- [30] Bár az indítványozó arra utalt, hogy a településképi vélemény szubjektív értékítéletet is magában hordoz, ezt szintén csak a „vélemény” kifejezés nyelvtani jelentésével igyekszik igazolni, konkrét érvet ennek alátámasztására nem hozott fel. Ennek jelentősége abban rejlik, hogy amennyiben a polgármester diszkrecionális joga lenne dönteni a vélemény tartalmáról (ami nem egyenlő a jogszabályok biztosította mérlegelési jogkörrel), az valóban felvethetné az érdemi felülvizsgálat kizártságát. Valójában azonban a településképi véleménnyel kapcsolatos összes feltétel jogszabályban van rögzítve, a polgármesternek pedig éppen arról kell véleményt adnia, hogy a tervezett építkezés megfelel-e a helyi szabályoknak.
- [31] A településképi vélemény tartalma az építésügyi hatóságot valóban köti, azonban ez nem jelenti azt, hogy a jogorvoslati eljárás során az abban foglaltakat ne lehetne vitatni. Bár önálló jogorvoslatnak nincs ellene helye

(mivel nem dönt az ügy érdemében), azonban a Rendelet 21. § (8) bekezdése [jelenleg pedig a 26/A. § (8) bekezdése] egyértelműen rögzíti, hogy az az építésügyi hatósági ügyben hozott döntés keretében vitatható (ahogyan az jelen eljárás során is megtörtént). Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen ügyben tehát nem az a kérdés, hogy felül lehet-e vizsgálni a településképi véleményt, hanem az, hogy az eljárás melyik szakaszában. Mivel a településképi véleményezési eljárás az önkormányzati hatósági ügyek közé tartozik, ezért jellegénél fogva a hatékony jogorvoslat nem a közigazgatás szervezetrendszerén belül valósul meg. A nem támogató vélemény az államigazgatás körében eljáró hatóságokat köti (ellenkező esetben nem lehetne önkormányzati hatáskörnek tekinteni), azonban a bíróság előtt már eredményesen vitatható. A bírónak van lehetősége arra, hogy jogszabálysértés esetén a polgármester véleményét érdemben felülvizsgálja, ugyanis a bírósági felülvizsgálat nem csak az ügy érdemében hozott döntésre terjed ki, hanem az azt megalapozó településképi véleményre is.

- [32] Összefoglalóan megállapítható, hogy nem helytálló az indítványozó bíró azon érve, hogy nincs valódi lehetőség vitatni a településképi véleményben foglaltakat. Ha ugyanis a településképi vélemény tartalma jogszabálysértő, akkor az kihat az ügy érdemében hozott döntés jogszerűségére is, amit jogorvoslat keretében a bíróság felülvizsgálhat.
- [33] 2. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének, B) cikk (1) bekezdésének és 15. cikk (4) bekezdésének sérelme jelen indítvány keretei között nem állapítható meg.
- [34] 3. Az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és 65. §-a, valamint az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján eljárva – a Rendelet 18. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére, továbbá általános, valamint a konkrét ügyben való alkalmazási tilalmának kimondására irányuló bírói kezdeményezést a fentiekben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2018. április 26.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/263/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3149/2018. (V. 7.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kvk.III.37.482/2018/2. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Szekő József (a továbbiakban: Indítványozó1.) és az önkormányzati hetilap felelős vezetője és kiadója (a továbbiakban: Indítványozó2.) Dr. Halmos Ügyvédi Iroda útján (képviselet: dr. Halmos Péter ügyvéd; irodacím: 7621 Pécs, Mária utca 29. szám) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 233. §-a alapján a Kúria Kvk.III.37.482/2018/2. számú végzése ellen alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő, mely 2018. április 24. napján érkezett meg az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz előzménye, hogy egy mohácsi lakos magánszemély kifogásokat terjesztett elő Mohács Város Önkormányzatának hetilapja, az „Önkormányzati Hírek” 2018. április 6-i lapszámában található cikkekkel összefüggésben. A kifogást tevő szerint a „Tisztelt Mohácsi Választópolgárok”, az „Út- és lakóparkfejlesztésre újabb 745 milliót költött önkormányzatunk” és a „Magyarország biztonságos: Önökön is múlik, az marad-e” című cikkek sértik a Ve. 2. § (1) bekezdés a), c) és e) pontjaiban foglalt alapelveket. Baranya megye 03. számú Országgyűlési Egyéni Választókerületi Választási Bizottság (a továbbiakban: OEVB) a kifogásokat egyesítette és 52/2018. (IV. 9.) OEVB határozatával a kifogásnak részben helyt adott és megállapította a Ve. 2. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt esélyegyenlőség a jelöltek és jelölő szervezetek között alapelv megsértését, a jogsértőt eltiltotta a további jogsértő magatartástól, továbbá kötelezte a médiatartalom szolgáltatót a határozat rendelkező részének közzétételére. Az OEVB határozatával szemben mind a kifogást előterjesztő mind pedig Indítványozó1. fellebbezést terjesztett elő.
- [3] A Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) 750/2018. számú határozatában megállapította, hogy Indítványozó1. megsértette a Ve. 2. § (1) bekezdés c) pontja szerinti, esélyegyenlőség a jelöltek és jelölő szervezetek közötti alapelvet azzal, hogy polgármesterként az önkormányzat helyi lapjában a választópolgárokat egy jelölő szervezet és annak országgyűlési képviselőjelöltje támogatására ösztönözte, ezért 690 000 forint bírság megfizetésére is kötelezte. Megállapította az NVB továbbá azt is, hogy a mohácsi „Önkormányzati Hírek” hetilap megsértette a Ve. 2. § (1) bekezdés c) pontja szerinti, esélyegyenlőség a jelöltek és jelölő szervezetek közötti alapelvet azzal, hogy egy jelölő szervezet és annak képviselőjelöltje támogatására ösztönző cikket tett közzé 2018. április 6-i lapszámában. Ezért az Indítványozó2.-t mint felelős vezetőt és kiadót 345 000 forint bírság megfizetésére kötelezte. A jogsértők vonatkozásában az NVB mellőzte a további jogszabálysértéstől való eltiltás jogkövetkezményét, azonban az OEVB határozata rendelkező részének közzétételre vonatkozó kötelezését helyben hagyta.
- [4] Az NVB határozatában felidézte a Kúria Kvk.IV.37.359/2014/2. számú döntésében tett azon megállapítást mely szerint „ahogy az államnak, úgy az önkormányzatnak is kötelezettsége, hogy a politizáló polgárok pártpreferenciáinak egyenlő esélyű kifejezését szavatolja. Az állam, illetve a közhatalommal rendelkező önkormányzat a ténylegesen kialakult versenyhelyzetet nem befolyásolhatja, nem nivellálhat, de a különbségek növelése irányába sem hathat. [...] Megbomlik a választási versengésbeli esélyegyenlőség akkor, ha valamely jelölő szervezet vagy jelölt a kampány időszakában olyan támogatásban részesül, olyan segítséget kap, amely őt ésszerű indok nélkül privilegizálja más szervezetekhez és jelöltekhez képest”. Az NVB álláspontja szerint a sérelmezett

önkormányzati lapszám címlapján közzétett, Indítványozó1. polgármesteri minőségében tett nyilatkozata alkalmas arra, hogy megbontsa a választási versengésbeli esélyegyenlőséget, tekintettel arra, hogy hivatali minőségét felhasználva, a helyi választópolgárokat egy önkormányzati hetilapban, kifejezetten egy meghatározott képviselőjelölt támogatására ösztönzi. Az NVB megítélése szerint a választási kampányban állásfoglalásként értelmezhető tartalom összességében megalapozza azt a látszatot, hogy az önkormányzati lap a semleges pozícióját feladva valamely jelölt és jelölő szervezet mellett foglal állást.

- [5] Az NVB arra is rámutatott döntésében, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a sajtószabadság korlátozásának alkotmányossági mércéi eltérnek az egyes tömegkommunikációs eszközök tekintetében, továbbá a sajtótermékek nem szankcionálhatók az általuk nyújtott tájékoztatás jellege, minősége miatt. Ez utóbbi tekintetében azonban kivételt jelenthetnek ez alól a közhatalmi szerv által fenntartott, közpénzből működtetett sajtótermékek. Az NVB döntésében akként értékelte a Kúria és az Alkotmánybíróság gyakorlatát, hogy a Ve. 2. § (1) bekezdésében rögzített eljárási alapelvek elsődlegesen a közpénzből fenntartott lapok szerkesztői szabadságát korlátozhatják, és az ilyen nyomtatott sajtótermékekkel szemben támasztott követelmény, hogy kampányidőszakban az általuk nyújtott tájékoztatás kiegyensúlyozott és elfogulatlan legyen.
- [6] Az NVB az alapelv sérelme tekintetében – a képviselőjelölt szavazására buzdító cikken túlmenően – értékelte, hogy a polgármesterről és a képviselőjelölről készült fénykép a címlapon került elhelyezésre, továbbá a főoldalon és a harmadik oldalon szereplő cikk is ugyanazzal a képviselőjelölttel foglalkozik úgy, hogy az ingyenes kiadványban más képviselőjelölt, más jelölő szervezet vagy a választási kampányban mérvadó eltérő álláspont nem került említésre az összesen négy oldal terjedelmű lapszámban.
- [7] Az NVB fentiekben áttekintett, 750/2018. számú határozatával szemben a jelen alkotmányjogi panaszt is benyújtó az Indítványozó1. és az Indítványozó2. terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet.
- [8] 1.2. A felülvizsgálati kérelmet a Kúria Kvk.III.37.482/2018/2. számú végzésével bírálta el. A Kúria döntésével az NVB 750/2018. számú határozatát helybenhagyta.
- [9] A Kúria osztotta az OEVB és az NVB álláspontját, miszerint az Indítványozó1. kifogásolt tevékenysége, az önkormányzati lapban tett felhívása nem vitásan politikai kampánytevékenységnek minősül, mert a választói akarat befolyásolására alkalmas volt. Rámutatott a Kúria, hogy a polgármesternek az önkormányzati lapban közzétett felhívása a Ve. szabályrendszerének hatálya alá tartozik.
- [10] A Kúria az Alkotmánybíróság választási ügyekkel kapcsolatos gyakorlatával összefüggésben rámutatott arra is, hogy a közhatalmi szerv által fenntartott, közpénzből működtetett sajtótermékek vonatkozásában előírhatóak speciális többlet feltételek, melynek oka, hogy az ő tevékenységük mind a helyi közhatalom gyakorlása, mind a felhasznált közpénzek miatt más kapcsolatba hozható a társadalom tagjainak tájékozódáshoz való jogával. Így a Ve. 2. § (1) bekezdésében rögzített eljárási alapelvek elsődlegessége folytán a közpénzből fenntartott lapok szerkesztői szabadsága korlátozható.
- [11] A Kúria szerint az NVB helyesen nem csak a kifogásban megjelölt tartalmakat, hanem a lapszámot, a cikkek összességét vette figyelembe, mert ez az a kör, amelyben az esélyegyenlőség elvét érvényre kell juttatni. Megállapította, hogy jelen ügyben a hetilap az esélyegyenlőséget sértő módon jelenítette meg a jelölőszervezetet, illetve a választókerületben induló jelöltet, mivel a FIDESZ-KDNP jelölőszervezet és jelöltje mellett más személy, illetve jelölőszervezet vagy a választási kampányban mérvadó más álláspont nem jelent meg. A Kúria nem fogadta el az indítványozók azon érvét mely szerint más jelölt és jelölő szervezet nem élt a megjelenés lehetőségével, mert az nem a „más jelöltek” hanem a szerkesztés terhére esik.
- [12] Az NVB által kiszabott bírságok kapcsán a Kúria megállapította, hogy azok jogszerűek: megjelölésre került a jogalap, mérlegelésre a súlyosító és enyhítő körülmények, továbbá a döntés ezen része is megfelelő indoklással ellátott.
- [13] Az NVB által az Indítványozó2. részére megállapított bírságfizetési kötelezettség kapcsán a következő megállapításra jutott a Kúria. Az „Önkormányzati Hírek” című kiadvány Mohács Város Önkormányzatának hetente megjelenő nyomtatott helyi sajtóterméke, mely sajtótermék felelős vezetőjeként és kiadójaként az Indítványozó2. van feltüntetve az impresszumban. Így a bírság vele szemben kerülhetett kiszabásra, a szerkesztő személye és vonatkozásban irreleváns.
- [14] 1.3. Ilyen előzmények után terjesztettek elő alkotmányjogi panaszt az indítványozók a Kúria Kvk.III.37.482/2018/2. számú végzésével szemben. Az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés b) pontja, az Abtv. 27. §-a valamint a Ve. 233. §-a alapján kérték, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének (vélemény-

nyilvánítás szabadsága), XV. cikk (2) bekezdésének (hátrányos megkülönböztetés tilalma) és XXVIII. cikk (1) bekezdésének (tisztességes eljáráshoz való jog) megsértése miatt semmisítse meg a Kúria Kvk.III.37.482/2018/2. számú végzését.

- [15] Az alkotmányjogi panasz szerint semmilyen jogszabályi alapja nincs annak a Kúria által támasztott követelménynek, hogy a „polgármester nem kampányolhat”. Véleménye szerint a polgármester a legtöbb esetben pártpolitikus és nem független személy. A Kúria végzése elzárja Indítványozó1.-et a véleménynyilvánítás lehetőségétől amiatt, hogy ő választás útján az önkormányzat tisztségviselőjévé vált. Így nem csak a véleménynyilvánítás szabadsága sérült meg, hanem politikai tisztsege és pártállása miatt hátrányos megkülönböztetés érte. Ebben a körben előadja továbbá, hogy szemben a kúriai végzés [10] bekezdésében tett megállapítással, Indítványozó1. nem politikai reklámot, hanem politikai véleményt, illetve politikai nyilatkozatot tett közzé, mely nem lehet tiltott egy politikus részéről. A 3130/2018. (IV. 19.) AB határozat azon megállapítására is rámutatnak az indítványozók, mely szerint a kampányidőszakot megelőző időszak szabályaihoz képest kampányidőszakban kiszélesednek a véleménynyilvánítási lehetőségek.
- [16] Az alkotmányjogi panasz nem ért egyet a Kúria azon megállapításával sem, mely szerint a szerkesztés terhére kell értékelni azt, hogy más jelöltek vagy jelölő szervezetek nem jelentek meg a hetilapban, mert az indítványozók nem gátoltak senkit abban, hogy éljenek a véleménynyilvánítási szabadságukkal.
- [17] Az alkotmányjogi panasz kifogásolja továbbá a bírság eltúlzott mértékét is.
- [18] Az Indítványozó2. tekintetében az alkotmányjogi panasz a kúriai végzést az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével is ellentétesnek tartja, mert e körben a tényállás helytelenül került megállapításra s abból helytelen jogkövetkeztetést alkalmazott a Kúria. A panasz szerint Indítványozó2.-nek semmilyen ráhatása, befolyása nincs a kiadvány tartalmi kialakítására.

II.

- [19] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„X. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [20] 2. A Ve. érintett szabálya:

„2. § (1) A választási eljárás szabályainak alkalmazása során érvényre kell juttatni a következő alapelveket:
[...]

c) esélyegyenlőség a jelöltek és a jelölő szervezetek között.”

III.

- [21] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálata előtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálja a befogadhatóság törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Ennek során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált alkotmányjogi panasz az Abtv.-ben meghatározott formai és tartalmi követelményeknek megfelel.
- [22] Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség egyértelműen megállapítható, hiszen az indítványozókra a Kúria döntése rendelkezést tartalmaz, továbbá az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltaknak is eleget tesz: az indítványozók a jogorvoslati lehetőségeket kimerítették.

- [23] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt követelményeknek eleget tesz. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panasz a törvényes határidőn belül, azaz a támadott végzés kézhezvételétől számított 3 napon belül érkezett [Ve. 233. § (1) bekezdés].
- [24] A panasz tartalmaz az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is, mert annak vizsgálatára irányul, hogy a választási kampány időszakában egy önkormányzati hetilapnak milyen követelményeknek kell megfelelnie, hogy a jelöltek és jelölő szervezetek közötti esélyegyenlőség megvalósulhasson a megjelenési lehetőségekkel és azok tartalmával összefüggésben, és ezek milyen viszonyban vannak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadságával.
- [25] 2. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy „az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet” terjesszen a testület elé.

IV.

- [26] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [27] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja.
- [28] 2. Az Alkotmánybíróság legutóbb a 3131/2018. (IV. 19.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh1.) mutatott rá arra, hogy a sajtó a véleménynyilvánításnak, a véleményformálásnak és a véleményalkotáshoz nélkülözhetetlen információszerzésnek az eszköze, amelynek egyik legfontosabb alkotmányos küldetése a közügyek alakulásában releváns körülmények bemutatása (Indokolás [27]). A sajtószabadság fontos összetevője a sajtószabadság, valamint az újságírók és szerkesztők sajtóban megjelenő véleményének a szabadsága. A sajtószabadságának a korlátozása tehát meg kell, hogy feleljen az alapvető jogok korlátozásával szemben támasztható azon követelménynek, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással (Indokolás [28]). Az Alkotmánybíróság e tárgykörben kialakult gyakorlata a kiegyensúlyozott, elfogulatlan, tárgyilagos tájékoztatás követelményét elfogadja a médiaszolgáltatók szerkesztői szabadságának korlátjaként.
- [29] 3. Az Alkotmánybíróság 3096/2014. (IV. 11.) AB határozatának (a továbbiakban: Abh2.) a tárgya jelen ügyhöz hasonlóan szintén egy önkormányzati tulajdonban lévő lap választások során tanúsított magatartásának az értékelése volt. Az Alkotmánybíróság tanácsa emlékeztet az Abh2. alábbi megállapítására. A választási kampányban más időszakokhoz képest is különösen nagy jelentősége van a választópolgárok minél teljesebb körű tájékoztatásának. A demokratikus jogállamiság elve megkívánja, hogy a népképviselői szervek megválasztására demokratikus közvélemény és a választók minél megalapozottabb döntése alapján kerüljön sor. Szabad és demokratikus választások nem képzelhetők el anélkül, hogy a sajtó ne a megfelelő tájékoztatáshoz kapcsolódó alkotmányos felelőssége szerint járna el. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy ez mindenképp és leginkább a szerkesztés szabadságának elismerését, a tartalmi beavatkozás tilalmának tiszteletben tartását igényli az állam részéről. Meghatározott körben azonban alkotmányosan indokolhatóvá és szükségessé válhat a tájékoztatást érintő egyes követelmények előírása. A mediaszolgáltatók tevékenysége mellett ebbe a körbe vonható a közpénzből fenntartott sajtótermékek működése is” (Indokolás [42]). Emellett arra is rámutatott a testület, hogy a jelölő szervezeteknek az Alaptörvényen alapuló feladata a népakarat kinyilvánításában való közreműködés, a társadalmi problémák megfogalmazása és közvetítése az állampolgárok felé akkor működik, ha ez nemcsak a jelölő szervezetben belül, hanem a külvilág felé is hatékonyan megnyilvánul (Indokolás [45]). Minden jelöltnek alapvetően azonos lehetőségek kell, hogy a rendelkezésére álljanak a választási kampányban, vagyis a szavazatokért való verseny nyitott kell, hogy legyen. Ez azt jelenti, hogy az „államnak” elkötelezettnek kell lennie a törvények olyan alkalmazása iránt, amely az egyenlő bánásmódot biztosítja minden érintettet illetően a választási eljárásban (Indokolás [46]).
- [30] Az Abh2. elutasította a Kúria marasztaló döntése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt és jelen ügy szempontjából is fontos következő megállapításokat tette ennek kapcsán. „Jóllehet az önkormányzatoknak a választási

kampány ideje alatt is megvannak az általános feladatai, ebben az időszakban a választójog gyakorlásának a különös szabályai kerülnek előtérbe. Alkotmányjogi szempontból nem kifogásolható alappal, ha választás idején a széles értelemben vett „állam” (ideértve az önkormányzatokat is) kezén lévő sajtó szerkesztésével szemben a bíróság [...] más követelményeket támaszt az általa megállapított konkrét tényállás összes jellemző-jétől függően, mint máskor.” (Indokolás [47]).

- [31] Az Abh1.-ben az Alkotmánybíróság ismételten felidézte a Velencei Bizottság 190/2002. számú véleményének azon részét, mely szerint: „esélyegyenlőséget kell garantálni a pártoknak és jelöltjeiknek, mely az állami közhatalmi szervek általi semleges hozzáállást is magában kell, hogy foglalja, különösen: [...] a médiamegjelenések, különösen a köztulajdonú média [...] tekintetében.” (Indokolás [31]).
- [32] Az Abh1.-ben a Kúriának az állami médiaszolgáltatót marasztaló döntése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt elutasította az Alkotmánybíróság. Az Abh1.-ben arra a megállapításra jutott a testület, hogy alkotmányjogi szempontból nem kifogásolható, ha választás idején az alapvetően közpénzből működtetett állami médiaszolgáltató az NVB és a Kúria – az általuk megállapított tényállás alapján – számon kéri a Ve. 2. § (1) bekezdés c) pontjában védett esélyegyenlőség a jelöltek és jelölő szervezetek közötti alapelv megsértését (Indokolás [33]).
- [33] 4. Szemben az Indítványozó1. azon állításával, mely szerint polgármesteri minősége miatt korlátozta véleménynyilvánítási szabadságát és különböztette meg hátrányosan a Kúria, a következőket tartja fontosnak kiemeli az Alkotmánybíróság. Az „Önkormányzati Hírek” Mohács Város Önkormányzatának hetilapja, melynek vitatott száma kampányidőszakban jelent meg. Az NVB és a Kúria nem önmagában az Indítványozó1. polgármesterként közzétett írását minősítette, hanem a közpénzből kampányidőszakban megjelent hetilap egészét vizsgálta (tekintettel arra, hogy a jogi eljárás alapját három kifogás képezte). Ennek során jutott az NVB és a Kúria is arra a következtetésre, hogy sérült a Ve. 2. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt a jelöltek és jelölő szervezetek közötti esélyegyenlőséggel kapcsolatos alapelv. Jelen ügyben nem önmagában az Indítványozó1. polgármesteri minősége miatt állapított meg jogsértést az OEVB, NVB és a Kúria, így az alkotmányjogi panasz ezzel kapcsolatos része nem megalapozott. A Kúria támadott végzése megfelel az Alkotmánybíróság fentiekben részletezett követelményrendszerének.
- [34] 5. Az Indítványozó2. tekintetében az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is állította, mert a gyakorlatban nem Indítványozó2. végzi az érintett lap szerkesztését. Ennek kapcsán rámutat az Alkotmánybíróság arra, hogy az érintett lap impresszumában Indítványozó2. neve szerepel mint „felelős vezető és kiadó”. Ebből következően a Kúria nem is juthatott volna a támadott végzésének [12] bekezdésében található megállapításával ellentétes következtetésre. Téves, nem bizonyított ténybeli állításokra alkotmányjogi panaszt alapozni nem lehet.
- [35] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

Budapest, 2018. április 26.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [36] A határozatot nem támogatom, mivel álláspontom szerint nem bírálja el érdemben az Indítványozó1. alkotmányjogi panaszát. A polgármester indítványozó az alábbiakra hivatkozik: „semmilyen jogszabályi alapja nincsen annak a Kúria által támasztott követelménynek, hogy »a polgármester nem kampányolhat«. [...] a Kúria határozata sérti Magyarország Alaptörvényét, mivel elzárja a véleménynyilvánítás lehetőségétől [...Indítványozó1-et] amiatt, hogy ő választás útján az önkormányzat tisztségviselőjévé vált.”

- [37] Az Indítványozó1. által hivatkozott, saját alapjogának a sérelme és a kampányidőszakban megjelent önkormányzati lap – a szerkesztői szabadság korlátozottsága által érintett – véleménynyilvánításhoz való szabadsága nem áll egymással kapcsolatban, hiszen az Indítványozó1. nem szerkesztője a lapnak.
- [38] Mivel az Indítványozó1. alkotmányjogi panaszára a határozat nem ad választ, ezért azt megalapozatlannak tartom.

Budapest, 2018. április 26.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/749/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3150/2018. (V. 7.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság Hatvan Város Önkormányzata Képviselő-testületének a közterületek használatáról, valamint a parkolóhelyek létesítéséről és használatáról szóló 15/2007. (III. 30.) önkormányzati rendelete 16. §-ában említett 13. melléklete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Magyar Kétfarkú Kutya Párt (képviseli: Kovács Gergely elnök, székhely; 1115 Budapest, Thallóczy Lajos utca 26., magasföldszint 1.) jelölő szervezet mint indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 233. § (1) bekezdése alapján Hatvan Város Önkormányzata Képviselő-testületének a közterületek használatáról, valamint a parkolóhelyek létesítéséről és használatáról szóló 15/2007. (III. 30.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 13. mellékletével szemben alkotmányjogi panaszt nyújtott be. Kérte, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja szerinti hatáskörében eljárva állapítsa meg, hogy elsődlegesen a támadott jogszabályi rendelkezés egésze, másodlagosan annak a „Grassalkovich út” és a „valamint az ezen közterületek által határolt terület” szövegrésze sérti az indítványozónak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert jogát, ezért az alaptörvény-ellenes, amelyre figyelemmel elsődlegesen a támadott jogszabályi rendelkezés egészét, másodlagosan annak megjelölt szövegrészeit az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg, valamint állapítsa meg, hogy az az Abtv. 45. § (2) bekezdésére figyelemmel a Kúria előtt Kvk.II.37.471/2018. számon folyamatban volt ügyben nem alkalmazható.
- [2] 2. Az indítványra okot ügyben magánszemélyek kifogást nyújtottak be, mert egy jelölő szervezet Hatvan város közterületein, tiltott helyen választási plakátot helyezett el. A Heves Megyei 3. számú Országgyűlési Egyéni Választókerületi Választási Bizottság (a továbbiakban: OEVB) a Ve. 252. § (2) bekezdésében foglalt hatásköre alapján az 58/2018. (IV. 8.) számú határozatában megállapította, hogy a kifogást tevők bejelentése megalapozott, mert a jelölő szervezet választási plakátjai olyan közterületen kerültek kihelyezésre, ahol a Rendelet 16. §-a, illetve 13. melléklete alapján azok kihelyezése tilos.
- [3] Az OEVB a kifogásnak helyt adott és megállapította, hogy a jelölő szervezet megsértette a Ve. 144. § (5) bekezdést, továbbá a Rendelet 16. §-t.
- [4] A jelölő szervezet fellebbezése nyomán eljáró Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) az OEVB határozatát a 728/2018. számú határozatával helybenhagyta.
- [5] A jelölő szervezet felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához. Ebben az NVB határozatának megváltoztatását kérte akként, hogy a Kúria a kifogást utasítsa el. Álláspontja szerint a választási plakát elhelyezése nem ütközött a Ve. 144. § (5) bekezdésébe, a támadott határozat ezért indokolatlanul állapított meg jogsértést.
- [6] A Kúria az NVB határozatát helybenhagyta. Végzésében részletesen kifejtette, hogy a felülvizsgálati kérelem miért nem megalapozott.
- [7] Utalt arra, hogy a Ve. 144. § (2) bekezdése szerint a kampányidőszakban engedély nélkül készíthető plakátokat a jelölő szervezetek a (3) bekezdés alapján főszabályként korlátozás nélkül kihelyezhetik. A kivételeket a Ve. 144.§ (4)–(7) bekezdése tartalmazza. A Ve. 144.§ (5) bekezdése rögzíti, hogy egyes középületeken vagy közterület meghatározott részén plakát, óriásplakát elhelyezését a helyi önkormányzat, fővárosban a Fővárosi Önkormányzat műemlékvédelmi, környezetvédelmi okból rendeletben megtilthatja. Állami vagy önkormányzati hatóság elhelyezésére szolgáló épületen vagy azon belül plakátot elhelyezni tilos.
- [8] Megállapította, hogy Hatvan Város Önkormányzata a Rendelet 16. §-át 2018. február 1-i hatállyal az 5/2018. (I. 26.) önkormányzati rendelettel módosította. A módosító rendeletet az önkormányzat az Alaptörvény 32. cikk

- (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében, a Ve. 144. § (5) bekezdésében kapott felhatalmazásra utalva hozta meg. A Rendelet 16. §-a kimondja, hogy a 13. mellékletben meghatározott közterületeken, valamint ezen közterületek által határolt területeken műemlékvédelmi, környezetvédelmi okból választási plakát elhelyezése tilos. A 13. mellékletben – többek között – szerepeltek azok a közterületek, amelyeken a jelölő szervezet az NVB határozat által jogsértéssel érintett plakátok elhelyezésre kerültek.
- [9] A Kúria Kvk.I.37.476/2014/4., Kvk.I.37.491/2014/3. számú végzéseiben is megtestesülő egységes bírói gyakorlat szerint a Ve. 144.§-ának helyes értelmezéséből az következik, hogy a választási plakát elhelyezésére kizárólag a Ve. 144.§-ának rendelkezései az irányadóak. A választási szervek a Ve. rendelkezéseinek való megfelelést vizsgálhatják, mert a Ve. 144. §-a egy zárt rendszert alkot. A helyi önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat a Ve. 144.§ (5) bekezdésére alapítottan kizárólag műemlékvédelmi és környezetvédelmi okból tilthatja meg plakát elhelyezését. A Kúria Kvk.III.37.400/2018/2. számú végzése értelmezte e felhatalmazás mi-benlétét és kimondta, hogy a Ve. 144. § (5) bekezdése a helyi jogalkotó számára felhatalmazást általános érvényű tilalom megfogalmazására nem biztosít. Ezen elvvel nem áll ellentétben a Kúria a Kvk.VI.37.433/2018/2. számú döntése, melyen az NVB határozata alapul. E döntésében a Kúria kifejezetten vizsgálta és rámutatott, hogy egyrészt a Rendelet 16. §-át módosító és 13. mellékletét beiktató módosító rendeletet a képviselő-testület a Ve. 144. § (5) bekezdésében kapott meghatalmazás alapján alkotta meg, másrészt a Rendelet 16. §-a és 13. melléklete nem általános jellegű tilalmat határoz meg, hanem konkrétan megjelöli azon közterületeket, melyeken műemlékvédelmi, környezetvédelmi okból választási plakát nem helyezhető el. Ebből következően a Rendelet módosított szabályainak alkalmazását a Kúria szerint nem lehetett kizárni.
- [10] Hangsúlyozza a Kúria, hogy a Rendelet 16. §-a és 13. melléklete a fentiek miatt a Ve. 144. § (5) bekezdésének szabályozási körén belül marad, ellentétben a Kvk.III.37.400/2018/2. számú végzés alapjául szolgáló fővárosi önkormányzati rendelettel, mely a fővárosi aluljárókban általános jelleggel tiltotta meg választási plakátok elhelyezését. Ugyanígy más megítélés alá esik az az ügy is, amikor a fővárosban nem fővárosi, hanem kerületi rendelet alapján és nem is a Ve. 144. § (5) bekezdés szerinti felhatalmazáson alapult az önkormányzati norma (Kfv.VI.37.328/2018/3., Kfv.II.37.354/2018/2.).
- [11] A Kúria megállapította: a Rendelet 16. §-a és 13. melléklete a Ve. 144. §-ának zárt szabályrendszerének kereteit nem lépte túl, ezeket az NVB jogszerűen alkalmazta határozatában, annak mellőzésére nem kerülhetett sor.
- [12] 3. A panasz szerint a választási plakát készítése és elhelyezése az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert, a véleménynyilvánításhoz való jog leginkább védett aspektusainak, a közügyeknek a választási kampányban történő megvitatásának védelme alatt áll {3130/2018. (IV. 19.) AB határozat, Indokolás [19]}. Ezt ismeri el a Ve. 144. § (3) bekezdése is, amely szerint választási kampányidőszakban választási plakát – a Ve. 144. § (4)–(7) bekezdésében meghatározott kivételekkel – korlátozás nélkül elhelyezhető.
- [13] A Ve. 144. § (5) bekezdésének első mondata szerint „[e]gyes középületeken vagy a közterület meghatározott részén plakát, illetve óriásplakát elhelyezését a helyi önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat műemlékvédelmi, környezetvédelmi okból rendeletben megtilthatja.” A Ve. ezen rendelkezése alapján megalkotott önkormányzati rendelet az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert jogot értelemszerűen korlátozza, hiszen megtiltja a véleménynyilvánítás szabadsága körébe eső magatartás tanúsítását, vagyis a választási plakát elhelyezését.
- [14] A korlátozásra a Ve. 144. § (5) bekezdése – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével összhangban – legitim cél, a műemlékvédelem és környezetvédelem mint alkotmányos érdekek védelme érdekében ad lehetőséget. A Ve. 144. § (5) bekezdése alapján alkotott önkormányzati rendelet azonban az indítványozó álláspontja szerint egyebek mellett csak akkor elégtí ki az alapjog-korlátozás szükségességének követelményét, ezért akkor nem korlátozza alaptörvény-ellenesen a véleménynyilvánításhoz való jogot, ha kívánt cél elérésére a korlátozás ténylegesen alkalmas {15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [53]}, vagyis a tilalommal érintett terület és a Ve. 144. § (5) bekezdésében megjelölt érdekek között okszerű a kapcsolat.
- [15] A Rendelet 13. melléklete lényegében Hatvan város egész belvárosában megtiltja választási plakátok elhelyezését a panasz szerint. A panasz egyebek között térképmásolat csatolásával részletesen foglalkozik azzal, hogy az érintett területen melyik épület áll műemléki védelem alatt, melyik járdaszakasz és más terület többi része nem; hol található zöldfelület, így melyik területen indokolt és hol nem a műemlékvédelmi vagy környezetvédelmi indokra hivatkozás.

- [16] A panasz lényeges tartalma szerint a belváros egészében a választási plakátok elhelyezésének tiltása a véleménynyilvánítás szabadságának különösen jelentős súlyú korlátozása, a Rendelet a konkrét területekre vonatkozó mérlegelése nélkül a belváros vonatkozásában általánosan állapított meg tilalmat, noha a belvároson belül a különböző területekre nézve külön–külön el kellett volna végeznie a szükségesség és arányosság vizsgálatát. Erre figyelemmel a Rendelet 13. mellékletének egésze az indítványozó álláspontja szerint összességében aránytalanul korlátozza a jelölteknek és jelölő szervezeteknek a választási kampány idején kiemelt védelemben részesülő véleménynyilvánítási szabadságát {17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [103]–[104]}.
- [17] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés szerint a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [18] A Rendelet a kifogásolt részében a Ve. felhatalmazásán alapul. A Kúria az előtte folyamatban lévő eljárásban részletesen és tartalmi szempontból vizsgálta a Rendeletet abból a célból, hogy az megfelel-e a Ve. előírásainak, vagy ennek hiányában a Rendelet alkalmazását az eljárásában mellőznie kell. Formálisan ugyan nem döntött a Rendelet és a Ve. 144. § (5) bekezdése összhangjáról, de alaposan megindokolta, hogy miért nem kell mellőznie a Rendeletet. A Kúria megállapította, hogy a tilalom nem általános érvényű, konkrétan megjelöli azokat a területeket, melyeken műemlékvédelmi okból választási plakát nem helyezhető el (lásd indokolás [14] pont). A Kúria szerint a Rendelet a Ve. 144. § (5) bekezdése szabályozási körén belül marad. A Kúria utalt arra, hogy az NVB is vizsgálhatja, hogy a Rendelet a Ve. 144. §-a zárt szabályrendszeréhez kapcsolódóan, azon belül került-e megalkotásra. A Kúria megállapította, hogy a Rendelet 16. §-a és a 13. melléklete a Ve. 144. §-ának zárt szabályrendszerének kereteit nem lépte túl, annak mellőzésére nem kerülhetett sor (Indokolás [17]).
- [19] A panasz a lényeges tartalma szerint azt állítja, hogy a Rendelet azért ellentétes az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével, mert műemlékvédelmi, környezetvédelmi indok nélkül, és általános jelleggel tiltja meg választási plakát elhelyezését. A panasz értelmében, ha „a tilalommal érintett terület és a Ve. 144. § (5) bekezdésében megjelölt érdekek között okszerű a kapcsolat”, akkor a vélemény szabadság nem sérül.
- [20] Az Alkotmánybíróság a Rendelet általánosságával kapcsolatos érvelést illetően megállapítja, hogy a Kúria végzése felismerte az ügy alapjogi jelentőségét. A Ve. szabályait az Alaptörvény IX. cikkében írtakkal összhangban, az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben kifejtett értelmezéssel egyezően értékelte. A Rendelet általánossága ezért új alapvető alkotmányos jelentőségű kérdést nem vet fel.
- [21] A panasz azzal az érveléssel kapcsolatban, hogy a konkrét területeket illetően nem áll fenn a Ve. 144. § (5) bekezdésében megjelölt indok, az Alkotmánybíróság – szintén egyezően a Kúria végzésében kifejtettekkel – megállapította, hogy a panasz formálisan ugyan az Alaptörvény IX. cikke (1) bekezdése sérelmére hivatkozik, de valójában annak a törvényességi szempontnak az ellenőrzésére irányul, hogy a Rendelet megfelel-e azoknak a műemlékvédelmi, környezetvédelmi okoknak, amelyeket a Ve. 144. § (5) bekezdése előír.
- [22] Az Alkotmánybíróság nem ténybíró, a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása, illetve bizonyos fokú felülvizsgálata a jogorvoslati eljárás(ok) során a bíróságok, végső soron a Kúria feladata {lásd pl. 7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33] és [38]}. Hasonló a helyzet az önkormányzati rendeletek vizsgálatánál, ami az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés *b*) pontja értelmében a Kúria hatáskörébe tartozik.
- [23] Hangsúlyozza ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy a Ve. 144. § (5) bekezdésében foglalt feltételeknek – amely a plakátok elhelyezésének megtiltását csak műemlékvédelmi, illetve környezetvédelmi okból teszi lehetővé az önkormányzatok számára – a jogvédelem szempontjából garanciális jelentőségük van. Ennek megfelelően a Kúriának eljárásai során érdemben vizsgálnia kell, hogy a szóban forgó rendelet – egyébként a jelöltekre és jelölő szervezetekre azonos módon vonatkozva – valóban csak olyan körben korlátozza-e a plakátolást, amely a megjelölt érdekekkel tényleges, közvetlen kapcsolatban áll. Ellenkező esetben a Kúria hatáskörrel rendelkezik arra, hogy jogvédelmet nyújtson a törvényellenes rendelettel szemben. A most vizsgált bírói döntés indokolása – még ha röviden is – arra utal, hogy a Kúria ezt a vizsgálatot elvégezte, és úgy ítélte meg, hogy a konkrét rendelet a Ve. zárt rendszerén belül maradt.

[24] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására nincs lehetőség, mivel az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában és 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ezért a panaszt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. április 25.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/742/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3151/2018. (V. 7.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 73.Pf.633.693/2017/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Csitos Eszter, 6000 Kecskemét, Kisfaludy utca 8.) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozó 2008-ban három deviza alapú kölcsön-szerződést kötött egy pénzügyi intézménnyel. E pénzügyi intézmény 2010–2012 között késedelmes teljesítés miatt mindhárom szerződést felmondta, majd a megszűnt szerződésekből származó követeléseit 2011–2012-ben egy másik pénzügyi intézményre – egy követeléskezelő cégre – engedményezte, e cég pedig később a követeléseknek egy magánszemélyre történő továbbengedményezéséről döntött.
- [3] A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2-törvény) alapján az első pénzügyi intézménynek 2015-ben elszámolási kötelezettsége keletkezett az indítványozóval szemben. A DH2-törvény 7. § (1) bekezdése alapján a követelés engedményezésének időpontjára elkészített elszámolás szerint az indítványozónak az árfolyamrészről és az egyoldalú szerződésmódosításból származó túlfizetése (fogyasztói követelése) a három szerződés vonatkozásában összesen kb. kétmillió forint volt. Az indítványozó keresetében azt kérte a bíróságtól, hogy jogalap nélküli gazdagodás jogcímén kötelezze a követeléskezelőt mint engedményest ennek az összegnek a megfizetésére.
- [4] Az elsőfokú bíróság a keresetet alaposnak találta, a másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék azonban a döntést megváltoztatta és a keresetet elutasította. Indokolása szerint a felek között fennálló elszámolási jogvita kapcsán nem alkalmazhatók a jogalap nélküli gazdagodás általános szabályai, ugyanis a felek jogviszonyát – a kölcsön-szerződésben kikötött árfolyamrész és egyoldalú szerződésmódosítás mint tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazásának jogkövetkezményeit – az elszámolásra vonatkozó speciális jogszabályok rendezik. A perbeli kölcsönszerződések esetében az alperesi jogelőd – az első pénzügyi intézmény – minősült elszámolásra kötelezettnek, a DH2-törvény 7. § (2) bekezdése pedig akként rendelkezett, hogy „[a]z elszámolásból eredő jogai érvényesítéséhez a fogyasztó a követeléskezelőtől igényelheti, hogy a követeléskezelő a fogyasztóval szemben fennálló követelésével az 5. § (3) bekezdése szerint [...] számoljon el.” Tehát ahhoz, hogy a fogyasztó a követeléskezelővel mint engedményessel szemben elszámolási igényt tudjon érvényesíteni, külön kérelmet kellett benyújtani a DH2-törvény 7. § (5) bekezdésében meghatározott határidőben. Azonban „[i]lyen kérelme a felperesnek nem volt” az alperes követeléskezelő felé. A másodfokú bíróság hangsúlyozta: „[h]a a fogyasztó a speciális törvényben előírt határidőben és módon nem érvényesítette az elszámolással kapcsolatos igényét, vagyis nem kérte a törvényben megjelölt speciális részleges érvénytelenségi okok jogkövetkezményeinek speciális eljárásban történő rendezését, úgy ezt már a perben nem érvényesítheti”. Utóbb tehát a felperes „az árfolyamrész és az egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelenségére alapítottan kifizetést nem kérhet” a követeléskezelőtől polgári perben, jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozással.
- [5] Hivatkozott a bíróság emellett arra is, hogy a DH2-törvény 5. § (4) bekezdése abban az esetben rendeli el a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak az alkalmazását, ha a fogyasztói kölcsönszerződés megszűnése a szerződésből eredő követelés teljesítésére irányuló kötelezettség fennmaradása nélkül következett be. A vizsgált ügy-

ben azonban e rendelkezés nem alkalmazható, mert a kölcsönszerződések felmondással szűntek meg, és „ekkor a követelés teljesítésére irányuló kötelezettsége a felperesnek fennállt”.

- [6] 2. Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék 73.Pf.633.693/2017/6. számú ítélete ellen benyújtott és annak megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszában arra hivatkozik, hogy a bírósági döntés sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, az R) cikk (2) bekezdését, a T) cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [7] Indokolása szerint a bíróság a felsorolt alaptörvényi rendelkezések sérelmét azzal valósította meg, hogy döntését – e körben indokolás nélkül – egy valótlan, minden ténybeli alapot nélkülöző, lényegében egy általa „kitalált”, fiktív állításra alapította, mégpedig arra, hogy az indítványozó az utolsó engedményezettnek még mindig tartozik. Ez azonban nem felel meg a valóságnak, hiszen az indítványozó – állítása szerint – az utolsó engedményezést követően nem sokkal – még a per megindítása előtt – minden fizetési kötelezettségét teljesítette. Tehát a bíróság az indítványozót megalapozatlanul tekintette „kötelezettnek”, és az indítványozó szerint a jogalap nélküli gazdagodást meg kellett volna állapítani az eljárásban. Az indítványozó utal e körben arra, hogy indítványát annak tudatában nyújtja be, hogy az Alkotmánybíróság nem „szuperbíróság”, de úgy véli, ügyében a bíróság nem pusztán tévedett, hanem szándékosan alapította a döntést egy valótlan tényre, ez pedig olyan súlyú probléma, amely az Alaptörvény sérelmének megállapítását indokolja.
- [8] Sérelmezi az indítványozó mindezek mellett azt is, hogy a bíróság ítéletet hozott „olyan felek között, akik – a másodfokú bíróság gondolatmenetén haladva – egymással nem állnak jogviszonyban”. Az indítványozó álláspontja szerint ilyen esetben a per megszüntetése lett volna indokolt, vagy „új eljárásra kötelezve az elsőfokú bíróságot rendezni kellett volna a perbeli legitimáció kérdését”.
- [9] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenképp azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [10] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben benyújtott panaszában (a Fővárosi Törvényszék ítéletét az indítványozó jogi képviselője 2017. július 18-án vette át, az alkotmányjogi panaszt 2017. augusztus 11-én adták postára) az ügy érdemében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható törvényszéki ítéletet támadja. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott ítélettel lezárt perben felperes volt – fennáll, a kérelem az Abtv. 52. § (1b) pontjában foglalt követelményeket teljesíti.
- [11] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont], hogy a panaszos Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget, ugyanis nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot az R) cikk [lásd legutóbb pl. 3088/2018. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [17]] és a T) cikk [lásd legutóbb pl. 3049/2018. (II. 13.) AB végzés, Indokolás [12]]. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére pedig csak két esetben alapítható alkotmányjogi panasz: a kellő felkészülési idő hiánya, illetve a visszaható hatály tilalma miatt [lásd legutóbb pl. 3092/2018. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [5]], az indítvány azonban nem ebben a vonatkozásban állítja a felhívott cikk sérelmét.
- [12] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [13] Az indítványozó által támadott bírósági döntés az elsőfokú ítélet és a peres felek előadásainak ismertetését követően részletesen indokolja, hogy a bíróság álláspontja szerint az ügyben miért nem volt helye a per megszüntetésének, mint ahogyan azt is, hogy a DH2-törvény rendelkezései alapján miért nem látott lehetőséget a bíróság jogalap nélküli gazdagodás megállapítására. A kereset elutasításának elsődleges indoka az, hogy „a felperes, mivel az alperestől az elszámolást a DH2 tv. 7. § (2) bekezdése alapján nem kérte, vele szemben az árfolyamrés és az egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelenségére alapítottan kifizetést nem kérhet” (a Fővárosi Törvényszék 73.Pf.633.693/2017/6. számú ítélete, 9. oldal). Ezt követően tér ki a bíróság arra, hogy a DH2-törvény 5. § (4) bekezdése a konkrét ügyben miért nem alkalmazható. Az ítélet indokolásában nem volt tetten érhető az, hogy a bíróság a döntését egyetlen, általa – amint azt az indítványozó állítja – tudottan valótlan tényre alapította volna.
- [14] Az Alkotmánybíróság – a bírói döntések indokait kifogásoló alkotmányjogi panaszokat elbíráló korábbi döntéseihez hasonlóan – jelen ügyben is emlékeztet arra, hogy „a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak. Az Alkotmánybíróság ugyanis az alkot-

mányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]; legutóbb megerősítette: 3056/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [19]}. [...] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e jogági dogmatika elfogadott szabályaihoz {3207/2015. (X. 27.) AB végzés, Indokolás [12], illetve 3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [18]}." {3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}; {lásd összefoglalóan még: 3069/2017. (IV. 4.) AB végzés, Indokolás [9]}.

- [15] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint jelen ügyben az alkotmányjogi panasz valójában a bírósági eljárás felülbírálatára irányul, az indítványozó a támadott bírói döntés tartalmát sérelmezi. A kifejtettek alapján azonban az Alkotmánybíróság jelen ügyben sem bocsátkozhat annak érdemi vizsgálatába, hogy a bíróság döntése megalapozott volt-e, tehát, hogy az alperes kötelezhető-e az árfolyamrésből és az egyoldalú szerződésmódosításból származó fogyasztói túlfizetés megtérítésére jogalap nélküli gazdagodás jogcímén. E kérdés ugyanis nem alkotmányossági szempontú mérlegelést jelentene, hanem a tényállás felülvizsgálatát, és az alapul fekvő ügy újbóli eldöntését, ami által az Alkotmánybíróság a polgári bíróság szerepét venné át. Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági ítélet érvelését, következképpen a bírói döntés irányát tévesnek tartja, nem alkotmányossági kérdés.
- [16] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben nem talált olyan körülményt, amelyet a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni.
- [17] 4. Összefoglalva tehát az alkotmányjogi panasz részben nem tett eleget az Abtv. 27. § a) pontjába foglalt feltételnek, illetve a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2018. április 26.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1635/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3152/2018. (V. 7.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.21.625/2016/2. számú végzése és a Kúria Pkif.III.24.504/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó jogi képviselője (dr. Csitos Eszter ügyvéd, 6000 Kecskemét, Kisfaludy utca 8.) útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1. A jogi képviselővel eljáró magánszemély indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Kúria Pfv.VI.21.625/2016/2. számú végzése (a továbbiakban: Végzés1) és a Kúria Pkif.III.24.504/2017/2. számú végzése (a továbbiakban: Végzés2) alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügy lényege az alábbiak szerint foglalható össze.
- [4] 1.1. Az indítványozó a Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) előtt deviza alapú kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt pert indított. A PKKB 33.P.94.238/2013/4. számú ítéletével a szerződés érvénytelenségét megállapította. Az alperes bank fellebbezése folytán másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 43.Pf.638/099/2015/7. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatatta és a keresetet elutasította.
- [5] 1.2. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúriához. A jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet hatályban tartását kérte. A Kúria a Végzés1-gyel a felülvizsgálati kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította 2016. november 8-án. A Kúria indokolása szerint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 271. § (2) bekezdése következtében nincs helye felülvizsgálatnak az indítványozó perében, mert a konkrét felülvizsgálati kérelemben vitatott érték – a kölcsön összegével egyezően – 2 500 000 forint, ami a 3 000 000 forintos értékhatár alatti összeg.
- [6] A Végzés1-et 2016. december 9-én vette át az indítványozó jogi képviselője.
- [7] 1.3. Az indítványozó a Pp. 114. §-ára alapítottan eljárási kifogást terjesztett elő a Végzés1-gyel szemben, amelyet a Kúria a Végzés2-vel elutasított 2017. június 28-án. Indokolásában rögzítette, hogy „[a] Pp. 114. §-a alapján a fél az eljárás szabálytalanságát a per folyamán bármikor kifogásolhatja. A hivatkozott rendelkezés az eljárás folyamatban léte alatt teremt lehetőséget az esetleges eljárásjogi szabálytalanságok kiküszöbölésére. A kifogás jogintézményének célja tehát nem egy újabb jogorvoslati eszköz biztosítása, hanem valós, az ügy érdemére kiható eljárásjogi szabálysértés orvoslása, de kifejezetten az eljárás folyamán” (Végzés2 [4] bekezdése). Azt is megállapította a Kúria, hogy „[a] felperes tévesen értelmezte az idézett szabály rendelkezéseit. A kifogásában ugyanis a Kúria hivatalból elutasító végzése ellen jogorvoslati kérelmet terjesztett elő; a végzés ellen azonban fellebbezésnek nincs helye, de a Pp. 114. §-ára alapított eljárás szabálytalansága miatti kifogás sem terjeszthető elő. Ez utóbbi perorvoslat az eljárás során teremt lehetőséget az esetleges eljárási szabálytalanságok kiküszöbölésére, de nem használható egyébként meg nem engedett fellebbezés pótlására, s ezzel a támadott végzés felülbírálatára. A Pp. 114. §-a tehát utólag jogorvoslati jelleggel nem alkalmazható” (Végzés2 [5] bekezdése).
- [8] A Végzés2-t 2017. július 18-án vette át az indítványozó jogi képviselője.

- [9] 2. Az indítványozó 2017. augusztus 11-én alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Végzés1-gyel és a Végzés2-vel szemben az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó összegzése szerint a Kúria mindkét támadott döntése sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, az R) cikk (2) bekezdését, a T) cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdését „azzal, hogy egyértelműen jogszabályba ütköző módon (kifejezetten a Pp. rendelkezéseit sértve), jogorvoslati és észrevételezési lehetőség nélkül elvonja az indítványozó felülvizsgálathoz való jogát”. Az indítványozó a következők szerint részletezte az állítólagos alaptörvénysértést.
- [10] 2.1. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria a Végzés1-ben nem vette figyelembe a Pp. 271. § (2) bekezdés utolsó mondatát. E jogsértés „egyedileg vizsgálendő kell legyen az Alkotmánybíróság által, még akkor is ha az nem »szuperbíró»”. *Contra legem* jogalkalmazás történt, amely sérti az alkotmányos rendet. A törvényi rendelkezéstől való eltérést a Kúria nem is indokolja.
- [11] 2.2. A Végzés2-vel szemben megfogalmazott panaszszöveget azzal indokolta az indítványozó, hogy a Kúria az eljárásjogi kifogást végzés formájában érdemben úgy bírálta el, hogy a sérelmezett Végzés1-ben foglaltakat továbbra sem indokolta, azaz az indítványozó továbbra sem kapott választ a *contra legem* jogalkalmazás magyarázatára; annak ellenére sem, hogy arra konkrétan rámutatott.
- [12] 2.3. Az indítványban írtak szerint a fentiek miatt a Kúria jogalkalmazása három, egymást erősítő feltétel együttes fennállása következtében ér fel az alkotmányossági sérelem szintjére. Egyrészt a Kúria a tisztességes eljárásba ütköző módon nem indokolta meg döntéseit; másrészt önkényesen járt el akkor, amikor az eljárásjogi kérdésre nyilvánvalóan vonatkozó normákat nem vette figyelembe; harmadrészt önkényes volt abban is, hogy döntését egy olyan formálódó gyakorlatára alapította, amelynek célja annak kialakítása, hogy saját maga döntesse, el „melyik ügyet »kívánja tárgyalni« és melyiket nem”.
- [13] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdésében meghatározottak alapján tanácsban eljárva vizsgálta, hogy az Abtv. 27. §-ára alapított indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadására vonatkozó követelményeknek.
- [14] 3.1. Az Alkotmánybíróság a Végzés1-gyel szemben előterjesztett indítványi elemmel kapcsolatban először azt vizsgálta, hogy az indítványozó határidőn belül fordult-e a testülethez. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.
- [15] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Végzés1 kézbesítése (2016. december 9.) és az indítvány benyújtása (2017. augusztus 11.) között jóval több, mint hatvan nap telt el. Ennek következtében a Végzés1-gyel szemben benyújtott panaszszöveg elkésztettnek minősül, ezért az nem felel meg a befogadhatóság követelményeinek.
- [16] 3.2. Az Alkotmánybíróság a Végzés2-vel szemben előterjesztett indítványi elemmel kapcsolatban megállapította, hogy azt határidőn belül terjesztették elő.
- [17] Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a Végzés2 megfelel-e az Abtv. 27. §-ába foglalt feltételeknek. Ez a szakasz úgy rendelkezik, hogy „[a]z Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvényellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés
- a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és
- b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [18] Ahogyan azt az Alkotmánybíróság már korábban megállapította: az idézett rendelkezésből az következik, hogy „a bírói döntések közül csak a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező döntések ellen van helye alkotmányjogi panasznak {például 3090/2014. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [22], 3131/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [6]}. Az Abtv. 27. §-a tárgyi hatályának megállapítása során elsődlegesen tehát az vizsgálendő, hogy a támadott bírói döntés (határozat) a bírósági eljárást befejező határozatnak tekinthető-e. Mivel az Abtv. nem határozza meg a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező bírói döntések körét, ezért az Alkotmánybíróságnak esetenként kell eldöntenie, hogy

a támadott bírói döntés az Abtv. 27. § tárgyi hatálya alá tartozik-e {3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [13]}. A döntés során [...] a panasz alapjául szolgáló bírósági eljárást szabályozó törvény rendelkezéseit kell alapul venni” {3239/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [10]; megerősítette: 3349/2017. (XII. 20.) AB végzés, Indokolás [6]}.

- [19] Figyelemmel arra, hogy az indítványozó panasa polgári perben hozott végzések ellen irányult, az Alkotmánybíróságnak a Pp. szabályaiból kiindulva kellett vizsgálnia a jelen ügyben.
- [20] A Pp. 212. § (1) bekezdése szerint „[a] bíróság a per érdemében ítélettel, a per során felmerült minden más kérdésben – ideértve a per megszüntetését is – végzéssel határoz”. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó perében az érdemi döntést a másodfokú bíróság hozta meg ítéletével. A Végzés2 tehát nem érdemi döntés.
- [21] Az Alkotmánybíróság azt is vizsgálta, hogy a Végzés2 a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek minősül-e. Emlékeztet az Alkotmánybíróság arra, hogy „[a] bíróság peres eljárásban hozott végzései közül a bírósági eljárást befejező végzések körébe a Pp. szabályai alapján azok sorolhatóak, amelyek joghatásaként a még perré nem alakult eljárás, a per, vagy annak valamely szakasza lezárul. A bírósági eljárást befejező végzések az eljárás egészére mint folyamatra vannak kihatással, annak befejezését eredményezik, mint például a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasító, a pert megszüntető, a fellebbezést vagy a perújítási kérelmet elutasító végzés {például 3239/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [11]}” {3349/2017. (XII. 20.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [22] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó pere nem a Végzés2 meghozatalával fejeződött be, hanem azzal, hogy a Kúria a Végzés1-gyel hivatalból elutasította a felülvizsgálati kérelmet. Az eljárási kifogás benyújtása és annak elbírálása nem indít meg, illetve nem fejez be egy elkülönült bírósági eljárást, mert az eljárási kifogás fogalmilag arra való, hogy a fél az eljárás szabálytalanságát a per folyamatban léte alatt kifogásolhassa. A Kúria megállapította, hogy e kifogással az indítványozó jogszerűtlenül, a bírósági eljárás befejezését követően, lényegében újabb jogorvoslati fórumot keresve élt. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az eljárási kifogást elbíráló formális bírósági (kúriai) döntés – az Abtv. 27. §-ának tárgyi hatálya alatt értelmezve – nem eredményezheti azt, hogy ezen keresztül, azaz ennek alkotmányjogi panasz útján történő megtámadásával a már befejezett per alkotmányosságát vitathassa az indítványozó. Emiatt a Végzés2-vel szemben előterjesztett panaszem nem felel meg az Abtv. 27. §-ában megfogalmazott második fordulatnak sem. Nem minősül „bíró-sági eljárást befejező egyéb döntés”-nek sem.
- [23] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására nincs lehetőség, mivel az nem felel meg az Abtv. 27. §-ában és 30. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés d) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. április 26.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1636/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3153/2018. (V. 7.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.IV.30.098/2012/5. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék 3.G.75.589/2016/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Fővárosi Törvényszék 3.G.75.589/2016/3. számú, valamint a Budai Központi Kerületi Bíróság 20.P/g.XI.20.495/2015/13. számú ítélete megsemmisítését kérte. Kérte továbbá a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.IV.30.098/2012/5. számú ítélete megsemmisítését, amely az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló per előzményperében született.
- [2] 2. Az indítvány benyújtására okot adó ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] 2.1. Az indítványozó (a perbeli felperes) jogelődje és a perbeli alperes jogelődje (több más szerződő féllel együtt) 1995. december 6-án egyezségi szerződést (a továbbiakban: szerződés) kötöttek. Ennek következtében egy, a felek által korábban vitatott cégbírószági határozat jogerőre emelkedett, melynek értelmében az alperes az indítványozó gazdasági társaság tagjává vált. Az alperes kötelezte magát arra, hogy az indítványozó gazdasági társaságban ily módon levő üzletrészenek tulajdonjogát térítésmentesen átruházza az indítványozó által kijelölt személy részére. A szerződésben a teljesítés határideje nem került megjelölésre; az alperes az értékesítésre köteles üzletrésznek nem vált tulajdonosává és azt nem is ruházta át az indítványozó által kijelölt másik személyre. Az indítványozó a szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránt keresetet nyújtott be az illetékes bírósághoz, mely 2000. február 8-án jogerősen elutasításra került. Az indítványozó a szerződés kapcsán egy másik keresetet is előterjesztett az illetékes bíróságnál, melyben az alperest a szerződés érvénytelensége folytán kártérítés jogcímén 700 000 Ft tőke és annak járulékai megfizetésére kérte kötelezni. Az eljáró bíróságok jogerősen ezt a keresetet is elutasították, ebben a perben született meg a Kúria mint felülvizsgálati bíróság megsemmisíteni kért Gfv.IV.30.098/2012/5. számú ítélete, melyet az indítványozó perbeli jogi képviselője 2013. február 26-án vett át. A kúriai ítélet abból indult ki, hogy az indítványozó által előadottak alapján nem lehet megállapítani, hogy a szerződés részben vagy egészben érvénytelen; ez alapján az indítványozó legfeljebb teljesítést követelhet. Az indítványozó 2014. szeptember 23-án elektronikus levélben szólította fel az alperest a szerződésben vállalt kötelezettség teljesítésére; állítása szerint ekkor vált számára nyilvánvalóvá, hogy a szerződés nem érvénytelen. Az alperes vitatta az indítványozó követelését, mivel nézete szerint az indítványozó a szerződés alapján neki járó összeget már megkapta, további követelését a bíróság már jogerősen elutasította, ezért az indítványozó követelése már ítélt dolognak minősül.
- [4] 2.2. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be keresetét a Budai Központi Kerületi Bírósághoz, melyben elsődlegesen azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a szerződés – általa kifejtett módon történő – teljesítésére. Másodlagos kérelme a szerződésszegéssel okozott kárának a megtérítésére irányult. Harmadlagosan azt kérte, hogy elsődleges és másodlagos kérelmének alopatalansága esetén azokról a bíróság részítéletben döntsön; ez esetben ugyanis a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 369. §-a alapján el kíván állni a szerződéstől és ez alapján kéri kártérítés megítélését is.

- [5] Az alperes érdemi ellenkérelmében elsődlegesen a per megszüntetését kérte *res iudicata* okán, másodlagosan pedig az érvényesíteni kívánt igény elévülésére hivatkozott. A harmadlagos kereseti kérelmet értelmezhetetlennek tartotta.
- [6] 2.3. Az elsőfokú bíróság elsőként a *res iudicata* okán kért permegszüntetés kérdésben döntött; megállapította, hogy ennek feltételei nem állnak fenn. A megelőző eljárásban ugyanis a bíróságok a szerződés érvénytelensége, illetve az ezzel okozott kár megtérítése tárgyában hoztak döntést, a folyamatban levő eljárás tárgya pedig a szerződés teljesítése, illetve a szerződésszegésből eredő kár megtérítése volt.
- [7] A bíróság ezt követően az alperes elévülési kifogását vizsgálva megállapította, hogy az indítványozó a szerződés megkötését követő 5 éves elévülési határidőn belül, 2000. december 6. napjáig érvényesíthette volna igényét az alperessel szemben és kérhette volna a szerződés teljesítését vagy a szerződésszegésből eredő kárának a megtérítését; erre pedig nem került sor, csak 2014 szeptemberében. A folyamatban volt bírósági pereket, melyek a szerződés érvénytelenségének megállapítására vonatkoztak, nem tekintette olyanoknak, amelyek az elévülés nyugvását idézték volna elő; ráadásul az indítványozó a keresetet a Kúria felülvizsgálati ítéletének kézbesítését követő egy éven túl terjesztette elő. Megállapította továbbá a bíróság, hogy az elévülést megszakító tények sem álltak fenn. A bíróság megjegyezte, hogy a harmadlagos kereseti kérelmet az indítványozó arra az esetre terjesztette elő, ha a bíróság részítélettel dönt az elsődleges és másodlagos kereseti kérelmek alaptalanságáról, ez esetben kívánt volna elállni a szerződéstől. Erre azonban nem került sor. Mindezekre tekintettel a bíróság 20.P/g.XI.20.495/2015/13. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. A Fővárosi Törvényszék 3.G.75.589/2016/3. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [8] 3. Az indítványozó ezt követően, 2017. február 22-én nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyben az elsőfokú ítélet, a jogerős ítélet, valamint az előzményperben hozott kúriai felülvizsgálati ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, az Alaptörvény R cikk (2) bekezdésének, XXIV. cikk (2) bekezdésének, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének, 25. cikk (1) bekezdésének, valamint 28. cikkének a sérelmére hivatkozva. Az indítványozó megjelölte a jogerős ítélet egyes megállapításait (nyolc vonatkozásban) és ezekhez kapcsolódóan azt állította, hogy a bíróság megsértette az Alaptörvény R cikk (2) bekezdésében, XXVIII. cikk (1) bekezdésében, 28. cikkében foglalt elveket és előírásokat; sérült az igazságszolgáltatáshoz való alapvető alkotmányos joga, mivel a bíróság megtagadta az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése szerinti igazságszolgáltatási kötelezettségét. Az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdésének a sérelmére pedig abban a vonatkozásban hivatkozott, hogy kétszeres perköltséget kellett fizetnie amiatt, mert a megelőző eljárásban a bíróságok nem bíralták el az egyik kereseti kérelmét. Az Alkotmánybíróság főtitkára hiánypótlásra szólította fel az indítványozót, amiben felhívta a figyelmét arra, hogy az Alaptörvény R cikk (2) bekezdése, 25. cikk (1) bekezdése, 28. cikke nem tekinthető az Alaptörvényben biztosított jogának, így ezek sérelmére alkotmányjogi panaszban nem lehet hivatkozni. Tájékoztatta továbbá az indítványozót arról, hogy az indítvány milyen feltételek teljesítése esetén felel meg az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek. Felhívta az indítványozó figyelmét arra is, hogy a Kúria ítéletének megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasza elkésett. Az indítványozó ezt követően, határidőben kiegészítette az indítványát. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének, a pártatlan és tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelme nézete szerint amiatt valósult meg, mert a bíróság:
- a) „nem bírálja el a kérelmet”,
 - b) „nem létező bírói ítéletet pusztán csak a kérelem alapján jogerősnek tekint”,
 - c) „kiegészítésre irányuló kérelmet érdemi indokolás nélkül rendre elutasít”,
 - d) „ésszerűtlenül leszűkíti a kérelmet”,
 - e) „a kérelemhez kötöttséget jogcímhez való kötöttségnek tekinti”,
 - f) „nem tartja kötelességének minden lehetséges vagy hivatkozott jogcím elbírálását”,
 - g) „az elbírálható jogcímekeket kénye-kedve szerint elbírálja vagy mellőzi”,
 - h) „nem engedi egymással összefüggő kérelmek elbírálását, illetve mellőzi a perfüggőséget”,
 - i) „egyes jogszabályok alkalmazását és tényeket a fél hivatkozása ellenére indokolatlanul mellőz”,
 - j) „az elévülés nyugvásának megszűnését nem a vonatkozó bírói döntés meghozatalához köti”,
 - k) „előterjesztés nélküli kérelmet bírál el, melyre perköltséget is felszámol”,
 - l) „per elbírálását másodszor is megfizetendő illetékhez köti”.

- [9] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogának sérelme nézete szerint amiatt következett be, mert a bíróság:
- a) „magából a kérelemből következeti a fellebbezés nélküli ismeretlen anyagi jogerő létezését”
 - b) „nem tartja feladatának a fellebbezésben szereplő hivatkozások jogi vizsgálatát”, c) „azért tart elévültnek egy követelést, mert annak létezését a Kúria felülvizsgálat során iratellenesen letagadta”,
 - d) „azért tart elévültnek egy követelést, mert megelőzően a Kúria felülvizsgálat során csak egy nyilvánvalóan lehetetlen kéretlen kérelem alapján bíraskodott”,
 - e) „azért tart elévültnek egy követelést, mert az ügyre vonatkozó bizonyítottan megalapozott kiegészítési kérelmet eleve nem tekint bírósági úton való jogérvényesítésnek”.
- [10] Az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdése pedig amiatt sérül álláspontja szerint, mert a bíróság „ugyanazon kérelem elbírálását duplán megfizetett illeték és perköltség megfizetéséhez köti” és így sem dönt véglegesen a kérelem szerinti kártérítésről, valamint „az erre is irányuló fellebbezést és egyéb beadványokat lekezelően mellőzi”. Az Alaptörvény R cikk (2) bekezdése, 25. cikk (1) bekezdése és 28. cikke kapcsán az alábbiakat fejtette ki: „[a] jelen hiánypótlás keretében tehát elegendő azt bizonyítani, hogy ezen rendelkezések bíróság általi megsértése a jelen esetben egyértelműen az Alaptörvényben meghatározott jogainkat sértette”. A továbbiakban az eredeti indítványában már megjelölt ítéleti indokolási részekkel kapcsolatban fejtette ki – azokat vitató – álláspontját. A Kúria ítéletére vonatkozó alkotmányjogi panaszának elkésettiségevel kapcsolatban pedig hivatkozott az Abtv. 23. § (4) bekezdésére [helyesen: 43. § (4) bekezdés], amely alapján nézete szerint a jogerős ítélet megsemmisítése esetén az Alkotmánybíróság a Kúria ítéletét is megsemmisítheti, ezért nézete szerint nincsen jelentősége annak, hogy a kúriai döntés mikor született.
- [11] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.
- [12] 4.1. A testület megállapította, hogy az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, azonban az indítvány csak a Fővárosi Törvényszék 3.G.75.589/2016/3. számú, valamint a Budai Központi Kerületi Bíróság 20.P/g.XI.20.495/2015/13. számú ítélete vonatkozásában tekinthető határidőben érkezettnek.
- [13] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani; ennek elmulasztása meghatározott feltételek mellett kimenthető, azonban – a 30. § (4) bekezdése alapján – száznolcvan nap elteltével nincsen helye az indítvány benyújtásának. A Kúria ítéletét 2013. február 26-án kézbesítették az indítványozónak, az alkotmányjogi panaszt pedig az ezt követő 1092. napon, 2017. február 22-én nyújtotta be. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése szerint „Az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is”. Ez a rendelkezés azonban nem vonatkoztatható a jelen ügyre. A Fővárosi Törvényszék ítélete nem vizsgálta (nem is vizsgálhatta) felül a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott döntését, így a jogerős ítélet esetleges megsemmisítése sem hathat ki a Kúria ítéletére. Mindezekből következően a Kúria ítéletének megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz nyilvánvalóan elkésett.
- [14] 4.2. Az Abtv. 27. § a) pontja alapján csak az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme esetén nyújtható be alkotmányjogi panasz. Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban a kérdésben, hogy az Alaptörvény R cikk (2) bekezdését, 25. cikk (1) bekezdését valamint 28. cikkét nem tekinti olyan, az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát tartalmazó alaptörvényi rendelkezésnek, amelyre alkotmányjogi panasz alapítható {legutóbb lásd pl. 3078/2018. (II. 26.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; 3075/2018. (II. 26.) AB végzés, Indokolás [24], [26]; 3070/2018. (II. 26.) AB végzés, Indokolás [15]}.

- [15] 5. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (7) bekezdése és XXIV. cikk (1) bekezdése sérelmét állító része megfelel-e az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek.
- [16] 5.1. Tekintettel arra, hogy – a 4.1. pont alatt (Indokolás [12]–[13]) kifejtettek értelmében – az előzményperben született kúriai ítélet alkotmánybírói vizsgálataira nincs lehetőség, az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatta azokat az érveket, amelyek a jogerős ítélet alaptörvény-ellenességét a kúriai döntéshez kapcsolódóan állították. E körbe tartozik a 3. pontban a XXVIII. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódóan az *a)*, *c)* és *l)* pontban, a XXVIII. cikk (7) bekezdéséhez kapcsolódóan a *c)* és *d)* pontban kifejtett érvelés, valamint a XXIV. cikk (2) bekezdése vonatkozásában az első érv.
- [17] 5.2. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hivatkozik arra az évek óta folytatott és az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésére visszavezethető, következetes gyakorlatára, amely szerint – mivel a testület „az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve” – ezért eljárása során nem vizsgálhatja felül a támadott bírói döntés jog-, illetve törvényszerűségét. Ezt már csak azért sem teheti meg, mert ez esetben az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése szerint a bíróságok számára megfogalmazott, a 25. cikk (2) bekezdésében konkretizált igazságszolgáltatási hatáskörben, következőképpen alaptörvény-ellenesen járna el. Ezért „[ö]nmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” (elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]).
- [18] 5.3. A tisztességes bírói eljáráshoz fűződő alapjogra az Alkotmánybíróság az eddigiekben követett gyakorlatában a hatósági és a bírói eljárásokkal szembeni elvárásként tekintett. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében nem kétségesen eljárási természetű alapjogot ismer el, amelynek elvi alapját az eljárás egészének minőségében lehet megragadni. Az Alkotmánybíróság által a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában (Indokolás [29]) alkalmazhatónak ítélt 6/1998. (III. 11.) AB határozata értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog „[o]lyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes” (ABH 1998, 91, 95.).
- [19] 5.4. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban kifejtett indítványozói érvek tekintetében az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy azok egy része nem felel meg az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdésének *e)* pontjában megfogalmazott „határozottság” követelményének, mivel nem konkretizálja, hogy az általánoságban állított alaptörvény-ellenesség a bíróságok eljárásában illetve döntéseiben miért és hogyan valósult meg. Ehelyett csupán a kifogásolt ítéletek egyes, kiragadott indokolási elemével vitatkozik az indítványozó. E körbe tartoznak – a végzés indokolásának [8]–[9] bekezdései szerinti tagolásban – a *b)*, *d)*, *g)*, *h)*, *i)*, *k)* pontban kifejtett érvek.
- [20] 5.5. Az indítványozónak a XXVIII. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódó érvelésének további elemei – az *e)*, *f)*, *j)* pontok – pedig azért nem vizsgálhatóak, mert azok pusztán a bíróságok jogértelmezését, jogalkalmazását, a bírói döntések jogszerűségét vitatják és nem tartalmaznak alkotmányjogilag értékelhető indokolást.
- [21] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódó indítványozói érveket nem vizsgálhatta meg.
- [22] 5.4. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét állító indítványozói érveléssel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy azok sem vizsgálhatóak, mivel az indokolás [19] illetve a [20] bekezdésében foglaltak szerint nem tartalmaznak megfelelő indokolást [a vonatkozó rész szerinti bontásban az *a)* és *b)* pont, illetve az *e)* pont]. Ugyanez állapítható meg az indítványnak a XXIV. cikk (2) bekezdéséhez kapcsolódó azon érve tekintetében is, mely szerint a bíróság „az erre is irányuló fellebbezést és egyéb beadványokat lekezelően mellőzi”.

[23] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 27. § a) pontjára, 30. § (1) és (4) bekezdésére, 52. § (1) és (1b) bekezdés e) pontjára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés d) és h) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2018. április 26.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/686/2017.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273